

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav pro dějiny umění

Bakalářská práce

**Urbanistické a architektonické proměny bývalého průmyslového
areálu Karolina**

Urban and architectural transformation of a former industrial site Karolina

Magdaléna Mrázková

Praha 2015

Vedoucí práce: PhDr. Richard Biegel, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své práce PhDr. Richardu Biegelovi, Ph.D. za podnětné rady, metodické vedení i trpělivost a dále pracovníkům Archivu města Ostravy za poskytnutí všech archivních materiálů a vstřícnou pomoc při jejich hledání.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24.7.2015

Abstrakt

Práce se zabývá urbanistickým a architektonickým vývojem kdysi průmyslové lokality Karolina v Ostravě. Z hlediska podobných industriálních celků vyniká Karolina svou neobvyklou polohou v sousedství samotného centra města. Na okraji centrální Moravské Ostravy vyrůstal od konce 19. a v průběhu 20. století průmyslový areál o přibližné rozloze třiceti hektarů, který výrazně ovlivnil celkový obraz města. Provoz tamější koksovny a přilehlé Žofínské huti fungoval až do doby, kdy začal těžký průmysl v druhé polovině 20. století ztrácet na významu. S plány na potřebnou asanaci území se nutně musely objevit i záměry, jak celou rozsáhlou oblast nejlépe využít do budoucna. Už na konci 60. let vznikly první urbanistické studie, zabývající se lokalitou na Karolině, které kromě demolice tamějších provozů řešily i novou podobu území. Návrhů na dostavbu Karoliny vznikla celá řada, od konce 80. let proběhlo několik urbanisticko-architektonických soutěží, později v roce 2000 i s mezinárodní účastí. Překvapivým vyústěním přibližně čtyřicet let trvajících snah o novou zástavbu na Karolině, se nakonec v roce 2006 stala developerská soutěž, která pomyslně zpečetila vývoj celého území do budoucna.

Klíčová slova

Karolina, Ostrava, urbanismus, architektura, technické památky

Abstract

The work deals with urban and architectural development of the industrial site Karolina in Ostrava. In terms of similar industrial areas, Karolina is outstanding in unusual location in the vicinity of the city center. On the edge of the central Moravian Ostrava was growing in the late 19th and throughout the 20th century industrial park with an area of around thirty hectares, which had an impact on the overall image of the city. The local coking plant and the near Žofínský smelter were operated until the second half of 20th century when the heavy industry started losing its importance. With plans for the necessary redevelopment of the area was also important to show how to use the whole area in the future. Even in the end of the '60s was first few urbanistic studies. Some of them included demolition of the local buildings and also a solution for the new area look in the future. Proposals for the completion of Karolina were many, since the late '80s there were several urban planning and architectural competitions and later in 2000 even with international participation. The surprising result of forty years of development for the Karolina, eventually in 2006 became a developer competition, which notionally sealed the development of the entire area in the future.

Key words

Karolina, Ostrava, urbanism, architecture, industrial monuments

Obsah

Úvod	8
Přehled literatury	10
1. Situace ve městě před vypuknutím průmyslové revoluce	14
1.1. Moravská Ostrava a nastupující industrializace.....	15
1.2. Urbanistické zásahy na přelomu 19. a 20. století	16
1.4. Další vývoj města ve 20. století	20
2. Urbanistické studie lokality Karolina v druhé polovině 20. století	21
2.1. Urbanistická studie likvidace areálu Karolina 1967.....	21
2.2. Likvidace Žofínské huti 1971	24
2.3. Urbanisticko-architektonická soutěž 1987	27
3. Urbanistické změny ve městě na přelomu 80. a 90. let	30
3.1. Deindustrializace a její následky	30
4. Karolina v období kolem roku 2000	33
4.1. Mezinárodní urbanisticko–architektonická ideová soutěž	33
4.2. Urbanistická studie z roku 2003	39
4.3. Developerská soutěž 2005	42
5. Projekt Nová Karolina	46
5.1. Nový projekt vs. původní koncepce	46
5.2. Začátek výstavby.....	47
5.3. Proměna sousedních Vítkovic	48
5.4. Sdružení Trojhalí.....	49
5.5. Návrh a idea Trojhalí Josefa Pleskota	49
5.6. Dokončení I. etapy výstavby Nové Karolíny v roce 2012	51
5.7. Další plánované etapy výstavby	58
6. Závěr	61

7. Seznam použité literatury a odborných pramenů	64
8. Seznam vyobrazení	68
9. Obrazová příloha	73

Úvod

Jen málokterá událost měla v dějinách naší moderní společnosti takový význam, jako nástup průmyslové revoluce a s ní spojená industrializace krajiny i měst. Vývoj mnohých městských celků byl tímto procesem zásadně ovlivněn. Výmluvným příkladem toho, jak může průmysl stvořit velkoměsto je Ostrava, kterou do doby industrializace tvořila roztržitá soustava několika obcí. Akcelerující vývoj města byl ovšem vykoupen mnohdy drastickými zásahy do života jeho obyvatel i městského urbanismu, který se musel podřítit vzniku průmyslových celků. Průmyslová výroba pronikla dokonce do samotného centra Ostravy. Na jeho okraji se začal už před koncem 19. století hloubit důl, později nazvaný Karolina. Tento název se následně vžil pro celou průmyslovou oblast, kde kromě dolu vznikla koksovna a tzv. Žofinská huť. Cílem mé bakalářské práce je poskytnout přehled urbanistického a architektonického vývoje tohoto problematického území v těsném sousedství městského centra od jeho počátků do současnosti. Můj příspěvek přitom navazuje na starší bakalářskou práci Kláry Pavlíkové z Ostravské univerzity, která se zabývala vývojem území do roku 2012. Od té doby se však podoba Karoliny výrazně proměnila a těžiště práce tak spočívá zejména v reflektování současného stavu a nastínění budoucího vývoje území.

Karolina vždy vynikala svou rozlohou, jedná se o přibližně třicetihektarovou plochu na jižním okraji Moravské Ostravy. Její areál sousedí s Dolní oblastí Vítkovic, z jedné strany tvoří hranici Karoliny železniční trať, bývalá Ostravsko-frýdlantská železniční dráha a na severu je území vymezeno třídou 28. října, z jihu je hranice areálu tvořena řekou Ostravice. Během první poloviny 20. století se průmyslová zástavba na Karolině rozrůstala živelným způsobem, který vedl k vytvoření charakteristické „ocelové džungle“. Po celou dobu existence tohoto areálu, byly vztahy s jeho blízkým okolím jen sekundárním problémem, na prvním místě stála vždy produkce, a to i na úkor zhoršující se kvality životního prostředí. Situace se však změnila ve chvíli, kdy velké industriální komplexy, jako byla Karolina, najednou ztratily svůj původní účel. Když v druhé polovině 20. století došlo díky vlně deindustrializace k ukončení provozu mnohých průmyslových areálů¹, staly se z bývalých dolů, koksoven, vysokých pecí aj. jen tiché památníky sebe sama. Industriální památky, tvoří v zemích, které ve svém vývoji prošly fází průmyslové revoluce nezanedbatelné dědictví, odkazující na dobu formující celou moderní společnost až do její dnešní podoby. Rychlá deindustrializace znamenala zkázu mnoha cenných průmyslových areálů a příkladem takového

---

¹ HRUŠKA-TVRDÝ 2010, 10

ztráty je právě koksovna Karolina s přilehlou Žofinskou hutí.² Současně však s demolicemi začalo i hledání cesty, jak rozsáhlé území využít do budoucna. Tento proces, trvající téměř půl století³ přitom neslavně vyvrcholil v developerské soutěži z roku 2006. Kontroverzní projekt Nová Karolina, který z této soutěže vzešel, budí ve společnosti od samotného počátku vášně. Během čtyř etap by na celém území měla vyrůst moderní městská část, v roce 2012 skončila realizace I. etapy, která však přinesla velmi rozporuplné výsledky. Tato práce si přitom neklade primárně za cíl kritizovat zjevné, jako je výstavba naddimenzovaného obchodního centra přímo v historickém srdci města. Tento počín mluví ve skutečnosti sám za sebe, spíše bych ráda připomněla, že se na Karolině v současnosti odehrává proces dotváření samotného obrazu města. Vznik nové městské části je závažnou událostí, vyžadující zodpovědnost a schopnost předvídat, jakým způsobem se bude samo město vyvíjet do budoucna. Bohužel to jsou zřetele, které se v projektu Nová Karolina zohledňují jen minimálně. Je otázkou, zda přinesou jeho budoucí fáze určitou nápravu, dokončení celého projektu je zatím v nedohlednu. Rozhodně by však tento proces měl být kriticky sledován i v budoucnu, problematika „*Nové Karoliny*“ se totiž teprve otevírá.

---

² KUČOVÁ 2007, 9

³ První studie na nové využití území vznikla už v roce 1967, poslední návrh na dostavbu Karoliny pochází z roku 2008.

Přehled literatury

Primární přehled, o stavu areálu na Karolině ještě před začátkem asanace, nabízí studie z Útvaru hlavního architekta „*Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolína a přilehlého okolí*“ z roku 1967. Analyzovala stav tehdejšího areálu, rámcově navrhla postup demoličních prací a předložila první vizi nové zástavby na Karolině. Později, v roce 1971, vzešla ze stejné instituce podobná studie, „*Likvidace Žofinské hutě*“, zabývající se podrobněji průběhem demoličních prací v rámci areálu Žofinské hutě. Je zajímavé, že zde byla zohledněna myšlenka ponechání jedné z vysokých pecí, coby připomínky průmyslové historie areálu. Bohužel, jinak než na papíře nebyla tato snaha reflektována, žádná z vysokých pecí asanaci nepřečkala. Mementem průmyslové minulosti Karoliny byla v roce 2012 výstava „*Kdysi na Karolině, aneb když za humny vyrostou doly a hutě*“, materiály z výstavy jsem částečně využila k popisu koksovny a Žofinské hutě.

Po asanaci se Karolinou zabýval tehdejší hlavní architekt města, Miloš Bartoň. V rámci plánované rekonstrukce centra města na konci 70. let, se Bartoň v článku „*Začala výstavba centra Ostravy*“ okrajově věnuje i území na Karolině. Článek vyšel v roce 1979 ve *Sborníku příspěvků k dějinám a výstavbě města*.⁴ Když byla později, v roce 1989 vypsána první urbanisticko-architektonická soutěž na lokalitu Karolína, shrnuje Bartoň její výsledky v příspěvku „*Asanace průmyslového areálu Karolína a jeho budoucí využití*“⁵ uveřejněném opět v ostravském Sborníku. Krátce zde referuje o historii území a jeho tehdejším stavu po asanaci, který vedl k vyhlášení soutěže. Vysvětluje její zadání a stručně bilancuje možnosti nové zástavby. Prostor je dále věnován vítězný a oceněným návrhům, ke kterým připojuje krátké zhodnocení. Soutěž ale žádné větší dopady neměla, a když se v roce 1991 znovu aktualizovalo téma dostavby Karoliny, byla vyhlášena nová, tentokrát však omezená anonymní urbanisticko-architektonická soutěž. Jejími výsledky se zabýval Vlastimil Bichler v článku „*Ostrava-Karolína, lokalita regionálního významu*“ uveřejněném v *Regionální Revue* v roce 1996.⁶ Výsledky soutěže však nikdy nebyly schváleny, zbytek 90. let se na Karolině nesl ve znamení nutné dekontaminace území, o které přinášel zprávy ostravské tisk.

---

⁴ Miloš BARTOŇ: *Začala výstavba centra Ostravy*. In: Ostrava. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města 10, Ostrava 1979, 209-236

⁵ Miloš BARTOŇ: *Asanace průmyslového areálu Karolína a jeho budoucí využití*. In: Ostrava. Příspěvky k dějinám výstavby Ostravy a Ostravska 15, Ostrava, 1989, 187-192

⁶ Vlastimil BICHLER: *Ostrava-Karolína, lokalita regionálního významu*. In: *Regionální Revue*, 2 / 1996, Ostrava, 24-30

V roce 2000 byla na lokalitu Karoliny vyhlášena mezinárodní ideová urbanisticko-architektonická soutěž. Její zadání, včetně analýzy tehdejšího stavu a dílčích územních vazeb je popsáno ve sborníku *Karolina 2000*.⁷ V jeho rozsáhlé příloze jsou představeny téměř všechny soutěžní projekty, největší pozornost je samozřejmě věnována vítězným a oceněným návrhům, ke kterým je připojen i krátký komentář poroty.

V roce 2003 byla městem zadána urbanistická studie Karolina, jejíž řešení vycházelo z vítězného návrhu ideové soutěže. Jeden z autorů studie, architekt Karel Cieslar, popisuje její zadání a základní koncept v článku „*Realizace výsledků soutěže Karolina v Ostravě*“ v *Bulletinu ČKA* z roku 2003.⁸ Informace o Karlu Cieslarovi, ale taky o jeho kolezích z týmu polských architektů – autorů vítězného soutěžního projektu z roku 2000, přináší časopis *ERA* 21 z roku 2007, s podtitulem *Polská architektura*.⁹

Nečekaným vyvrcholením snah o dostavbu Karoliny byla však až developerská soutěž, vyhlášená na sklonku roku 2005. Českou komorou architektů byla soutěž označena na neregulérní, v *Bulletinu ČKA* z roku 2007¹⁰ vyšel článek Markéty Pražanové „*ČKA podala návrh k ÚOHS*“, který kritizuje její zadání. Spor hlavního architekta Ostravy Jaroslava Sedleckého s ČKA shrnuje Martina Kubíčková ve svém článku „*Hlavní architekt Ostravy vyhrál spor s ČKA kvůli Karolině*“, uveřejněném v roce 2007 na internetové stránce archiweb.¹¹ Samotný Jaroslav Sedlecký potom podává zprávu o výsledku developerské soutěže v časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* z roku 2006 „*V Ostravě byla vyhodnocena developerská soutěž Karolina 2006*“.¹² Ze soutěže jako vítězný vzešel projekt společnosti Multi Development, základní informace o něm lze nalézt v tiskových zprávách, dostupných na oficiálních stránkách společnosti nova-karolina.cz. Do značné míry kontroverzí projekt sledoval po celou dobu ostravský tisk. Historik architektury Martin Strakoš se v roce 2006 zabýval netransparentním děním na Karolině na stránkách časopisu *A2*, nejdříve v článku „*Problémy s ostravskou Karolinou*“¹³ a později v příspěvku „*Hlavně že se bude stavět*“.¹⁴

---

⁷ *Karolina 2000*. Sborník mezinárodní ideové veřejné urbanisticko-architektonické soutěže na lokalitu Karolina v Ostravě, Ostrava 2001

⁸ Karel CIESLAR: *Realizace výsledků soutěže Karolina v Ostravě*. In: *Bulletin ČKA*, 5 / 2003, 53-54

⁹ *ERA* 21, 6 / 2007, *Polská architektura*

¹⁰ Markéta PRAŽANOVÁ: *Karolina – ČKA podala návrh k ÚOHS*. In: *Bulletin ČKA*, 1 / 2007, 44

¹¹ Martina KUBÍČKOVÁ: *Ostravský lid vybral v anketě své favority pro Karolinu*. In:

<http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&id=1628&type=1>, vyhledáno 12.4.2015

¹² Jaroslav SEDLECKÝ: *V Ostravě byla vyhodnocena developerská soutěž Karolina 2006*. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, 4/2006, 32-35

¹³ Martin STRAKOŠ: *Problémy s ostravskou Karolinou*. In: *A2*, 8/2006, 23

¹⁴ Martin STRAKOŠ: *Hlavně že se bude stavět*. In: *A2*, 29/2006, 19

Novou zástavbu na Karolině potom představuje článek Kateřiny Kotalové „*Proměny Karoliny*“ uveřejněný v časopise *ASB* v roce 2012.¹⁵ Kotalová se zabývá především novostavbou obchodního centra, další projekty jako je lávka, spojující Karolinu s autobusovým a vlakovým nádražím popisuje blíže článek „*Lávka Evy Jiřičné Novou Karolinu neozdobí*“ v časopise *Konstrukce* z roku 2011.¹⁶ Další novostavba, administrativní komplex Nová Karolina Park, je svými autory Davidem R. Chisholmem a Vítem Máslem popsán v článku „*Chvála diagonály*“ v časopise *ERA 21* z roku 2014¹⁷, s podtitulem *Hmota a čas*. Součástí nové výstavby na Karolině byla i rekonstrukce dvou historických objektů, Dvojhalí a Elektrické ústředny, jediných pozůstatcích koksovny Karolina Žofínské hutí. Zprávu o konceptu rekonstrukce a jejím průběhu podává sám autor, architekt Josef Pleskot v článku „*Trojhalí*“ v časopise *Architekt* z roku 2015.¹⁸ Ve stejném vydání se tzv. Trojhalím a dílem Josefa Pleskoka v Ostravě věnuje Petr Volf v příspěvku „*Josef Pleskot 2014*“. Více i méně relevantních zpráv o celém projektu se na internetu objevuje řada, do tohoto stručného přehledu jsem se rozhodla zařadit pouze ty s ověřenými zdroji. Pro obecnější vývoj území a města Ostravy vůbec, jsem vycházela zejména z publikace Karla Kuči „*Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*“.¹⁹ Pro tento základ jsem čerpala dále z knihy Pavla Zatloukala „*Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*“²⁰ a při popisu zásadní přeměny města na přelomu 19. a 20. století zejména z knihy Jindřicha Vybírala „*Zrození velkoměsta: architektura v obraze Moravské Ostravy 1890-1938*“.²¹ Publikace Jany Machotkové „*Společnost Vítkovice v dokumentech 1828-2003*“²² mi byla nápomocna při přehledu vývoje areálu ve Vítkovicích, který s koksovnou Karolina a Žofínskou hutí úzce sousedil. Technické památky na Karolině, jako je Dvojhalí s Elektrickou ústřednou jsou primárně popsány v „*Technických památkách v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*“²³ Hany Hlušíčkové. Industriálními soubory se zabývá i publikace Věry Kučové „*Industriální soubory v Ostravě vybrané k nominaci na zápis do seznamu*

---

¹⁵ Kateřina KOTALOVÁ: *Proměny Karoliny*. In: *ASB*, 05 / 2012, 43-48

¹⁶ Lávka Evy Jiřičné Novou Karolinu neozdobí. In: *Konstrukce*, 1 / 2011, 13

¹⁷ David R. CHISHOLM / Vít MÁŠLO: Administrativní objekt Nová Karolina Park v Ostravě. In: *ERA 21*, 1/2014, *Hmota a čas*, 96-98

¹⁸ *Architekt*, 1 / 2015

¹⁹ Karel KUČA: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. IV. díl MI-Pan, Praha, 2000

²⁰ Pavel ZATLOUKAL: *Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc, 2002

²¹ Jindřich VYBÍRAL: *Zrození velkoměsta: architektura v obraze Moravské Ostravy 1890-1938*, Šlapanice, 2003

²² Jana MACHOTKOVÁ: *Společnost Vítkovice v dokumentech 1828-2003*, Ostrava, 2003

²³ Hana HLUŠÍČKOVÁ: *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. II. díl, H - O. Praha, 2002

světového dědictví UNESCO“.²⁴ Při nastínění vývoje ochrany technickou památek jsem částečně vycházela i z publikace Lubora Hrušky-Tvrdeho „*Industriální město v postindustriální společnosti*“²⁵ a Sborníku příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy „*Průmyslové dědictví*“.²⁶ Vývojem území na Karolině se zabývala už bakalářská práce Kláry Pavlíkové z Ostravské univerzity „*Urbanistické a architektonické proměny Moravské Ostravy v II. polovině 20. století. Karolina – postindustriální proměny jedné průmyslové lokality*“.²⁷ Pavlíková se však zabývala mimo Karolinu i vývojem Moravsko-ostravských sídlišť, tedy širšími urbanistickými vztahy v rámci celé Moravské Ostravy. Přestože poskytuje přehled urbanisticko-architektonických studií a soutěží na Karolině, jak šly chronologicky za sebou, soustředí se spíše na čistý popis jednotlivých návrhů, bez jejich dalšího širšího kontextu. Pavlíková končí rokem 2012, ještě předtím, než byla na Karolině dokončena I. etapa nové zástavby. Má bakalářská práce celé téma přepracovává, i když z Pavlíkové občas vychází, soustředím se však zejména na dění po roce 2012. V jistém ohledu, tak je tato práce pokračováním a doplněním tématu Kláry Pavlíkové.

---

²⁴ Věra KUČOVÁ (et al.): *Industriální soubory v Ostravě vybrané k nominaci na zápis do seznamu světového dědictví UNESCO*, Ostrava, 2007

²⁵ Lubor HRUŠKA-TVRDÝ (et al.): *Industriální město v postindustriální společnosti*, Ostrava 2010

²⁶ Benjamin FRAGNER (ed.): *Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*, Praha, 2008

²⁷ Klára PAVLÍKOVÁ: *Urbanistické a architektonické proměny Moravské Ostravy v II. polovině 20. století. Karolina – postindustriální proměny jedné průmyslové lokality*. (bakalářská práce na Ostravské univerzitě v Ostravě). Ostrava, 2012

1. Situace ve městě před vypuknutím průmyslové revoluce

Je těžké si v dnešní době představit obraz Ostravy, jako města ještě nedotčeného průmyslovou revolucí a s ní spojenou industrializací, která mu vtiskla jeho unikátní charakter. Před objevem uhlí a možností jeho těžby, byla Ostrava a její okolí jen málo osídlenou oblastí, dlouho opomíjenou pro svou okrajovou polohu. Nejstarší historická část Moravská Ostrava, tvořící dodnes centrum města, si v průběhu svého novověkého stavebního vývoje zachovávala dlouho, až do první poloviny 19. století, ráz opevněného města.²⁸ Městské hradby, které ztratily svůj faktický význam po třicetileté válce, byly víceméně ponechány bez zájmu a postupem času neodvratně chátraly. Počátkem 18. století se začaly díky této takřka neexistující údržbě bortit a definitivně z obrazu města zmizely, když bránily jemu novému rozrůstání na přelomu 18. a 19. století.²⁹ Do té doby zůstala celková dispozice města i jeho základní komunikační síť prakticky nezměněna, období dramatických na sebe však nenechalo dlouho čekat.

Stavební a společenský rozvoj města šel samozřejmě ruku v ruce s rostoucím hospodářstvím. Tereziánské a josefínské reformy vytvořily už dříve prostor pro celkový hospodářský a ekonomický rozmach českých zemí a stejně tak v Moravské Ostravě představují tyto změny kořeny nového hospodářského vývoje města, který zejména stál na obchodu a dolování černého uhlí.³⁰

S rozmachem průmyslové revoluce tak přichází i období do té doby největších proměn města. Objev černého uhlí se bezpochyby zapsal jako nejsignifikantnější bod historie Ostravy. „První doložená zmínka, potvrzující povědomí o přítomnosti uhlí v této oblasti pochází z roku 1753. Nález ještě tehdy nebyl přesně lokalizován, to se povedlo až v roce 1763, kdy bylo uhlí objeveno v údolí Burňa na Polské Ostravě.“³¹ Následně byly v této oblasti objeveny další ložiska uhlí,³² ale protože po něm chyběla zatím výraznější poptávka, byl jeho odbyt jen nepravidelný.³³

---

²⁸ JIŘÍK 1967, 212

²⁹ KUČA 2000, 781

³⁰ JIŘÍK 1967, 216

³¹ KUČA 200, 801

³² Dnešní Trojické údolí, Slezská Ostrava.

³³ JIŘÍK 1967, 225

1.1. Moravská Ostrava a nastupující industrializace

Osídlování Ostravy probíhalo od pradávna, její městské kořeny jsou středověké, prošla si svým historickým a slohovým vývojem podobně jako ostatní naše města, ale nic z toho nezformovalo charakter města tak jako nastupující průmyslová revoluce. Do té doby menší a poklidnější město se nebývalým způsobem probudilo k životu. Od 80. let 19. století byl průmysl spolu s dopravou hlavním, město utvářejícím prvkem. „*Proměněn byl nejen vzhled města a jeho blízké okolí, ale i jejich dosavadní vzájemný vztah. Stejnou výraznou změnou prošel i samotný život tamějších obyvatel.*“³⁴

Nástup průmyslové revoluce je také důležitě spojen s výstavbou železnice, která měla spojit Vídeň s územími a nerostnými zdroji na severu. Současně se objevila myšlenka na vybudování moderního železářského závodu. Původcem těchto myšlenek byl František Xaver Riepl, profesor na vídeňské polytechnice.³⁵

Centrem nového průmyslu se staly Vítkovice, tehdy ještě malá vesnice, předměstí sousední Moravské Ostravy. Právě na této hranici s Moravskou Ostravou byla roku 1828 založena Rudolfova huť, která se stala základem pro pozdější vítkovické železářny. [1] Její vznik byl významným momentem v budoucím vývoji celé ostravské průmyslové aglomerace.³⁶ Dne 16. září 1829 zde byla slavnostně spuštěna první pudlovací pec, jako vůbec první v celé Rakousko-uherské monarchii.³⁷ Od té doby se závod rychle rozrůstal a už ve 40. letech se vítkovické železářny zařadily v produkci surového železa na jedno z prvních míst v zemi.

Území tvořící centrum města, jako Moravská a Slezská Ostrava a Přívoz byly však touto prudkou průmyslovou zástavbou velmi negativně a trvale ovlivněny, industriální požadavky se zde často srážely s těmi urbanistickými.³⁸

---

³⁴ JIŘÍK 1967, 237

³⁵ MACHOTKOVÁ 2003, 11

³⁶ KUČA 2000, 802

³⁷ MACHOTKOVÁ 2003, 11

³⁸ PROKOP 2003, 285

1.2. Urbanistické zásahy na přelomu 19. a 20. století

S tímto průmyslovým rozvojem ožilo město novou energií a začaly se objevovat hlasy, volající po patřičné přeměně na moderní velkoměsto, které by splňovalo rostoucí společenské i reprezentační požadavky. Prvotním krokem však bylo nutné ozdravení poměrů v jádru města a vytvoření podmínek pro rozšiřování dalších městských částí a aglomerací.³⁹ Jelikož se město po většinu toho času rozrůstalo spíše živelným, málo regulovaným způsobem, bylo třeba chaotickou situaci na počátku moderní éry napravit a doposud nekoordinovaná zástavba tak začala být usměrňována.⁴⁰

Na přelomu 19. století a 20. století tak došlo k nutnému asanování staré zástavby.⁴¹ Poněkud izolované vlastní centrum města zůstalo po celou třetí třetinu 19. století mimo jakýkoliv větší stavební vývoj,⁴² nyní se postupně začaly bourat dřevěné domky okolo náměstí a na hlavních ulicích a byly nahrazovány domy kamennými. Asanační vlna na počátku 20. století pozměnila celkový výraz hlavního náměstí, nově zde vznikly eklektické a secesní domy zcela nového měřítká, nevídaně proměňující jeho obraz a odrážející jeho nové ambice.⁴³

V rámci širších městských vztahů byly vypracovány příslušné plány, které však z praktických důvodů opomíjely výtvarné ohledy a do popředí stavěly hlavně logistické a bezpečnostní požadavky. Od těchto striktních plánů se však opustilo a nové městské části měly být plánovány jako organické pokračování staré urbánní struktury tak, aby byly více harmonické, pro prostředí přirozenější a pro život příjemnější.⁴⁴ Pro vypracování těchto nových urbanistických plánů byl osloven vídeňský architekt a urbanista Camillo Sitte. Přestože byla celá dosavadní zástavba značně nekoordinovaná, ovlivněna polohou jednotlivých dolů, hutí a dělnických kolonií, tento chaotický a neřízený obraz Sitteho zaujal a pokusil se zde uplatnit své teorie.⁴⁵ Vypracoval regulační plány pro městské části Přívoz

---

³⁹ VYBÍRAL 2003, 11

⁴⁰ Například roku 1896 byl vydán zákaz stavby jednotlivých izolovaných budov, povoleny byly jen celkové řadové zástavby. KUČA, 805

⁴¹ VYBÍRAL 2003, 18

⁴² KUČA 2000, 802

⁴³ Ibidem 807

⁴⁴ V tomto procesu sehrál důležitou roli ostravský inženýr Macourek, který usiloval o estetičtější pojetí celé koncepce a byl to také on, kdo se odvolával na práci vídeňského architekta Camilla Sitteho. VYBÍRAL, 20.

⁴⁵ ZATLOUKAL 2002, 407

(1894)⁴⁶ [2], Moravská Ostrava (1987), Mariánské hory (1902-1903) a Hrušov (1903).⁴⁷ Zatímco v Přívozu se jeho urbanistické schéma úspěšně realizovalo, v Moravské Ostravě byly jeho regulační plány vlastníky jednotlivých domů odmítnuty.⁴⁸ Toto rozhodnutí nebylo nejšťastnější, jelikož Sittého plán se mohl stát pevným podkladem pro dlouhodobý růst zástavby v centru města. Počítal zde jen s jemnými změnami původních stavebních čar a drobnými demolicemi. Navrhl systém jednosměrného provozu kolem náměstí a v okolí doporučil vznik nových, rozmanitě vytvářených čtvrtí s parkem nebo s vilovou čtvrtí.⁴⁹ Krátce po zamítnutí zmiňovaného plánu pro Moravskou Ostravu Camillo Sitte v roce 1903 umírá a nemohl se tak již zúčastnit další debaty o plánu města.⁵⁰

Vhodné urbanizační řešení, se již tehdy najít nestihlo. Překotný a rychlý růst města se stále podobal samostatnému nekontrolovanému organismu, který se rozšiřoval zrovna podle aktuální potřeby. Výsledkem tohoto procesu byly četné hornické kolonie, tvořené typizovanými přízemními domky. Vznik kolonií šel ruku v ruce s novou populační expanzí.⁵¹

1.3. Historický a stavební vývoj koksovny Karolina a Žofinské huti

V sousedství městského centra, ve Vítkovicích, mezitím probíhal rozvoj tamější průmyslové zóny. Od 70. let začaly železárny pronikat i na okrajové území Moravské Ostravy a začaly pohlcovat podniky, které na tomto místě stály již v dřívější době. Takto došlo k připojení válcovny železa, nacházející se v prostoru Ostravsko-frýdlantské dráhy a k připojení areálu dolu a koksovny Karolina rozkládající se v prostoru jihozápadně od města.⁵² Tomuto rozlehlému prostoru, z hlediska budoucího rozvoje přitom jednomu z nejceněnějších ve městě tak nebyl umožněn normální urbanistický vývoj.⁵³

---

⁴⁶ Pro Přívoz použil geometrické schémata, kdy obrys městské části vepsal do čtverce, postaveného na hranu, a protal jej ulicemi, které vytváří jednotlivé pohledově uzavřené celky. Do středu umísil náměstí, kde v letech 1896-1899 byl také podle Sittého návrhu vystavěn neogotický kostel Neposkvrněného početí Panny Marie. Došlo tak také k vytvoření třídy, která spojovala nádraží (na jedné straně Přívozu) s hlavním centrem městské aglomerace Moravskou Ostravou (na straně druhé).

⁴⁷ VYBÍRAL, 20

⁴⁸ Ibidem 23

⁴⁹ Ibidem 21

⁵⁰ Ibidem 23

⁵¹ PROKOP 2003, 284

⁵² JIŘÍK 1993, 243

⁵³ KUČA 2000, 803

Vznik důlního areálu Karolina

Samotná oblast Karoliny je rovinaté území nacházející se jižním okraji historického centra města - Moravské Ostravy a nepřímo sousedící s areálem Dolních Vítkovic. Vymezena je třídou 28. října, její další hranice tvoří přibližně na jihu železniční trať a na východě řeka Ostravice. Na tomto území, začala v roce 1842⁵⁴ Moravsko-ostravská uhelná společnost hloubit důl, patřící k nejstarším objektům ostravské průmyslové zóny. O rok později, převzal jeho výstavbu vídeňský bankéř Salomon Mayer Rothschild [3], který jej pojmenoval na počest své manželky „Karolina“. V roce 1858 byla vedle dolu postavena první koksovna na ostravském území, a to i přes mnohé protesty ostravských radních, obávající se poškození životního prostředí města.⁵⁵

V roce 1870 se koksovna stala samostatným podnikem, do té doby náležící pod Rothschildovy kamenouhelné doly. Provoz o 130 koksovacích pecích se stále rozšiřoval, roku, stejně tak jako byly přistaveny nové pece a briketárna. Další velký rozvoj přišel až ve 20. letech 20. století, kdy došlo k prudkému nárůstu výroby, a byla přistavěna nová vysokokapacitní třídírna koksu. Největšího provozního výkonu dosáhla koksovna v roce 1929, kdy byla pro zvýšené výrobní nároky postavena nová budova uhelného prádla. [4] S o něco pozdější výstavbou elektrárny, došlo k poměrnému zahuštění celkové zástavby Karoliny. [5] K některým rekonstrukcím v areálu se přistoupilo i během druhé světové války, na jejím konci, ale po bombardování města musely být některé provozy strženy a postaveny nové, znovu byly vybudovány například koksovací baterie. V poválečných letech se zvažovala nová rekonstrukce a modernizace, ke které však nikdy nedošlo, v 60. letech (1964) se zastavil provoz samotné koksovny, ale elektrárna se využívala nadále jako teplárna, a to až do první poloviny 80. let.

V 80. letech byla zbořena budova prádla koksovny, zejména jako „*důsledek nekonceptních záměrů Útvaru hlavního architekta*“, provoz koksovny skončil 1984“. ⁵⁶ Na konci 90. let 19. století byla při koksovně zřízena laboratoř, která se později osamostatnila

---

⁵⁴ VORÁLEK 1926, 140

⁵⁵ JIŘÍK, 1993, 136

⁵⁶ KUČA 2000, 788

jako Moravskoostravské chemické závody, které se v 50. letech 20. století staly součástí Moravských chemických závodů. Tamější provoz fungoval až do roku 1972.⁵⁷

Žofinská huť

Vedle samotného dolu a koksovny tvořila důležitou součást areálu Žofinská huť. Již v letech 1872-1873 zde byla postavena první vysoká pec skotské typu, která se svou produkcí měla dostat na první místo v celém Rakousku-Uhersku. Provoz byl ale hned během následujícího roku 1874 zastaven kvůli hospodářské krizi a obnoven byl až roku 1880, kdy si pec pronajalo Vítkovické horní a hutní těžiřstvo. Následně byla výroba obohacena o druhou pec a v produkci železa překonala Žofinská huť i pece vítkovických železáren. V roce 1888 přešla Žofinská huť do majetku vítkovického těžiřstva, a stala se jedním ze samotných provozů železáren.⁵⁸ Třetí pec byla zde zbudována roku 1890. [6]

Na počátku roku 1900 byly všechny vysoké pece přebudovány, došlo tak určitému k zlepšení a zvýšení výroby. [7] V tomto stavu fungovala Žofinská huť až do první světové války, kdy na jejím konci byla zrušena první vysoká pec jako nevyhovující. V pořadí čtvrtá vysoká pec, postavená v roce 1920 se svým objemem stala největší v kraji, roku 1929 byla provedena změna jejího označení za druhou vysokou pec, původní druhá pec byla zbořena již roku 1924.

Provoz byl v následujících letech znova několikrát zastaven, ve 30. letech vinou hospodářské krize a v období druhé světové války během leteckých náletů na město. Po válce byl celý provoz modernizován, roku 1956 proběhla oprava třetí vysoké pece. O rok později proběhla rekonstrukce druhé vysoké pece, během níž došlo i k zvětšení jejího objemu. Dalšími opravami prošly pece v 60. letech.

Dne 15. března 1972 byl provoz hutě definitivně ukončen [8] a v roce 1974 se přistoupilo k její demolici.⁵⁹ [9] Jediný pozůstatek Žofinské hutě dnes tvoří objekt tzv. Dvojhalí.⁶⁰

---

⁵⁷ AMO, výstava 2012: Kdysi na Karolině aneb Když za humny vyrostou doly a hutě

⁵⁸ KUČA 2000, 789

⁵⁹ Ibidem 789

⁶⁰ AMO, výstava 2012: Kdysi na Karolině aneb Když za humny vyrostou doly a hutě

1.4. Další vývoj města ve 20. století

Jak již bylo uvedeno výše, od konce 19. století procházelo město mnohými důležitými změnami, největší strukturální a funkční proměny avšak proběhly zejména v meziválečném období v letech 1918-1938. V této době byla nejen posílena důležitá obchodně-obslužní vybavenost, ale zároveň prvorepublikové období sebou přineslo oživení kulturního života.⁶¹ Zejména centrum města procházelo novým moderním rozvojem, který se ale přese všechno nemohl rovnat vývoji v ostatních českých a moravských městech, která se mohla opírat o přirozenou urbanistickou a funkční vazbu mezi centrem a spádovým územím města.⁶²

Další velká změna přišla až s nástupem 50. let a prakticky určila budoucí směřování ve vývoji města až do konce 20. století. Tehdy, dle direktivního průmyslového plánování, vstoupila Ostrava do etap socialistické industrializace. Západoevropské průmyslové oblasti tohoto typu procházely v téže době ekonomickou konverzí,⁶³ která jim pomohla s jejich budoucí transformací nejen pro hospodářské potřeby druhé poloviny 20. století, ale zejména s vyrovnáním se s situací v postindustriální společnosti 21. století. Lze si jen domýšlet, jestli by se za takovýchto podobných okolností utvářel charakter Ostravy jinak, třeba mnohem účelnějším způsobem. V této době byla sídelní skladba města velmi roztržštěna, vnitřní centrum již neposkytovalo dostatek prostoru pro všechny střediskové funkce.

Ostravě vůbec chyběla v rozvojové etapě jistá kontinuita stavebního vývoje, která by byla schopna propojit zástavbu průmyslových osad s vnitřním městským urbanismem.⁶⁴ Jistá transformace těchto poměrů potom byla na přelomu 80. a 90. let 20. století vyloženě nutná.

---

⁶¹ PROKOP 2003, 285

⁶² Ibidem 286

⁶³ Ibidem 285

⁶⁴ Ibidem

2. Urbanistické studie lokality Karolina v druhé polovině 20. století

Po celou první polovinu 20. století, se průmyslová zástavba Karoliny postupně rozšiřovala, modernizovaly se tamní provozy a koksovna i s přilehlou Žofínskou hutí dosahovaly svého provozního vrcholu. Ještě do konce 50. let byl celý areál plně v provozu a příležitostně opravován.⁶⁵ [10] Změna nastala ale už v 60. letech, kdy docházelo k postupnému útlumu průmyslové činnosti, která na tomto území přetrvávala po bezmála 100 let. Tato existence jednoho z center těžkého průmyslu v historickém srdci města byla pro jeho nejbližší okolí tvrdou zkouškou.

Na celém území Karoliny a Žofínské hutě se rozkládala nepřehledná soustava jednotlivých provozů, ostře kontrastující se sousední městskou zástavbou. [11] V těsné blízkosti této průmyslové zóny se totiž nacházely významné přístavy tehdejšího společenského života, jako byl obchodní a módní dům Ostravica Textilia, Hotel Palace se svou slavnou kavárnou, ostravský Dům umění či divadlo.

Když tedy v roce 1964 ukončila svůj provoz koksovna, třebaže celkový provoz byl ukončen až o 20 let později⁶⁶, bylo jasné, že průmysl už na tomto území nebude hrát hlavní roli. Od 60. let se tak začaly objevovat vize, jak s daným územím do budoucna co nejlépe naložit, vyústěním těchto nových představ a plánů byly následující urbanistické studie.

2.1. Urbanistická studie likvidace areálu Karolina 1967

První urbanistická studie týkající se asanace celého území dolu a koksovny Karolina včetně Žofínské hutí, byla vypracována Útvarem hlavního architekta města Ostravy v roce 1967.⁶⁷ Jak již bylo zmíněno, vznikla zejména v reakci na pozastavování provozu celého areálu a jako první nastínila průběh likvidace tamější průmyslové zástavby. Přestože se

---

⁶⁵ V roce 1957 skončily například přestavby vysokých pecí Žofínské hutí.

⁶⁶ Po celou dobu fungovala v areálu elektrárna, přeměněná na teplárnu, a to až do ukončení celého provozu v 80. letech.

⁶⁷ Tehdejším vedoucím oddělení územního plánování byl ing. arch. E. Tošenovský. Vedoucím samotného úkolu byl pověřen ing. arch. Zdeněk Kostecký, za spolupráce s architekty Erichem Balcarem a Janem Palkovským. AMO, fond ÚHAMO, kart. č. 23, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, I. část, 1967

k demolici přistoupilo až v pozdějších letech, předznamenala tato studie její rozsah, kdy došlo k nenávratnému zničení podstatné části ostravského fondu technických památek.

Studie nese název „*Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí*“ a skládá se ze dvou koncepčních částí. V první části stručně rekapituluje historický vývoj území a doplňuje ho popisem současného stavu a zhodnocením územních vazeb celého areálu na centrum města. [12] Stěžejní složkou je návrh samotné asanace. Druhá část studie se potom zabývá novými možnostmi využití uvolněného prostoru, přičemž cílem bylo najít vhodné kompoziční navázání na centrum města, po stránce architektonické, urbanistické i dopravní.

Při řešení této nové podoby areálu, přitom nebyl nijak závazný platný územní plán, který území Karoliny poněkud opomíjel, ale když v roce 1965 došlo ke zkonkrétnění mnoha investičních záměrů týkajících se výstavby města, byla ujasněna i koncepce areálu jako nové společenské a obchodní části města.⁶⁸ Toto rozhodnutí bylo zásadní pro všechny budoucí vize týkající nového obrazu Karoliny.

Souhrnný návrh asanace, na celém území koksovny Karoliny a Žofinské huti vypracoval Hutní projekt Ostrava ve spolupráci s Útvarem hlavního architekta. Asanace se předpokládala ve čtyřech fázích, v zamýšleném časovém rozpětí mezi léty 1970-1972.⁶⁹ Poté mělo být území uvolněno pro novou výstavbu.

Kromě průběhu asanace je ve studii reflektován i tristní stav tehdejšího ovzduší, na jehož ochranu jsou zde kladeny zpřísněné požadavky. Zcela nedostatečně je však řešen bod týkající se vytvoření pásma zeleně a vegetace obecně⁷⁰, ostatně tento ohled byl a je dodnes nedostatečně zohledněn.

Samotný návrh nové zástavby na Karolině nebyl příliš invenčně řešen. Jednotlivé funkce areálu vychází z předchozího rozhodnutí zohledňující hlavně obchodně-obslužní složky. V plánech studie se dokonce objevují dvě variantní řešení prostoru, v konečném důsledku se však od sebe liší jen málo. Se zástavbou je počítáno zejména ve středním pásu celého areálu, okolní volné plochy jsou z podstatné části zamýšleny jako parkoviště. Blíže nespecifikované výškové budovy tvoří protáhlou blokovou zástavbu střední části, v níž se

---

⁶⁸ AMO, fond ÚHAMO, kart. č. 23, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, I. část, 1967

⁶⁹ Ibidem 12

⁷⁰ Ibidem 3

nachází obchodní a administrativní prostory, hotel, restaurační a kavárenské objekty. Na tuto strukturu dále navazuje obytná zástavba. [13], [14]

Po asanování areálu bylo zřejmé, že zde vznikne příležitost pro reorganizaci různých městských struktur. Velká pozornost je ve studii věnována nové úpravě místní dopravy.⁷¹ Tramvajová a pouliční doprava kolem dnešní ulice 28. října, tehdejší Gottwaldovy třídy měla být nově přeložena, napříč severní částí Karoliny byla navržena trasa tzv. přeložky,⁷² která by však celé území nově rozdělovala a do budoucna značně komplikovala jeho napojení na centrum města, zhruba dvě třetiny území Karoliny by byly nekompromisně odříznuty od okolní zástavby.⁷³

Ačkoli studie počítá s demolicí většiny průmyslových objektů [15], zabývá se i možnostmi některé z nich ponechat. Na jižním konci areálu, v prostoru bývalé Žofinské hutě měla zůstat jedna vysoká pec, která sloužila jako kulturní a zábavní zařízení. Přesto, z hlediska nazírání na hodnotu technických památek je tato reflexe poněkud ambivalentní. Mnohem cennější a zajímavější objekty⁷⁴ měly být srovnány se zemí [16], jakákoliv jejich památková hodnota tak byla zcela přehlédnuta, a ani u vysoké pece, která by se případně zachovala, to nebylo hlavní kritérium pro její plánované přetrvání. Její význam pro autory studie spočíval spíše ve společenském významu, jelikož by v ní zůstala uchována, alespoň zčásti, připomínka průmyslové historie areálu.

---

⁷¹ Dosavadní autobusové nádraží na Smetanově náměstí mělo být zrušeno, a nově situováno na území západně od ulice Vítkovická, v místě kde stál tehdejší dům Šalamoun. Nádraží Ostrava střed mělo být taktéž zrušeno a nahrazeno novým nádražím v prostoru za Frýdlantskými mosty. AMO, fond ÚHAMO, ev. č. 104, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, II. část, 1967, technická zpráva, 4.

⁷² Přeložkou se podrobněji zabývala zpráva k „Ideovému návrhu přeložky Gottwaldovy třídy“ ing. E. Balcara, 1967

⁷³ Vyobrazení modelu této zástavby lze najít v publikaci útvaru hlavního architekta „Ostrava, rekonstrukce centrální části města“ z roku 1979.

⁷⁴ Například funkcionalistická budova uhelného prádla.

Závěrečné shrnutí „*Studie likvidace*“

Když v 60. letech začalo postupné ukončování provozu koksovny Karolina, vyvstala otázka, jak s celým areál naložit do budoucna. Protože se jednalo o poměrně velkou plochu situovanou v přímém sousedství s historickým centrem města, bylo zásadní nepodcenit hledání její nové koncepce. *Studie likvidace a dalšího využití areálu Karolina* vznikla právě za tímto účelem zhodnocení dosavadního stavu a navrhla jeho novou možnou podobu. Průmyslová éra areálu měla skončit a do budoucna se měl stát novým obchodním a společenským centrem. Hlavním ohledem měla být rozhodně snaha o co nejlepší adaptaci celého prostoru do okolní městské zástavby, což studie bohužel příliš nereflektuje. Soustředí se především jen na vztahy uvnitř samotného areálu, čímž hrozí vznik „města ve městě“, které si příliš nerozumí se svým okolím, od kterého se spíše odstřihuje, než aby do něj plynule zapadalo. Na škodu je i důsledná podoba navrhované asanace, které neponechává téměř nic z tehdejších provozů a dochází k dokonalému přeznačení celého místa. Asanace zde byla sice potřebná, avšak jejím nekompromisním širokým záběrem by došlo k vymazání téměř sta let vývoje tohoto území, jehož průmyslový ráz ovlivnil i celkové vnímání obrazu města.

Přesto, že samotné urbanistické a architektonické záměry studie nebyly realizovány, mohla se stát jistým výchozím materiálem pro další projekty, které se k problematice Karoliny v průběhu let stále vracely. Do budoucna přetrvával taký záměr vybudovat zde nové obchodně-kulturní a obytné centrum.

2.2. Likvidace Žofinské huti 1971

Vedle *Studie likvidace a dalšího využití areálu Karolina* týkající se celého území Karoliny, byla v roce 1971 Útvarem hlavního architekta města zpracována další studie, zabývající se konkrétně likvidací Žofinské hutě, která na jihu navazuje na koksovnu a tvoří součást celého areálu. Důvody k jejímu asanování byly prakticky stejné jako u koksovny, po dlouhých letech provozu začalo docházet k utlumování výroby, až se chod areálu zcela zastavil. V sousedství historického centra nemohla zůstat mrtvá průmyslová zóna s množstvím nefunkčních provozů, asanační zásah tak byl nutným krokem k nové integraci Karoliny a Žofinské hutě do okolní městské zástavby. Přestože již předchází studie z konce

60. let asanaci předpokládá, došlo k ní až v první polovině let 70., materiály *Likvidace Žofinské huti* zřejmě tvoří její podklady.

Celkově byly vypracovány dvě varianty asanace, lišící se v rozsahu. Varianta „A“ předpokládala likvidaci všech objektů Žofinské huti, srovnání terénu a předání takto uvolněného území správě města. Tento přístup k řešení dané situace je velmi účelový, zároveň by však byla najednou celá historie území nekompromisně smazána. Varianta „B“, oproti tomu nabízí poněkud zajímavější řešení, navrhuje zachování jedné z vysokých pecí, konkrétně se jedná o vysokou pec č. 3.⁷⁵

O možnosti ponechání jedné z pecí, uvažovali ve svých plánech již autoři studie z roku 1969, důvody pro její nynější zachování jsou prakticky obdobné jako v předchozí kapitole. Oceňován je opět spíše její kulturně-společenský význam, než vlastní historická, nebo památková hodnota. Autoři argumentují faktem, že po mnoha přestavbách na celém tělesu stavby nezůstalo skoro nic původního, avšak během existence areálu, došlo k trvalému zapsání koksovny a Žofinské huti do povědomí obyvatel i návštěvníků města a jejich siluety se staly se již neodmyslitelnou součástí obrazu města. Vzniká tak paradoxně dvousečná situace. Do vývoje města, zde konkrétně jeho centra zasáhla velmi tvrdě nastupující industrializace, která již od konce 19. století diktovala jeho podobu. Vznik de facto průmyslové zóny přímo v městském centru sebou přinesl vážné zhoršení životního prostředí, nebezpečné exhalace zamořovaly město a zhoršovaly zdraví jeho obyvatel, celkovému estetickému výrazu města nepříspěly ani vršící se haldy v těžbou neutěšené krajině. Je proto až s podivem, jak se městu a jeho obyvatelům podařilo víceméně adaptovat na tyto podmínky, a jak nakonec byl průmysl nadobro svázán s jeho podobou a atmosférou a vnímán jako již něco neodmyslitelného, něco co by z města nemělo zmizet.

Myšlenka ponechání vysoké pece č. 3 tak překvapuje tím, že jí chce uchovat jako připomínku průmyslové etapy, které v podstatě po celé jedno století spoluvytvářela obraz města a která je zapsána hluboko v povědomí jeho obyvatel. Ve studii je poukázáno i na možnost její případné rekonstrukce a následného využití pro kulturní a společenskou funkci.

---

⁷⁵ V pořadí 3. vysoká pec byla postavena roku 1890, poprvé byla rekonstruována mezi léty 1921-23, další opravy proběhly až po skončení druhé světové války v roce 1948, její nejvýznamnější rekonstrukce proběhla v roce 1956, kdy proběhla její přestavba na čtyřsloupkovou konstrukci, další dílčí opravy proběhly ještě na počátku 60. let. AMO, fond ÚHAMO, kart. č. 15, *Likvidace Žofinské hutě*, 1971

Pokud by se tento záměr realizoval, jednalo by se o určitý příspěvek k vývoji vnímání technických památek a uvědomování si jejich hodnoty.

Průběh asanace

Odstavení vysokých pecí a zastavování provozu probíhalo i podle předpokladu od roku 1972. Průběžná demolice byla předpokládána od roku 1972-1974, přikročilo se k ní však až během roku 1974.⁷⁶ [17]

Konečná míra asanace byla poměrně radikální. Přestože byly zpracovány zajímavé návrhy, pracující s možností ponechání jedné vysoké pece, bylo v konečném důsledku skoro celé území srovnáno se zemí. Naproti sobě tak stojí dva extrémy, nekompromisní industrializace spojená s maximální expanzí průmyslové zástavby a naopak rázné vymazání této éry.

Využití území po asanaci

Demolice na celém území Karoliny, se protáhly až do 80. let, kdy byl definitivně ukončen provoz koksovny.⁷⁷ Během 20 let tak zmizela skoro stoletá existence celého areálu a v centru města se objevila poměrně velká uvolněná plocha [18], která samozřejmě vybízela k novému využití. Pro urbanisty a architekty se jednalo o výjimečnou situaci, 30 hektarů plochy v centru města přímo volalo po co nejlepším využití. V následujících letech se pořádalo několik urbanisticko-architektonických soutěží, během kterých vzniklo mnoho podnětných návrhů, bohužel, trvalo skoro dalších 20 let, než se začalo s novou výstavbou.

---

⁷⁶ Postupovat se mělo od demolice vysoké pece č. 2 k dalším objektů, následovat měla čistírna plynu, ocelové konstrukce rudných mostů, jednotlivé dílny, sklady, kolejiště a přejezd přes báňskou dráhu a elektrická ústředna III.

⁷⁷ Po roce 1983 byla například zdemolována budova prádla koksovny a několik dalších objektů, KUČA 2000, 788.

Plocha po asanaci byla dočasně využívána zejména jako centrální parkoviště.⁷⁸ Jediným pozůstatkem po koksovně a Žofínské huti je budova tzv. Dvojhalí – Energetická ústředna III.⁷⁹ [19]

Dvojhalí a Elektrická ústředna

Budova tzv. Dvojhalí [20] je rozlehlá dvoulodní stavba z režného zdiva s ocelovo-skeletovou konstrukcí, zastřešenou příhradovými vazníky. V interiéru tvoří hlavní pohledovou osu velín s mramorovou rozvodnou deskou a dvěma rameny schodišť po stranách.⁸⁰ První z hal byla postavena roku 1907, druhá podle původního projektu až 1927.⁸¹ Haly byly dočasně využívány jako sklady, objevily se sice snahy o jejich přeměnu pro prodejní nebo sportovní účely, ty však nenašly patřičnou odezvu u investorů.⁸²

Dvojhalí je představena tradiční zděná budova elektrické ústředny, která původně náležela ke koksovně Karolina. Ústředna [21] pochází z roku 1905, a její fasáda je tvořena bílými a červenými cihlami, které jí člení bohatou soustavou říms, sloupů s kamennými hlavicemi a zděnými rámci.⁸³ Podobně jako Dvojhalí tak i Elektrárna se nacházely dlouho ve velmi špatném technickém stavu a postupně chátraly, přesto byly v roce 1991 prohlášeny za kulturní památky⁸⁴, rekonstrukce se dočkaly až spolu s novou výstavbou mezi lety 2010-2012.

2.3. Urbanisticko-architektonická soutěž 1987

Na konci 80. let, když začalo znovu hledání nové podoby areálu, byla asanovaná plocha v územním plánu města určena pro společenskou výstavbu a nejpříhodněji se přitom jevilo využít jí pro bytovou zástavbu. Do tří let mohlo na území Karoliny vyrůst nové sídliště se stejnojmenným názvem. V opačném případě se mohlo jednat o ponechání plochy jako

---

⁷⁸ BARTOŇ 1989, 189

⁷⁹ HLUŠIČKOVÁ 2002, 552

⁸⁰ HLUŠIČKOVÁ 2002, 552

⁸¹ KUČA 2000, 789

⁸² BARTOŇ 1989, 190

⁸³ HLUŠIČKOVÁ 2002, 552

⁸⁴ <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=122373&oKodOk=8106&Uz=B&PrirUbytOd=01.01.1991&PrirUbytDo=30.12.1991&Limit=25>, vyhledáno 20.11.2014

rezervy pro výstavbu v budoucnu, ani jeden z těchto způsobů se přitom nejevil jako příliš vhodný. Jakýmsi rozzuzlením se stalo, po dalších problematických stavebních záměrech, vypsaní celostátní urbanistické soutěže v říjnu 1986 u české komise pro vědeckotechnický a investiční rozvoj.⁸⁵

Soutěž trvala až do dubna roku 1987, v řešení měly být zastoupeny jak bytové jednotky, tak obchodní, kulturní a administrativní objekty. Součástí zadání byly rovněž úpravy místní dopravní situace. K dispozici byla dána i možnost využít některý z určených objektů průmyslového fondu.

Autory vítězného návrhu se stali Josef Havlíček, Stanislav Borák a Leopolda Jančár⁸⁶, V jejich návrhu [22] je území využíváno zejména pro bytovou a občanskou výstavbu v prostoru jižně od plánované přeložky, která je přeměněna na dopravní koridor. V prostoru severně od ní se pravděpodobně počítá s dostavbou hotelu Palace, v návrhu je zahrnuta i budova divadla, i když jen velmi okrajově. Areálu Karoliny je s centrem města propojen relaxační pěší zónou, která navazovala v severní části na historické centrum města. Obytná část je v návrhu řešena asymetricky ve dvou výrazných výškových zónách. Mezi obytnou zástavbou a dopravní koridor jsou umístěny jako akustická clona bariérové domy. Celkově měl mít obytný areál charakter městské zástavby, s hlavní středovou osou, kolem které byly umístěny jednotlivé budovy, celý prostor byl zakončen polokruhovým řešením, nesjpiše kopírující původní křivku báňské dráhy.⁸⁷

Druhý vítězný návrh [23] zaujímá přibližně stejné plochu, je umístěn rovněž na území jižně od přeložky, a v severním prostoru taktéž řeší dostavbu hotelu Palace a prostorové vztahy vůči divadlu. Oba návrhy jsou ve své kompozici velmi podobné, i zde se objevuje pás, pravděpodobně bariérových domů proti hluku kolem dopravní přeložky. Na rozdíl od prvního vítězného návrhu je následující obytná a společenská zástavba pojata více symetricky, kolmo od přeložky vede přibližně středem území pomyslná hlavní třída. Výškové budovy stojící ve středu celého areálu akcentují její směr a vytváří dva, proti sobě stojící obdélné komplexy. Mezi nimi je umístěno pravděpodobně náměstí, z jehož rohů vybíhají další ulice a celé území je opět půlkruhově zakončeno.

---

⁸⁵ BARTOŇ 1989, 190

⁸⁶ 2. cenu získal kolektiv autorů ing. architektů Tomáše Kučery, Jana Haveleka a Ladislava Mírty. 3. sníženou cenu získal kolektiv autorů ing. architektů Oldřicha Prokeše a Ericha Vrtiše. BARTOŇ 1989, 191.

⁸⁷ BARTOŇ 1989, 191

Soutěž svým dílem přispěla k ujasnění funkčního využití a dotvoření celkové koncepce území do budoucna. Oba vítězné plány si byly svým pojetím poměrně blízké, evidentně zde byla snaha o navázání nové zástavby na stávající okolí, které je v projektech taktéž zahrnuto a upravováno⁸⁸. Naopak není zcela jasné, jak se vyrovnávají s pozůstalými technickými objekty Dvojhalí a Elektrárny, které zůstaly bohužel poněkud zapomenuty. Otázkou navíc zůstává, jak by zapadala do celkového panoramatu města tato nově navrhovaná výšková zástavba a zda by neměla v konečném důsledku spíše sídlištní charakter, který by dané lokalitě historického centra uškodil.

---

⁸⁸ Jedná se například o úpravu prostoru před hotelem Palace či náměstí před divadlem A. Dvořáka.

3. Urbanistické změny ve městě na přelomu 80. a 90. let

Uvnitř městského organismu docházelo prakticky od druhé poloviny 20. století k různým populačním a urbanistickým procesům. Proměny areálu Karoliny, které práce sleduje, jsou přitom podmíněny mnoha okolnostmi, ke kterým docházelo v rámci dlouhodobého vývoje města. Ujasnění těchto okolností výrazně napomůže k lepšímu pochopení problematiky Karoliny a jejího postavení v rámci městských vztahů.

Do podoby městské centrální části, Moravské Ostravy, výrazně zasáhly události 70. let 20. století. V rámci četných asanací byly nemilosrdně bourány celé bloky staré městské zástavby a samotné historické jádro města bylo ponecháno bez většího zájmu, a tedy nevyhnutelně chátralo. Pozornost byla upřena především na nově budovaná sídliště spíše na okrajových částech Ostravy, například v Zábřehu nebo na Jižním městě. S touto novou bytovou zástavbou začíná i nepříznivý proces depopulace centrálních městských částí, takto postižená byla zejména Slezská Ostrava, Přívoz nebo i Vítkovice.⁸⁹ V Moravské Ostravě se počet obyvatel zatím podstatně neměnil, ovšem výrazně se proměnila její urbanistická kompozice, právě mnohými necitlivými zásahy do stávající zástavby. K nejhorším ztrátám městského fondu patří demolice celých bloků domů⁹⁰ přímo v historickém centru, které značně rozrušily jeho prostorovou koncepci. Mezi těmito drastickými zásahy se objevuje ale i poněkud šťastnější proměna, asi od 60. let začala postupná rekultivace území jižně od centra města nazývaného Černá louka. Na tomto prostoru se dlouhá léta vršila hlušina z okolních koksoven, jejíž zbytky byly odstraněny právě v 60. letech a následně bylo na asanovaném území vybudováno ostravské výstaviště.⁹¹ S Černou loukou sousedí území Karoliny a Žofínské hutě, procházející taktéž postupnou asanací, jak bylo popsáno v předchozí kapitole.

3.1. Deindustrializace a její následky

Vlna asanací průmyslových areálů byla spojena s pozvolným ukončováním jejich provozů, v obecném pojetí lze tento proces označit jako deindustrializace. Fenomén deindustrializace je zajímavým procesem dotýkajícím se skoro všech městských struktur,

---

⁸⁹ Moravská Ostrava či Mariánské Hory byly zatím tohoto procesu ušetřeny, počet obyvatel v nich zůstal relativně stejný. KUČA 2000, 822

⁹⁰ Např. blok starých barokních domů nacházející se v sousedství hlavního náměstí, později nahrazený parkovištěm. KUČA 2000, 827

⁹¹ KUČA 2000, 825

od ekonomických přes urbanistické až po stránku ekologickou. Deindustrializací – neboli „odprůmyslněním“ procházely koncem 20. století skoro všechny vyspělé země, tento proces začal zejména v západní Evropě a v Severní Americe. Později se k této vlně přidaly i země bývalého sovětského bloku.⁹² V širším kontextu je tento jev spojený s přeměnou společnosti jako takové. Tak jako na svém počátku v 18. a 19. století přinesla průmyslová revoluce a s ní spojená industrializace přelomové změny týkající se vnímání společnosti a světa kolem nás vůbec, byl její epilog stejně zásadní.

Tak jak předchozí industrializace vytvářela novou společnost, podílela se velkým dílem i na přeměně měst a celé krajiny. Konkrétně pro Ostravu měla tato fáze přímo městotvorný charakter, který dodnes vytváří její zvláštní atmosféru. Ale právě v tomto bodě výrazně zasáhla na přelomu 70. a 80. let nastupující deindustrializace. Průmyslová fáze zanechala ve městě množství technických objektů a provozů, které zůstaly bez života a často se nacházely na lukrativních pozemcích buď přímo v centru města, nebo v jeho okolí. Mnohým industriálním areálům a jedinečným technickým památkám hrozil zánik. Jako první na jejich důležitost a nutnost památkové ochrany upozornily v 70. letech průzkumy Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů, které poprvé systematicky přikročily k zdokumentování ostravského fondu technických památek.⁹³ Bohužel na závěry těchto průzkumů takřka nebyl brán zřetel a docházelo k mnohým bolestným ztrátám, mezi takto zaniklé hodnotné areály patří například důl Šalamoun⁹⁴ nebo právě koksovna Karolina s Žofínskou hutí.

Tyto skutečnosti patří k hlavním rizikům deindustrializace všech takovýchto lokalit. Je proto nezbytné, aby se ke každému proces odprůmyslnění přistupovalo individuálně, nejlépe po pečlivé analýze všech městských struktur a jeho historického vývoje. Takto pozitivní příklady deindustrializace lze však najít spíše v zahraničí. V Ostravě byl tento proces poněkud unáhlený. Ačkoli byla tato fáze potřebná a bez ní by další vývoj města nebyl možný, proběhla v poměrně radikálním rozsahu. Z urbanistického hlediska je velkým rizikem deindustrializace ve městech vznik tzv. brownfieldů. Jedná se o uvolněné průmyslové plochy, často velmi rozsáhlé a nacházející se třeba i v městských centrech.⁹⁵ Jelikož nedojde často k jejich novému využití, jsou to mrtvé plochy, které podstatným způsobem znehodnocují své

---

⁹² HRUŠKA-TVRDÝ 2010, 10

⁹³ KUČOVÁ 2007, 7

⁹⁴ Ibidem

⁹⁵ HRUŠKA-TVRDÝ 2010, 14

okolí. Kromě této estetické vady mohou být i ekologickým problémem ale hlavně představují nevyužitý potenciál mnohdy z urbanistického hlediska strategických ploch.

Revitalizace těchto ploch je předpokladem pro zlepšení celkového obrazu města i kvality života v něm. Možností nového využití je spousta, od vytvoření parkové zóny, přes sportoviště až po novou obchodní nebo bytovou zástavbu. Vždy by však měl být brán zřetel na vztahy revitalizovaného území s nejbližším okolím. Úskalím při takové přeměně se může stát otázka financování, protože to zpravidla probíhá z veřejných fondů⁹⁶, které mnohdy na podobné zákroky nestačí.

Jak již bylo zmíněno výše, proces deindustrializace znamenal pro řadu průmyslových areálů zánik. Tento osud potkal i areál koksovny Karolina a Žofínskou huť. Skoro celé území bylo srovnáno se zemí a nezbylo skoro nic, co by připomínalo jeho průmyslovou minulost a celý prostor zůstával stát dlouhá léta ladem. Existence brownfieldu takovéto rozlohy se stala palčivým problémem městského centra a až přelom tisíciletí přinesl novou podnětnou snahu o vyřešení této situace.

---

⁹⁶ HRUŠKA-TVRDÝ 2010, 14

4. Karolina v období kolem roku 2000

Na konci 90. let 20. století byl areál Karoliny stále jen neupravenou pustou plochou, poslední asanační práce zde skončily s rokem 1988.⁹⁷ Přestože se od té doby objevily návrhy nové možné zástavby⁹⁸, jejich realizaci komplikoval stav půdy, která byla na celé ploše velmi silně kontaminována. Jakákoliv další stavební činnost tak byla podmíněna nejdříve nutným zlepšením tohoto stavu. Jelikož ale bylo nutné, plány na zástavbu Karoliny aktualizovat, byla v roce 1991 vyhlášena omezená anonymní urbanisticko-architektonická soutěž, „*které se mohli zúčastnit občané mající trvalé bydliště v ostravském regionu.*“⁹⁹ Vítězný návrh [24] pocházel od autorské dvojice Dušana Rosypala a Petra Lichnovského¹⁰⁰, k jeho realizaci však nikdy nedošlo a na celou soutěž se po čase téměř zapomnělo. Pozornost byla tehdy věnována spíše dekontaminaci území, ke které se konečně přikročilo až v 1997, kdy byla městu přidělena státní dotace na její průběh.¹⁰¹ Celkové zlepšení podmínek na území Karoliny souviselo i s ukončením provozu Vítkovických vysokých pecí o rok později. Přetrvávající průmyslová činnost sousedních Vítkovic totiž po celou dobu silně ovlivňovala kvalitu životního prostředí i v samotném centru města a značně komplikovala plány na nové využití Karoliny. Druhá polovina 90. let se tak nesla v podstatně nadějnějších vyhlídkách na budoucí využití prostoru a znovu se toto téma dostalo do zájmu veřejnosti.

4.1. Mezinárodní urbanisticko–architektonická ideová soutěž

Poměrně unikátní situace, kdy se ve středu města nachází plocha o rozloze přibližně 30 ha, si žádala odpovídající řešení. Vzhledem k výjimečnosti celého území byla v roce 1998 městem schválena nová urbanisticko-architektonická soutěž¹⁰², jejímž cílem bylo najít právě nejvhodnější podobu území do budoucna. Na rozdíl od předchozích proběhlých studií

---

⁹⁷ Karolina 2000, Sborník mezinárodní ideové veřejné urbanisticko-architektonické soutěže na lokalitu Karolina v Ostravě

⁹⁸ Viz. výsledky urbanistické soutěže z roku 1987.

⁹⁹ PAVLÍKOVÁ, 50

¹⁰⁰ „Urbanistické uspořádání vítězného návrhu našlo inspiraci v zásadách postmodernismu. ... Autoři se nechali vést urbanistickými principy odpozorovanými v centru. I výšková hladina se řídí příkladem okolní historické zástavby. ... Na hlavní severojižní ose kompozice leží dvě průmyslové památky. Před nimi se rozkládá park a bloky budov spojené pasážemi. Po jejích stranách jsou osově, souměrně rozmístěny pravoúhlé bloky budov s vnitřními dvory. Nejrušnější dopravní tepna kopíruje okraje území.“ PAVLÍKOVÁ, 50

¹⁰¹ Karolina 2000, Sborník mezinárodní ideové veřejné urbanisticko-architektonické soutěže na lokalitu Karolina v Ostravě

¹⁰² Konkrétně byla schválena 30.9.1998 a vyhlášena Útvarem hlavního architekta města.

a soutěží, lišila se zejména svým rozsahem, město mělo jisté ambice na posílení významu Ostravy jako regionální metropole a tomuto velkému cíli musela odpovídat i podoba celé soutěže.

Celková doba jejího trvání byla 2 roky, jako první v České republice byla pořádána podle řádu Mezinárodní unie architektů a zúčastnili se jí architekti z 24 zemí.¹⁰³ Právě jedním z cílů bylo docílit zajímavého srovnání českých a zahraničních autorů a zajistit si co nejpestřejší škálu jednotlivých řešení. Porota byla stejně tak složena z českých i zahraničních odborníků, jejími členy byli: Prof. Ing. arch. Miroslav Masák, Ing. Petr Lichnit, Alejandro Sokoloff Moreno, Ernst Giselsbrecht, Andrej Hrausky a Dr. Andros Ferkai.¹⁰⁴

Zadání soutěže

Předpokládalo se, že vítězný návrh bude použit coby podklad pro budoucí plánovou dokumentaci území. Z tohoto hlediska se jednalo o čistě ideovou soutěž, bylo potřeba zamyslet se nad celkovou koncepcí nového areálu, zformulovat znovu všechny funkce a služby, které by měla celá oblast nově obsáhnout. Snaha o vytvoření obchodního a kulturně-společenského centra přitom přetrvala, znovu se ale přehodnotil celý prostor.

Na ploše mělo být umístěno administrativní, obchodní a kulturní centrum, zábavní park, nové byty a opomenutá nebyla ani zeleň, měl zde vzniknout park o minimální rozloze 2,5 ha.¹⁰⁵ Zajímavým a netradičně konkrétním úkolem v zadání, je umístění „*zimní zahrady s květinovou burzou*“.

V základním rozvrhu se počítalo se zachováním Dvojhalí a Elektrické ústředny, které měly být zakomponované do nové zástavby a v mnoha předložených návrzích tvoří dokonce zvlášť akcentovanou pohledovou dominantu, dále měl být ponechán protější blok domů, stojící podél třídy 28. října a blízké divadlo Antonína Dvořáka.¹⁰⁶ [25], [26]

---

¹⁰³ Proto i její příprava a rozsah byly značně náročné, Karolina 2000

¹⁰⁴ Náhradníky poroty byli: Doc. Ing. Vítězslav Kuta, CSc., Ing. arch. Jaroslav Sedlecký, Ing. arch. Martin Chválek a David Pace.

¹⁰⁵ Pásmo vegetace by navazovalo na zeleň na Černé louce. Revitalizace se mělo dočkat i nábřeží Ostravice, které mělo být nově využito jako relaxační zóna s promenádními chodníky a novou cyklostezkou.

¹⁰⁶ Karolina 2000. Sborník mezinárodní ideové veřejné urbanisticko-architektonické soutěže na lokalitu Karolina v Ostravě.

Architektonické týmy tak před sebou měly náročný a zodpovědný úkol, vytvořit moderní protipól historického centra se všemi jeho náležitostmi a novými dominantami, které by podstatně zasáhly do siluety města. Právě hledání originálního pojetí, které by přitom logicky navazovalo na své okolí a harmonicky s ním souznělo, se stalo důležitou kategorií při posuzování jednotlivých návrhů, kterých se nakonec sešlo na 90.

Oceněné návrhy

Z celkového počtu návrhů, jich bylo do druhého kola vybráno 19 a 7 z nich bylo oceněno. První místo připadlo kolektivu polských architektů v čele s Andrzejem Dudou, kteří díky přirozené znalosti terénu a místní zástavby dokázali nejcitlivěji reagovat na stávající městské centrum a propojit ho s novým územím logickými vazbami.

Dále, již bez nároku na pořadí, byl oceněn jako druhý český návrh architekta Jana Bočana a jeho kolektivu, a na druhé pozici se umístil i další polský návrh Stanisława W. Lessaera s kolektivem.¹⁰⁷ Zvláštními odměnami byly oceněny návrhy Itálie, Německa, Austrálie a opět Polska.

Kolektiv polských architektů Andrzeje Dudy a jejich vítězný návrh

Zvláštní prostor si zaslouží vyhradit vítězný návrh, za nímž stojí polští architekti Andrzej Duda, Henryk Zubel, Jan Kubec a Jerzy Witczek. Před představením samotného projektu, je však třeba pokusit se alespoň ve stručnosti nastínit zázemí a určitou architektonickou tradici, ze kterých jejich tvorba vychází. Poznání těchto širších vazeb potom výrazně přibližuje koncepci jejich nové vize Karoliny.

Andrzej Duda (*1953), je v současnosti architektem a pedagogem na Fakultě architektury Slezské technologické univerzity v Gliwicích. V 70. letech zde sám studoval a absolvoval, jeho další vzdělání pokračovalo postgraduálním studiem na Berlage Institutu v Amsterdamu mezi lety 1991-1992. Už od doby svých studií v Gliwicích spolupracuje

---

¹⁰⁷ Karolina 2000. Sborník mezinárodní ideové veřejné urbanisticko-architektonické soutěže na lokalitu Karolina v Ostravě

s architektem Henrykem Zubelem, se kterým v roce 1988 založili projekční a realizační kancelář INARKO.¹⁰⁸ Zásadní roli v procesu jejich tvůrčí činnosti hraje odkaz slezské architektonické tradice. Sami o ní na svých internetových stránkách¹⁰⁹ hovoří takto: „*Krása a síla slezské architektonické tradice, mající historicky blízko k evropské avantgardě, jsou stálým zdrojem naší inspirace a poznávání. Racionalismus, pragmatismus, čitelnost, jednoduchost, pravda, umírněnost je charakteristika metod naší projekční a pedagogické činnosti, stejně jako naší práce ve formě projektů a realizací.*“

Úspěch jejich projektu Karoliny, tkví zejména v reflektování této kontinuity slezské architektonické tradice, do níž severomoravský region historicky také zapadá. Jejím hlavním centrem však byla ona polská část Slezska, zejména Vratislav, ale taky další lokální střediska jako Gliwice nebo Katowice, tamější architektonická kultura byla navíc podpořena lepší teoretickou základnou umožňující i v budoucnu její pevnější zázemí.¹¹⁰

Přestože dílčí projevy této architektonické tradice se od sebe na české i polské straně mnohdy výrazně liší, stejně jako se od sebe liší jejich kulturně-historické zázemí,¹¹¹ co je celé této oblasti společné, v té nejzákladnější rovině, je jejich historie spjatá s průmyslem. Horní Slezsko od druhé poloviny 19. století procházelo industrializací podobně jako Ostravsko, a stejně tak i zde byl průmysl hlavní krajinotvorný element. Andrzej Duda ale připomíná,¹¹² že nástup těchto nových technických forem předznamenal přijetí moderní architektury, vrcholící ve funkcionalistické architektuře 20. let „*forma byla důsledkem technologie, funkce a konstrukce*“.¹¹³ Andrzej Dudovi i Henryku Zubelovi je tato architektonická tradice, vycházející nadto z evropské avantgardy blízká, sám Duda ji označuje jako jejich „*zdroj inspirace a hledání.*“¹¹⁴

Fakulta architektury v Gliwicích kde Andrzej Duda působí je tak patrně nejpřednější institucí pro studium architektury ve Slezsku. Duda v programu výuky klade důraz na pragmatismus spolu s racionalismem a novátorský přístup, vyvážený a podpořený znalostí

---

¹⁰⁸ ERA 21, 6 / 2007, 67

¹⁰⁹ <http://inarko.pl/index.php?/inarko/o-firmie/>, vyhledáno 7.4.2015

¹¹⁰ STRAKOŠ, 2013, 60

¹¹¹ Zejména v Polsku je tato roztržičnost dána historickými vlivy německými, ruskými i rakousko-uherskými. DUDA 2007, 66

¹¹² Ve svém článku Architektonická tradice po roce 1989 v Polsku a Čechách – Slezská škola architektury, ERA 21, 6 / 2007, 66-67

¹¹³ DUDA 2007, 66

¹¹⁴ Ibidem

tradic, zejména pak modernismu.¹¹⁵ Jsou to ty samé motivy, vycházející z hornoslezské průmyslové tradice, na které se snaží brát zřetel i ve své vlastní tvorbě v rámci projektů a realizací vzešlých z jeho kanceláře INARKO. Toto ovlivnění „estetikou průmyslových hal“ a dědictvím funkcionalismu je silně přítomno například v jedné z jeho realizací z počátku 90. let, v budově pojišťovny [27] v Polském Zabrze,¹¹⁶ nedávnějším příkladem je kostel Nejsvětějšího Spasitele v Běloruském Grodnu [28] z roku 2011,¹¹⁷ který svou jednoduchou hmotovou skladbou a užitím cihel silně připomíná průmyslové tovární haly přelomu 19. a 20. století. Obdobně je koncipována jejich zatím poslední realizace, komplex obytných a komerčních budov v Gliwicích z roku 2012.¹¹⁸ [29]

Návrh Karoliny z roku 2000 [30] se řadí mezi několik podobných urbanisticko-architektonických návrhů, které v té době v INARKU vznikly, a které zajímavě pracují s rozvržením prostoru.¹¹⁹ Území Karoliny je rozděleno na dvě části, přičemž jedné z nich připadá funkce obytná, druhá potom slouží jako obchodně-společenské centrum a nové kulturní zázemí. Tyto dvě části jsou od sebe odděleny širokým středním pásem, tzv. „městskými poli“ s vodními plochami. [31] Ve středu tohoto pásu se nachází Dvojhalí s Elektrickou ústřednou, tvořící zároveň pohledovou dominantu. Mezi těmito historickými objekty a novou bytovou zástavbou na víceméně šachovnicovém rastru v západní části areálu, vzniká obdélné náměstí. Na obytnou část na jihu navazuje pás zeleně, který celý areál na jeho okrajích rámuje a ve spojení s vodními plochami vytváří velice příjemné prostředí pro bydlení, oddělené od rušnější části areálu. Ta tvoří ve východní polovině území novou obchodní zónu a kulturní zázemí, mezi nákupními, administrativními a společenskými objekty je situováno druhé náměstí. Zatímco obytná část se od zbytku města spíše distancuje ve snaze vytvořit uzavřenější intimnější celek, celá druhá společenská část plynule navazuje na okolní městskou zástavbu a živě s ní komunikuje.

---

¹¹⁵ Toto je jen výběr z několika zásad gliwické fakulty architektury, zformulované Henrykem Zubelem v článku „Jak vyučovat architekturu“ DUDA 2007, 66

¹¹⁶ <http://inarko.pl/index.php?/projekty/zus-zabrze/>, vyhledáno 7.4.2015

¹¹⁷ <http://inarko.pl/index.php?/projekty/kosciol-na-bialorusi/>, vyhledáno 7.4.2015

¹¹⁸ <http://inarko.pl/index.php?/projekty/tbs-gliwice-2012/>, vyhledáno 7.4.2015

¹¹⁹ Například z roku 1998 projekt areálu Univerzity v Bydhošti, 2001 projekt sídliště v Toruni, 2001 projekt Terrassenufer pro Drážďany, 2002 centrum INiBU Slezské univerzity v Katovicích. <http://inarko.pl/>, vyhledáno 7.4.2015

Český oceněný návrh

Druhý nejlépe hodnocený český návrh dostavby Karoliny [32], pochází od kolektivu autorů Jakuba Koňaty, Aleše Tomáška a Antonína Žižkovského, včele s Janem Bočanem.¹²⁰

Území Karoliny je v jejích podání členěno do přehledné roštové struktury, obytná a obchodní funkce areálu od sebe přitom není tak výrazně oddělena jako u polského návrhu. Bloky nového městského bydlení jsou tvořeny z rastru vertikálních ulic (schodišťových věží), které propojují horizontální obchodní pasáže.¹²¹ Tuto koncepci přibližuje Jan Bočan následovně: „*Lidem, kteří těmito obchodními pasážemi nebo dopravními ulicemi procházejí nebo projíždějí, se v pravidelném rytmu otevírá pohled k nebi.*“¹²² Centrální části areálu bylo umístěno nové administrativní a kongresové centrum, které by výškově převyšovalo okolní zástavbu a výrazně by upozadilo památkové objekty Dvojhalí a Elektrické ústředny, před které je tento komplex předsazen, a které se v novém areálu poněkud ztrácí. Od jihu směrem na východ je celé území rámováno hustým pásem zeleně. Se sousedním centrem města je areál Karoliny spojen pěší zónou ve východní části, která přirozeně navazuje na jeho hlavní komunikační tepny.

Závěrečné shrnutí soutěže

Po desetiletích víceméně neurčitých plánů týkající se transformace území Karoliny do nové podoby a jejího zpětného začlenění do městského organismu, byla mezinárodní urbanisticko–architektonická ideová soutěž z roku 2000 zpočátku určitou nadějí ve šťastný vývoj tohoto příběhu. Díky mezinárodní účasti se objevilo do té doby v rámci zpracování území Karoliny nevídané množství invenčních řešení. Přes tuto bohatost návrhů, ale mnohdy docházelo k zásadnímu nepochopení místních územních vazeb, které vedlo

---

¹²⁰ Jan Bočan (1937–2010) absolvoval v roce 1962 na Fakultě architektury při ČVUT. Po studiích pracoval ve Sdružení projektových ateliérů, kde společně s Janem Šrámkem založili ateliér Beta, dále pracoval v Projektovém ústavu výstavby hlavního města Prahy. Do historie novodobé české architektury se zapsal realizací budovy Československého velvyslanectví v Londýně, v 70. letech oceněné britskou cenou RIBA. Mezi jeho významné domácí realizace patří budova Hlavního nádraží v Praze, nebo hotel Intercontinental, k větším urbanistickým počínům patří sídliště Velká Ohrada na přelomu 80. a 90. let. V roce 1999 založil Jan Bočan projekční kancelář Bočan and Partners a dlouhodobě se věnoval pedagogické činnosti na své domovské Fakultě architektury ČVUT. ŠVÁCHA 2012, 220

¹²¹ ŠVÁCHA 2012, 174

¹²² Ibidem

k předimenzovaným či jinak nefunkčním vizím založených na neznalosti terénu. Není proto překvapením, že vítězný projekt pocházel od kolektivu polských architektů z blízkého Slezska, mající stejné průmyslové kořeny jako Ostravsko. V jejich řešení je tato znalost místních poměrů a nadto slezské architektonické tradice citelná, dokázali vytvořit novou moderní část města a vhodně ji propojit s odkazem průmyslové historie Karoliny. Po vyhlášení výsledků soutěže se do budoucna předpokládala další spolupráce s vítězi, avšak zanedlouho tyto plány ustaly na mrtvém bodě. Nadcházející jednání města ohledně budoucnosti Karoliny začíná být čím dál tím méně přehledné, nakonec však město od výsledků soutěže definitivně upustilo¹²³ a v roce 2005 tyto kroky vyústily v developerskou soutěž.

4.2. Urbanistická studie z roku 2003

Výsledek mezinárodní urbanisticko-architektonické soutěže měl v roce 2003, ještě před vyhlášením developerské soutěže, zajímavou dohru. Vítězný polský kolektiv Andrzeje Dudy se spojil s těšínským architektem Karlem Cieslarem a tato iniciativa dala vzniknout tzv. Sdružení Karolina. Na začátku roku 2003 uzavřelo Sdružení s vedením města smlouvu o vypracování nové urbanistické studie týkající se lokality bývalé koksovny Karolina.¹²⁴ Jejich projekt byl dokončen v září téhož roku a některé jimi navrhované urbanistické úpravy byly dokonce zahrnuty i do územního plánu města. Vše tak nasvědčovalo tomu, že dojde alespoň k částečnému naplnění některých urbanisticko-architektonických vizí vzešlých z předchozí soutěže.¹²⁵

---

¹²³ PRAŽANOVÁ 2007, 44

¹²⁴ CIESLAR 2003, 51

¹²⁵ STRAKOŠ 2006, 23

Karel Cieslar

Spolupráce Andrzeje Dudy a Henryka Zubela s Karlem Cieslarem nebyla náhodná. Pojila je dlouhodobá známost již z dob studií na technické univerzitě v Gliwicích, společně se účastnili například studentské cesty do západní Evropy EUROARCH 77.¹²⁶ Přestože tyto kontakty a aktivity zabránily Cieslarovi se po studiích u nás naplno věnovat architektuře,¹²⁷ neoficiálně se díky nim nadále účastnil dění na polské architektonické scéně, podílel se například na mezinárodní výstavě architektury Terra II ve Vratislavi. V roce 1988 založil architektonický ateliér CIESLARCHITECTS.¹²⁸

Prakticky celý život se Karel Cieslar zajímá o územní identitu svého rodného Těšínska a zasazuje se o posilování česko-polské vzájemnosti.¹²⁹ Studia na polytechnice v Gliwicích jej nepochybně ovlivnila v hlubším vnímání kontextu slezské architektury a slezské kulturní tradice, podobně jako tomu bylo u Andrzeje Dudy. Jeho vlastními slovy: „*Od svých profesorů a polských kolegů architektů jsem se naučil přistupovat k architektuře jako ke službě a osobně si myslím, že sloužit se má s láskou.*“¹³⁰

Návrh urbanistické studie

Základní koncepce urbanistické studie Karoliny z roku 2003 [33], [34] vychází z návrhu, který zpracoval A. Duda s kolektivem v rámci mezinárodní urbanisticko-architektonické soutěže. Napříč celým areálem probíhá opět tzv. „městské pole“, koncipované jako široký parkový bulvár, v jehož středu se nachází památkové objekty Dvojhalí a Elektrické ústředny, které byly nově zamýšleny pro „kongresové, kulturní, popřípadě výstavní účely“.¹³¹ Střední pás „městských polí“ přetíná několik kolmých os, na jihu celý areál navazuje na půdorysnou osnovu centra města. [35] I rozmístění jednotlivých budov a určení jejich funkcí je podobné jako u soutěžního návrhu, na východě areálu se rozkládá obchodně-administrativní zástavba a část určená pro bydlení zůstala situována na západě, oddělena pásem zeleně „městského

---

¹²⁶ CIESLAR 2007, 68

¹²⁷ Místo toho byl nucen vykonávat podřadnější zednické práce a stavařské práce. CIESLAR 2007, 68.

¹²⁸ <http://www.cieslar.biz/home/?acc=o-nas>, vyhledáno 7.4.2015

¹²⁹ ERA 21, 6 / 2007, 68

¹³⁰ CIESLAR 2007, 68

¹³¹ CIESLAR 2003, 51

pole“. Na jihu území byl zamýšlen „zábavní park“, vybudovaný na náhorní ploše pozůstalé haldy. Kolem řeky Ostravice, která tvoří na jihozápadě přirozenou hranici areálu, byl navržen promenádní společenský prostor, doplněný bohatou zelení.

Dalo by se říci, že tato nová podoba je určitým zjednodušením vize polských architektů ze soutěže v roce 2000. Výsledná studie byla už více realistickou představou o nové zástavbě území, zejména komplex budov určených pro bydlení není tak naddimenzovaný. Autoři tentokrát na projektu pracovali i s přesnějšími investičními záměry zadavatele studie, čili města. Všechny požadavky na novou zástavbu byly v jejich „staronovém“ návrhu Karoliny zahrnuty a zdálo se, že projekt má i podporu vedení města, zejména když zahrnulo některé navrhované urbanistické úpravy do územního plánu.¹³²

Postoj města k celé záležitosti se začal ale poměrně brzy měnit. Navrhovaná řešení koncipované Sdružením Karolina údajně představovalo problémy s hledáním investorů. Ostravský historik architektury Martin Strakoš popisuje zvláštní vývoj událostí v článku *Problémy s ostravskou Karolinou*, uveřejněném v kulturním týdeníku A2 v roce 2006 takto: „Ze čtyřúhelníku odborník-politik-investor-veřejnost začínali být vylučováni ti nejméně přijatelní – odborná veřejnost a samotní projektanti. A tu se objevila firma ECE, která se rozhodla, že na Karolině postaví obchodní galerii. Začal kolotoč dezinformací, změn a polopravd.“¹³³ Zejména poslední věta asi nejlépe reflektuje složitou a nepřehlednou situaci, která najednou nastala v jednání města, které se rozhodlo vyjít vstříc spíše investorům. Na jaře roku 2005 tak definitivně upustilo od výsledků soutěže z roku 2000 a od pozdější studie vypracované Sdružením Karolina. Úpravy, zanesené do územního plánu z něj byly opět vyňaty, přesněji se mělo jednat o centrální pás „městského pole“, studií určeného coby parkový bulvár. Z pohledu investorů se jednalo zřejmě o „zbytečně“ neefektivní využití jinak lukrativní plochy v centru města, bránící „svobodnému rozvoji území“.¹³⁴ Tyto svévolné změny územního plánu vyvolaly soudní spory mezi zástupci města a Karlem Cieslarem, který se proti nim pokusil právně ohradit.¹³⁵ Nicméně tyto kroky nakonec vyzněly do prázdna a město v druhé polovině roku 2005 prosadilo v rámci zájmu investorů na lokalitu Karolina developerskou soutěž.¹³⁶

---

¹³² CIESLAR 2003, 51

¹³³ STRAKOŠ 2006, 23

¹³⁴ Ibidem

¹³⁵ Karel Cieslar podal trestní oznámení na neznámého pachatele pro padělání územního plánu.

STRAKOŠ 2006, 23

¹³⁶ SEDLECKÝ 2006, 34

4.3. Developerská soutěž 2005

Vyhlášení developerské soutěže na sklonku roku 2005, představovalo zásadní okamžik v řetězci událostí, vedoucí k podobě Karoliny dnes. Události, které soutěži předcházely, ovšem nepatří k nejšťastnějším. Když byl tehdejšími zástupci města poněkud překvapivě zamítnut návrh na dostavbu území, pocházející od česko-polského Sdružení Karolina, znamenalo to odklonění se od koncepčních požadavků na novou výstavbu, formulovaných v roce 2000 mezinárodní urbanisticko-architektonickou soutěží. Tato zavržená studie Karoliny, přitom ponejvíce vycházela z vítězného návrhu mezinárodní soutěže a představovala by kvalitní urbanistické řešení, které bylo maximálně žádoucí pro takto vykořistěné území.

Ovšem jak už to v praxi bývá, nejcitlivějším místem každého projektu jsou investice s ním spojené. Město, jako většinový majitel pozemků na Karolině,¹³⁷ se zřejmě nemohlo či nechtělo podílet na financování nové výstavby, a proto začal proces hledání potenciálních investorů. S jejich sháněním měl návrh Sdružení Karolina podle vedení města problémy,¹³⁸ a tento argument zřejmě posloužil i jako hlavní záminka pro jeho odmítnutí. Naopak cílem následně vypsané developerské soutěže bylo nabídnout investorům pozemky přímo ke koupi.¹³⁹ Dříve schválené urbanistické úpravy v rámci územního plánu byly nyní na obtíž, v zájmu města bylo nabídnout případným zájemcům co nejlukrativnější pozemky, nezátížené jakýmkoliv regulacemi. Po následném sporném pozměnění územního plánu, komentuje postoj města jeho tehdejší hlavní architekt Jaroslav Sedlecký: „*Město tedy nehledá urbanistický a architektonický koncept, aby se samo pustilo do jeho realizace. Nehledá ani ideální, avšak s kapitálovým zázemím nepropojené urbanistické řešení, aby ho schválením v zastupitelstvu povýšilo na závazný regulační plán a jednotliví přicházející investoři nebo developři pak byli nuceni, aby se mu podřídili.*“¹⁴⁰

Tyto netransparentní kroky zástupců města vzbudily pozornost České komory architektů, která následně celou developerskou soutěž označila za neregulérní.¹⁴¹ Hlavní výtkou ČKA bylo, že součástí kupní ceny pozemků na Karolině byl i honorář spojený s přípravou

---

¹³⁷ SEDLECKÝ 2006, 33

¹³⁸ STRAKOŠ 2006, 23

¹³⁹ PRAŽANOVÁ 2007, 44

¹⁴⁰ SEDLECKÝ 2006, 33

¹⁴¹ http://staryweb.cka.cz/souteze/neregulereni_souteze/karolina_nereg_060113, vyhledáno 12.4.2015

a zpracováním architektonického návrhu.¹⁴² Za podílení se na přípravě developerské soutěže a za nezákonné zásahy do územního plánu, byl kritice ČKA podroben i Jaroslav Sedlecký, jemuž hrozilo vyloučení z komory a ztráta autorizace na dva roky,¹⁴³ nakonec však byl Sedlecký soudně zproštěn všech obvinění a celá soutěž se tak i přes odpor ČKA a dalších odborníků legitimizovala.

Průběh soutěže

O koupi pozemků na Karolině projevilo zájem 5 společností, které v souladu s podmínkami soutěže, odevzdaly své hotové projekty na konci dubna roku 2006. Konkrétně se jednalo o developerské společnosti: Multi Veste [36], ECE Passerinvest Group [37], ING Real Estate [38], Sekyra Group [39], a Orco Projekt společně s TriGránit Czech Republic.¹⁴⁴ [40]

Vzápětí byly všechny odevzdané projekty začátkem května vystaveny ve foyer Nové Radnice, kde si je mohla prohlédnout veřejnost. Občané měli možnost při té příležitosti hlasovat o nejlepším návrhu, a přestože jejich volba neměla být při rozhodování o vítězi soutěže závazná, představovala pro zastupitele města důležitou reflexi preferencí veřejnosti. K soutěžním projektům se vyjádřili i tři řešitelé nových nezávislých posudků na území Karoliny, vzniklých rovněž na přání města.¹⁴⁵

Na konci června roku 2006 skončila výstava developerských projektů, největší počet hlasů od veřejnosti získal projekt společnosti Orco a TriGránit (1629 hlasů), na druhém místě se umístil návrh Sekyra Group (1600 hlasů) a jako třetí skončila společnost Multi Veste (1163 hlasů).¹⁴⁶ Je zajímavé, že veřejnost nejvíce zaujal projekt Orco TriGránit [41], [42], který svým ústředním „Zeleným náměstím“ poněkud připomíná návrh Sdružení Karolina a jeho „městské pole“. „Zelené náměstí“ je taktéž široký bulvár s vodními plochami a se zelení, sevřený z jedné strany fasádami gigantického nákupního centra a z druhé podélnými bloky obytných a kancelářských budov. Vstup do areálu byl na severu koncipován na půdorysu

---

¹⁴² PRAŽANOVÁ 2007, 44

¹⁴³ KUBÍČKOVÁ 2007

¹⁴⁴ SEDLECKÝ 2006, 35

¹⁴⁵ Tyto posudky byly vypracovány architekty Jaroslavem Josífkem, Vlastimilem Bichlerem a Josefem Kiszkou. Josífek a Bichler vybrali za vítěze projekt společnosti Multi Veste, Kiszka ECE Passerinvest Group.

¹⁴⁶ KUBÍČKOVÁ 2006

půlkruhu, naproti třídě 28. října tak vytvářející pomyslný nálevkovitý prostor, na který navazuje již zmíněné „Zelené náměstí“. V hlavní pohledové ose areálu je na jeho jižním konci zapojeno i Dvojhalí s Elektrickou ústřednou. Hlavní dominantou nové zástavby se měla stát výšková kruhová věž, svou hmotou evokující těžební věž, coby připomínku průmyslové historie Karoliny.

Konečné rozhodnutí o výsledku celé soutěže, ale bylo čistě v rukou zástupců města, kteří na konci června, půl roku od vyhlášení soutěže, vybrali vítěze v následujícím pořadí:

1. místo Multi Veste
2. místo Orco Projekt a TriGránit
3. místo ECE Passerinvest Group

Projekt společnosti Multi Veste, který v hlasování veřejnosti skončil na třetím místě, tak byl zástupci města vybrán jako vítězný. Pokud by však společnost do tří měsíců neuzavřela s městem smlouvu o koupi pozemků na Karolině, byla by tato příležitost nabídnuta Orco Projektu.¹⁴⁷ Bylo však pravděpodobné, že Multi Veste se s zástupci města rychle dohodne, už proto, že chvíli před vyhlášením výsledků se stal vlastníkem historických budov Dvojhalí a Elektrické ústředny.¹⁴⁸

Vítězný návrh společnosti Multi Veste

Návrh Multi Veste [43] zřejmě usiloval o co nejlepší propojení areálu se svým okolím, nové pěší trasy a bulváry se měly napojit na již existující pěší zóny blízkého městského centra i Dolních Vítkovic. Spojení s vlakovým a autobusovým nádražím měla zprostředkovat na západě lávka pro pěší, tvořící zároveň jednu z nových dominant Karoliny. Středem území probíhá nová třída, ústící do obdélného náměstí, jehož jednu stranu uzavírá Dvojhalí s Elektrickou ústřednou. Tyto památkově chráněné objekty měly nově sloužit jako „*kulturně vzdělávací centrum*“.¹⁴⁹ Jako druhá územní dominanta, byl zamýšlen výškový polyfunkční „*Dům – Skulptura*“¹⁵⁰ [44], situovaný hned u vstupu do areálu, naproti třídy 28. října, a snad podobně jako u věže z návrhu společnosti Orco/TriGránit, měl být reminiscencí původních

---

¹⁴⁷ SEDLECKÝ 2006, 35

¹⁴⁸ <http://www.msstavby.cz/projekty/karolina/>, vyhledáno 10.3.2015

¹⁴⁹ VÁCLAVKOVÁ 2006, 8

¹⁵⁰ Ibidem

průmyslových objektů. Samotná zástavba je zejména ve východní části území členěna do masivních bloků, postavených možná až moc natěsno u sebe, což může vytvářet poněkud stísněný dojem. Kolem řeky se nachází taktéž bloky domů, určených pro bydlení, už více rozvolněné zelení.

Zhodnocení výsledku developerské soutěže

Novým vlastníkem Karoliny se tak stala developerská společnost Multi Veste, člen nadnárodní skupiny Multi Development. Aby však město mělo stále záruku, že výstavba na Karolině skutečně probíhat bude, musela se společnost v kupní smlouvě „*pod sankcemi zavázat k realizaci svého developerského projektu v konkrétních časových termínech*“.¹⁵¹ Jednalo se bezesporu o logické opatření, které bylo u takto rozsáhlého a náročného projektu zcela na místě. Poněkud matoucí je ale skutečnost, že se pozdější návrhy a vizualizace zástavby na Karolině poměrně odlišují od původního projektu, se kterým společnost zvítězila v developerské soutěži. Tyto změny, přitom vůbec nemusely znamenat porušení uzavřené smlouvy. Jednotlivé stavební etapy, zahrnuté ve „*věcném harmonogramu rozvoje území Karolina*“ se v kupní smlouvě evidentně nevážou na konkrétní podobu projektu. V tom případě by byl pro Multi Development závazný v jednotlivých etapách jen podíl realizované bytové, obchodní, kancelářské aj. plochy, a na architektonické podobě návrhu by tak jen pramálo záleželo. Ostatně by to vysvětlovalo skutečnost, proč se pozdější realizované řešení odlišuje, od původního soutěžního návrhu.

---

¹⁵¹ SEDLECKÝ 2006, 35

5. Projekt Nová Karolina

Po zhruba čtyřiceti letech plánů, nejruznějších urbanistických studií a architektonických soutěží, to nakonec byla developerská společnost, které byl svěřen do rukou nový osud celého území. Toto rozhodnutí vyvolalo nevoli u řady odborníků, architektů, včetně ČKA a taky části veřejnosti. Zástupci města se potýkali s kritikou již od počátku developerské soutěže, která přestože byla později soudně legitimizována, se nikdy nezbavila určitého stigma neregulérnosti. Společnost Multi Development, které nově Karolina patřila, stála za výstavbou obchodních center v Praze, Olomouci či Plzni,¹⁵² a na veřejnosti tak vystupovala coby známá a prověřená firma. Součástí kampaně společnosti byla samozřejmě proklamace kvality celého návrhu, dobrá návaznost areálu na historické centrum města a vizionářská snaha o vytvoření jeho moderního protipólu. Do hry o renomé projektu vstoupily i snahy spojit jej se jménem proslulého nizozemského ateliéru OMA¹⁵³ Rema Koolhaase,¹⁵⁴ nebo české architektky Evy Jiřičné.¹⁵⁵ Ačkoli míra jakéhokoli jejich vkladu do projektu se později ukázala jako diskutabilní a sotva relevantní, vzbudila tato slavná jména pozornost u veřejnosti a projektu Multi Development dodala na zdání renomovanosti.

5.1. Nový projekt vs. původní koncepce

Od výhry v developerské soutěži a prodeje Karoliny v roce 2006 uběhly dva roky přípravných prací, a v roce 2008 měla být zahájena I. etapa nové výstavby. Projekt tzv. Nové Karoliny, [45], [46] který investor při té příležitosti předložil, se však s oním původním soutěžním shodoval jen ve velmi hrubých obrysech:

Územím Karoliny prochází napříč bulvár pro pěší, ústící směrem k historickým objektům Dvojhalí a Elektrocentrály do pomyslného náměstí. V západní části je obytná a administrativní zástavba opět členěna do protáhlých uzavřených bloků, doplněných zelení. Na východě areálu se nyní mělo rozkládat velké obchodní centrum založené na půdorysné skladbě několika kostek. Za tímto objektem, zabírajícím skoro jednu čtvrtinu celkové prostoru

---

¹⁵² Konkrétně v Praze Centrum Chodov, v Olomouci a Plzni OC Olympia.

¹⁵³ Office for Metropolitan Architecture

¹⁵⁴ Hospodářské noviny 2007, <http://archiv.ihned.cz/c1-20336190-svetoznamy-architekt-resi-karolinu-v-ostrave>, vyhledáno 16.4.2015

¹⁵⁵ Tisková zpráva o projektu Nová Karolina z 2.5.2007, <http://www.nova-karolina.cz/clanek/budouci-plany-ietapy-nove-karoliny/>, vyhledáno 16.4.2015

Karoliny, se nachází několik další komplex kancelářských budov. Při vstupu do nového areálu, naproti třídě 28. října, zůstala zachována idea „*Domu – skulptury*“, výškové budovy, jejíž zakřivená konstrukce vytváří jakousi iluzi rozpohybování celé stavby. Součástí projektu Nová Karolina má být i rozsáhlá revitalizace nábřeží řeky Ostravice, která na jihozápadě tvoří přirozenou hranici celého areálu. Kolem ní byl navržen rozsáhlý pás další obytné zástavy, doplněné zhusta zelení.

Z původního projektu, na který se během těch dvou přípravných let poněkud zapomnělo, zůstala ještě pěší lávka, spojující Karolinu s vlakovým a autobusovým nádražím, na jejímž návrhu se v prvních fázích podílela Eva Jiřičná.¹⁵⁶

Největší změnou v celkové koncepci však bylo „*obchodní a volnočasové centrum*“, zamýšlené ve východní části území, namísto několika menších objektů. Právě za tímto obchodním centrem měl údajně stát návrh Rema Koolhaase a dalších architektů z OMA. Na výstavbě obytných a administrativních objektů dále Multi Development dohodl spolupráci s projekční kanceláří Helika a.s., kanceláří K4, nizozemskými architekty z ateliéru T&T¹⁵⁷ a se společností Passerinvest Group,¹⁵⁸ která se v roce 2006 účastnila developerské soutěže s vlastním projektem.

5.2. Začátek výstavby

Projekt tzv. Nové Karoliny byl koncipován celkem ve 4 etapách. Původně se počítalo s průběhem prací v časovém rozpětí mezi léty 2008-2016, záhy se však jednotlivé termíny začaly posunovat. Na začátku června roku 2008 byl ještě slavnostně položen základní kámen, ale už v druhé polovině roku se počáteční práce začaly pozastavovat. Na vině tehdy byla celosvětová finanční krize, jejíž dopady ochromily celý projekt. Obnovit stavební činnost na Karolině se podařilo až v roce 2010.

Oproti původním plánům, se nyní celý harmonogram výstavby posunul o 2 roky. První etapa měla být nově dokončena do roku 2012, v jejím rámci se počítalo s realizací obchodního centra, bytového domu, administrativního komplexu a vybudováním centrálního náměstí a nového pěšího bulváru. Součástí této první etapy měla být i rekonstrukce

---

¹⁵⁶ Tisková zpráva o projektu Nová Karolina z 2.5.2007, <http://www.nova-karolina.cz/clanek/budouci-plany-ietapy-nove-karoliny/>, vyhledáno 16.4.2015

¹⁵⁷ Ostravská radnice, 2 / 2011, 3

¹⁵⁸ HELÁNOVÁ 2010

historických budov Dvojhalí a Elektrocentrály¹⁵⁹, které se měly stát integrální součástí nového areálu už v jeho počátečních fázích. Na Karolině se tak poprvé pořádně rozběhly práce na nové zástavbě území, zhruba čtyřicet let od prvních vizí na jeho nové využití v 60. letech.

5.3. Proměna sousedních Vítkovic

Přestože se tato práce primárně zaměřuje na území Karoliny, je na tomto místě vhodné zmínit některé další stavební podniky, které se po přelomu tisíciletí významně podílely na proměně tváře Ostravy. Zatímco na konci 90. let 20. století se dění na Karolině soustředilo kolem připravované mezinárodní ideové urbanisticko-architektonické soutěže, v sousedních Vítkovicích se začal odehrávat příběh jejich novodobé revitalizace. Tamější rozlehlý průmyslový areál patří mezi perly našeho industriálního dědictví, a podobně jako před dvaceti lety u Karoliny, bylo nutné najít řešení, jak s územím naložit do budoucna. Ovšem na rozdíl od Karoliny zde byly snahy o záchranu průmyslového fondu úspěšnější.

Vítkovické železářny definitivně ukončily svůj provoz až v září 1998, ovšem už tři roky před tímto datem bylo v tamním areálu vyhlášeno ochranné památkové pásmo.¹⁶⁰ Vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren spolu s areálem dolu Hlubina byly v roce 2000 prohlášeny za kulturní památku a následně v roce 2002 za národní kulturní památku. Při hledání způsobu, jak s vítkovickým areálem nejlépe naložit, se objevil nejprve záměr, aby „části areálu vedla prohlídková trasa a zbytek by měl charakter kontrolované ruiny.“¹⁶¹ Společnost Vítkovice se ale později vůči takovému návrhu ohradila, následně byl pozměněn i rozsah památkového areálu a začal se hledat jiný způsob jeho revitalizace. Zejména v roce 2006 se tyto snahy rozeběhly výrazněji¹⁶² a o rok později byl dokončen „Projekt oživení Dolní oblasti“, vedoucí ke konečné revitalizaci areálu v rámci projektu „Nové Vítkovice“, pokračujícího do dnešních dní. Známa je například rekonstrukce bývalého plynojemu, nyní Multifunkční auly Gong [47], která je dílem architekta Josefa Pleskota. Ostatně Pleskot se

¹⁵⁹ <http://www.nova-karolina.cz/clanek/vystavba-nove-karoliny-bude-pokracovat/>, vyhledáno 16.4.2015.

¹⁶⁰ SVĚTLÍK 2008, 197

¹⁶¹ Ibidem

¹⁶² Z brněnského VUT pochází například studie profesorky Zemánkové „Koncepte zpřístupnění a využití areálu Národní kulturní památky“ nebo projekt „Vítkovický industriální park Ostrava“, architektonická kancelář OSA přispěla projektem „Analýza limitů rozvoje Dolní oblasti“. V roce 2008 vypracovalo Studio Ranný Vítkovice „Koordinační studii Dolní oblasti“. SVĚTLÍK 2008, 197

celkově podílel na nové urbanistické koncepci Dolní oblasti a stojí také za novostavbou tzv. Světa techniky.¹⁶³ [48]

Revitalizace průmyslového areálu o takové rozloze je u nás poměrně ojedinělá, její předobraz lze nejspíše spatřovat v Německu, kde začleňování průmyslových památek do procesu modernizace měst začalo už v 80. letech minulého století.¹⁶⁴ Bývalý průmyslový areál Zollverein v Porúří [49], zapsaný do seznamu UNESCO, ale i mnohé další, jako železářny v Meiderichu či koksovna Hansa v Dortmundu¹⁶⁵, patří k areálům, kterým se podařilo vyrovnat se svou historií a přitom se úspěšně začlenit do dnešní doby. I když nalezení konsenzu mezi autenticitou místa a jeho novou konverzí je obtížné a ne vždy bez obětí, je to cesta, jak zajistit „druhý život“ těmto areálům, pozůstatků průmyslové éry, podílející se na zrodu naší moderní společnosti.

5.4. Sdružení Trojhalí

S revitalizací Dolní oblasti Vítkovic nakonec souvisela i rekonstrukce Dvojhalí a Elektrické ústředny na Karolině. S jejich zapojením do nové podoby areálu počítaly už i dřívější návrhy a studie, které se většinou shodují v jejich využití pro společenské a kulturní účely. Nejinak tomu bylo i v rámci projektu Nová Karolina, s jejich rekonstrukcí se začalo na konci I. etapy v roce 2012. Toho času se obě průmyslové haly nacházely opět v majetku města, které je za symbolickou částku odkoupilo od společnosti Multi Development v roce 2010. Následně vzniklo Sdružení Trojhalí Karolina, zakládající členové byli zájmové sdružení Dolní oblast Vítkovice, Vítkovice a.s., město Ostrava a Moravskoslezský kraj.¹⁶⁶ Autorem rekonstrukce Dvojhalí a Elektrické ústředny, nyní souborně nazývané „Trojhalí“, se stal Josef Pleskot, který již dřív výrazně zasáhl do revitalizace vítkovického areálu. [50]

5.5. Návrh a idea Trojhalí Josefa Pleskota

Dvojhalí se spolu s Elektrickou ústřednou v rámci projektu Nová Karolina nachází na konci pěšího bulváru, procházejícího středem území. Bohužel, díky hmotově dominujícímu

---

¹⁶³ VOLF 2015, 13

¹⁶⁴ FÖHL 2008, 33

¹⁶⁵ Ibidem

¹⁶⁶ Vznik Sdružení pro Trojhalí, 26.9.2010, <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/kampane/nova-karolina>. vyhledáno 16.4.2015

obchodnímu centru, jsou průmyslové haly poněkud nešťastně upozaděny. Jejich propojení se zbytkem areálu je rovněž problematické, území sice na jihu uzavírají, ale prostranství, které před nimi nově vzniklo, nemá z hlediska veřejného prostoru v podstatě žádnou funkci. Jen těžko lze tento prostor považovat za náměstí, jde spíše o jakousi proluku, mezi novou zástavbou a historickými budovami. Idea nového veřejného prostoru však měla být naplněna v rámci jejich rekonstrukce.

Hlavní myšlenkou Pleskotova návrhu na rekonstrukci Dvojhalí, byla idea „zastřešeného náměstí“. Sám se o této koncepci vyjadřuje takto: „*Když jsem si uvědomil, že dvojhalí zabírá zhruba stejnou plochu jako Masarykovo náměstí a že má dobrou střechu, napadlo mne řešit je jako průchozí zastřešené náměstí s co nejveřejnějším využitím.*“¹⁶⁷

Jelikož byly obě budovy ponechány po dlouhé roky na okraji zájmu, neodvratně chátraly. Od doby jejich vzniku, byla patrně první velkou rekonstrukcí právě tato v roce 2010. Dvojhalí muselo projít rozsáhlou opravou fasád i celé nosné ocelové konstrukce.¹⁶⁸ [51] Zvlášť nutná byla i výměna střechy a rekonstrukce systému příhradových vazníků. Veškeré technické zázemí bylo situováno do podzemí, tak aby velkorysý otevřený prostor Dvojhalí nebyl ničím narušen. [52] Základním koncepčním řešením prostoru je tak jeho variabilita.¹⁶⁹ Zvenku jsou budovy zčásti zapuštěny pod úroveň terénu, odkud je možný vstup do podzemních prostor.¹⁷⁰

Bývalá Elektrická ústředna [53] prošla stejným procesem oprav, na rozdíl od multifunkčního prostoru Dvojhalí však nově slouží sportovním aktivitám.¹⁷¹ Otevřený prostor je uvnitř traktován na dvě sportoviště, v podzemí se opět nachází technické zázemí. [54]

Rekonstrukce Trojhalí slibovala, že přinese vytvoření nového veřejného prostoru a tím napomůže oživení společenského života ve městě. Ne všichni ale tuto možnost vítali. Sousední historické centrum města se už nějaký čas potýkalo s nepříznivým trendem vyliďňování, pokračujícím do dnešních dní. Faktorů, podílejících se na tomto procesu je více a postihnout jeho hlavní příčiny je nad rámec této práce. Faktem ale zůstává, že otevření nového nákupního centra na Karolině výrazně přispělo k rušení či přesunu menších obchodů z centra města. Stejně tak plánované aktivity v rámci nového Trojhalí představovaly další

---

¹⁶⁷ <http://www.ostrava.cz/cs/turista/cestovani-newsletter/listopad-2010>, vyhledáno 16.4.2015

¹⁶⁸ PLESKOT 2015, 17

¹⁶⁹ VOLF 2015, 14

¹⁷⁰ Ibidem

¹⁷¹ Ibidem

ránu pro skomírající život v srdci města. Petra Bernfeldová, starostka městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz, komentovala v roce 2014 situaci takto: *"Je škoda, že magistrát má rozdílný pohled na to, co je centrum města. Podle nás to je Masarykovo náměstí a jeho okolí. Ne okolí nákupního centra."*¹⁷² Vznikla paradoxní situace, kdy se okolí Karoliny, zamýšlené coby integrální část historického centra, stalo jeho konkurentem.

Dalším problematickým ohledem při posuzování konceptu Trojhalí, je izolovanost jeho budov od okolní městské zástavby. Pleskotova idea „zastřešeného náměstí“ tak dostává značné trhliny. Proti tomuto pojetí se staví i Martin Strakoš, ostravský historik architektury, podle kterého je přirovnání prostoru Dvojhalí k náměstí zcela zcestné. Náměstí totiž představuje jakýsi kulminační bod života města, mající určité vazby na své okolí. Snaha o vytvoření něčeho podobného v tak vykořistěné oblasti, jako je Karolina, podle něj nikdy nebude fungovat.

Izolovanost Trojhalí, a to nejen od historického centra města ale i od sousední vítkovické Dolní oblasti, je jeho největší slabinou. Rekonstrukce obou budov byla více než potřebná, avšak už počáteční koncept projektu Nová Karolina, který Trojhalí oddělil od zbytku zástavby, znemožnil efektivní využití jeho potenciálu.

5.6. Dokončení I. etapy výstavby Nové Karoliny v roce 2012

V roce 2012 po čtyřech letech, od původního zahájení výstavby, byla konečně hotova I. etapa projektu Nová Karolina. [55] Po celou dobu, bylo dění na Karolině sledováno laickou i odbornou veřejností, a dokončení její první části bylo se zájmem očekáváno. Realizovány byly všechny základní části I. etapy, tj. obchodní centrum, bytový dům, administrativní komplex a současně došlo i k rekonstrukci památkových budov Dvojhalí a Elektrické ústředny. Technicky vzato, byl vybudován i jakýsi veřejný prostor, „pěší bulvár“, spojující tyto historické objekty s Novou Karolinou, bez ohledu na to, o jak funkční prvek se ve skutečnosti jedná. Přestože tak byly splněny všechny pomyslné „body programu“, došlo během jejich realizace k několika koncepčním změnám, které ovlivnily výslednou podobu celého areálu a na celý projekt uvrhly stín pochybnosti.

---

¹⁷² <http://archiweb.cz/news.php?type=&action=show&id=14727>, vyhledáno 16.4.2015

Obchodní centrum Forum Nová Karolina

Patrně nejspornější částí celého projektu, budící největší emoce, je objekt nového obchodního a zábavního centra *Forum Nová Karolina*. [56], [57] Investor stavby, společnost Multi Development, od začátku vyzdvihovala tvrzení, že obchodní centrum vzniká podle návrhu světoznámého ateliéru OMA Rema Koolhaase, jehož jméno společnosti posloužilo coby jistý triumf a známka kvality. Ve skutečnosti však podíl nizozemského ateliéru na projektu obchodního centra není tak jednoznačný. V roce 2007, tedy relativně nedávno potom, co společnost Multi Development vyhrála developerskou soutěž, proběhla tisková konference, které se kromě náměstka primátora Lukáše Ženatého a ředitele české pobočky Multi Development Luboše Kočího, zúčastnili právě architekti z OMA, Floris Alkemade a Marc Paulin.¹⁷³ Projekt Nové Karoliny tehdy stál na svém úplném počátku, kdy se ještě počítalo s jeho dokončením v roce 2016 a návrh obchodního centra se teprve koncipoval. Alkemade se o jeho projektu měl vyjádřit: „*Budou to menší bloky. Důležité je, aby ulice, které tam jsou, procházely i přes toto obchodní centrum, aby to nebyl monoblok. Objektem se bude procházet, ... Důležité je, že prostor bude fungovat navenek směrem do města. Naším cílem bylo vytvořit budovu, která bude čitelná.*“¹⁷⁴ Z této počáteční fáze pochází i základní koncept obchodního centra, založený na skladbě několika kostek, který skutečně mohl vzejít z návrhů architektů OMA. Na tomto místě se však zdá, že veškerý jejich přínos do projektu končí. V seznamu projektů na oficiálních stránkách *Office for Metropolitan Architecture*¹⁷⁵ není možné Forum Nová Karolina dohledat, ani se zde nevyskytuje jediná zmínka o spolupráci se společností Multi Development. Přitom, podle Vladimíra Packa, z architektonické kanceláře K4, která se později podílela na výstavbě obchodního centra, vypracovala OMA podrobný design manual,¹⁷⁶ podle kterého měla celá realizace probíhat. „*Největší výzvou pro architektky byl respekt k původnímu konceptu definovanému kanceláří OMA a snaha udržet tento koncept i v omezených investičních možnostech investora.*“, uvedl jeden z architektů Nové Karoliny, Marek Starý. Vzniká tak zásadní rozpor, který vrhá na celý projekt přinejmenším stín pochybnosti. Zdá se totiž, že OMA posoužila coby příhodná „nálepka“,

---

¹⁷³ Konference byli dále účastní Joris Deur z kanceláře ZZDP Architects, V. Kružík ze společnosti Helika a M. Chvalek ze společnosti OSA Architects. Tisková zpráva o projektu Nová Karolina z 2.5.2007, <http://www.nova-karolina.cz/clanek/budouci-plany-ietapy-nove-karoliny/>, vyhledáno 18.4.2015

¹⁷⁴ VLASAKUDIS 2007

¹⁷⁵ <http://www.oma.eu/projects>, vyhledáno 18.4.2015

¹⁷⁶ KOTALOVÁ 2012, 43

mající ospravedlnit vznik nákupního centra, které by jinak patřilo na periferii, a ne do centra města.

Základní schéma obchodního centra je složeno z celkem patnácti kostek [58], různých rozměrů a výšky, spojených prosklenou skleněnou střechou. Středem této kompozice je převýšená kostka, tzv. dóm, který slouží jako projekční plocha využitelná pro interiér i exteriér. Obchodní centrum má čtyři nadzemní a dvě podzemní patra, sloužící coby parkoviště. Fasáda objektu je tvořena bílými sklocementovými deskami, které se střídají s prosklenými plochami, a dále už není nijak členěna. Strohý vzhled exteriéru je investory omlouván finanční krizí z let 2008-2010, která si vyžádala poněkud jednodušší a levnější řešení. *„Úspory se odehrávaly především v konstrukční části. Výraznými úpravami prošla zejména betonová a ocelová konstrukce, rozměrové proporce dómu a řešení prosklených střech. Dalším výrazným zásahem byla redukce multimediálních prvků fasády.“*¹⁷⁷

Interiér obchodního centra [59] podle Luboše Kočího: *„evokuje samotné město s bloky, ulicemi a volnými plochami...“*.¹⁷⁸ Toto tvrzení podporuje i jeden z architektů Fora Nová Karolína, Vladimír Pacek: *„Utváření vnitřního prostoru je spíše urbanistické. Vnitřní prostor budovy parafrázuje městskou strukturu se svými ulicemi, náměstími a rafinovanými průhledy. Velkorysý interiér objektu kontrastuje se strohými fasádami objektu, které vychází z obchodního charakteru objektu“*.¹⁷⁹ Myšlenka napojení vnitřních struktur na ty vnější, vycházejí z okolní městské zástavby je možná převzata z počátečního ideového vkladu architektů z OMA¹⁸⁰, Floris Alkemade totiž podobnou tezi zmínil na tiskové konferenci v roce 2007. Bohužel, interiér rozhodně nemá takovou funkci, která mu je jeho architektky přikládána. Vnitřní prostory jsou možná prostorné, použitému pohledovému betonu prospívá přirozené denní světlo procházející skrze prosklenou střechu i stěny, ovšem pořád se jedná o interiér obchodního centra, řešený s developerským pragmatismem, kde je každý kus plochy co nejlépe využit pro komerční účely. V tomto pojetí není místo, pro „ulice“ nebo „náměstí“ a nikdy ani nebylo. Interiér je jednoduše dělen na obchodní prostory a spojovací chodby mezi nimi, kompozici potom ozvláštňuje jen otevření střední části skrze jednotlivá patra, pomyslně vrcholící v tzv. „dómu“. [60]

Součástí obchodního centra je lávka pro pěší, spojující Forum Nová Karolína s autobusovým a vlakovým nádražím. Lávka je jedním z mála prvků, které pocházejí

---

¹⁷⁷ KOTALOVÁ 2012, 46

¹⁷⁸ Ostravská radnice, 2 / 2011, 3

¹⁷⁹ KOTALOVÁ 2012, 46

¹⁸⁰ Samozřejmě pokud takový vůbec někdy existoval, vzhledem k nejednoznačnosti, která kolem původního konceptu panuje, je moje tvrzení tedy spíše hypotézou.

z původního projektu, se kterým se Multi Development zúčastnil developerské soutěže. Lávka tehdy měla podobu lanového mostu a ústila mezi několik menších objektů v místech, kde se dnes rozkládá obchodní centrum. Když však došlo ke změně koncepce celého projektu, a byl představen návrh obchodního centra, změnila se i podoba lávky. Pořád měla spojit Karolinu s autobusovým a vlakovým nádražím, ovšem už neústila do volného prostoru, ale stala se jedním z vchodů do obchodního centra. Za její podobou měla stát architektka Eva Jiřičná, která se svým týmem v prvních fázích návrh skutečně vypracovala, „*Jiřičná navrhla mohutné mostní oblouky z trubkové oceli, které se setkávají ve vzduchu a připomínají propojená srdce.*“¹⁸¹ [61] Návrh byl přijat poměrně s nadšením, lávka představovala ozvláštnění celého areálu a mohla se stát i jedním z moderních architektonických skvostů Ostravy. Bohužel k její realizaci nikdy nedošlo. Z finančních důvodů investoři zvolili levnější řešení, které lávku Jiřičné maximálně zjednodušuje. „*Lávka pro pěší byla výrazným prvkem. Současné řešení je utilitární, zachovává základní funkci komunikačního propojení přes bariéru železnice a rušné komunikace a odráží reálné možnosti investora.*“¹⁸² shrnuje tentokrát poměrně přesně situaci architekt Vladimír Pecek. Lávku nyní tvoří dva k sobě se sbíhající oblouky s jednoduchým systémem nosných lan. [62]

Lávka tak bohužel představuje v rámci celého projektu Nová Karolina další promarněnou šanci investorů. Přitom protěžování jména Evy Jiřičné v médiích, jako autorky původního konceptu, připomíná dřívější hru s renomé Rema Koolhaase a OMA, coby autorů obchodního centra. Nepřehledná situace plná polopravd či spíše mýtů ohledně autorství obou staveb neposloužila společnosti Multi Development příliš ke cti a projekt od jeho samotného začátku provázela vlna kritiky. Výhrady si vysloužila už samotná developerská soutěž, a ani události, které po ní následovaly, pověst investora nijak nezlepšily. Mezi četnými odpůrci výstavby obchodního centra vyniká občanská iniciativa „*Nová Fukušima*“. V průběhu stavby, se mezi obyvateli města vžila pro Forum Nová Karolina posměšná přezdívka „*Fukušima*“, pro její strohý blokový zevnějšek, připomínající právě japonskou elektrárnu. Iniciativa, k níž patří známé postavy ostravské umělecké a kulturní scény¹⁸³ dlouhodobě upozorňovala na neregulérní kroky týkající se projektu Nová Karolina, a to jak ze strany města, tak společnosti Multi Development. Mezi její výraznější protestní akce patří zejména z večera 21. března

¹⁸¹ Konstrukce, 1 / 2011, 13

¹⁸² KOTALOVÁ 2012, 46

¹⁸³ Jako je majitelka Antikvariátu a klubu Fiducia Iлона Rozehnalová, historik architektury Martin Strakoš, fotograf Viktor Kolář, historik a teoretik umění Rostislav Švácha, režisér Radovan Lipus, umělec a performer, architektka Milena Vitoulová, hudebník Vladimír Skórka, umělec a performer Marek Pražák, pedagog Jiří Hruška, historik Petr Šimíček, předseda o.s.Pant Petr Pánek, advokát Lukáš Jansa a výtvarník Jaroslav Němec. Tisková zpráva iniciativy „Nová Fukušima“, <http://www.krasnaostrava.cz/k-architekture-a-urbanismu-obchodniho-centra-forum-nova-karolina/>, vyhledáno 18.4.2015

2012, kdy probíhalo slavnostní otevření obchodního centra. Na severní fasádu, naproti třídě 28. října, promítali členové iniciativy velký světelný nápis „Nová Fukušima“ a dále některé výroky ostravských politiků.¹⁸⁴ [63] Ve své tiskové zprávě zástupci iniciativy kritizují zejména město, jež umožnilo ve svém historickém centru vznik stavby patřící na periferii, dále společnost Multi Development za nedodržení slibů ohledně jejího úsilí o kvalitní architekturu a logické navázání nové zástavby na starší městské struktury. Investorům je vytýkáno porušení původního konceptu OMA výstavbou monobloku a zpětně se tisková zpráva vrací i ke kritice samotného zadání developerské soutěže a změny územního plánu z roku 2005. K těmto výtkám je přidán apel, aby město do budoucna na veřejné zakázky garantovalo vypisování regulérních architektonických soutěží.¹⁸⁵

Výstavba obchodního centra Forum Nová Karolina měla v celé I. etapě evidentně jistou prioritu. Příčiny nelze hledat jinde, než v samotném zadání projektu, který je výsledkem developerské, nikoli architektonické soutěže. Výsledná podoba obchodního centra, jehož rozložitá hmota zabírá v podstatě celou jednu čtvrtinu území, je tak odrazem toho, co bylo pro investory ve skutečnosti hlavním cílem – nikoli kvalitní architektura a vytvoření integrální městské části, ale zejména bezesbýtku využitá obchodní plocha. Projekt Nové Karoliny měl být nadějí na zapojení problematického území na Karolině zpět do centra, bohužel, výstavba obchodního centra tuto snahu příliš nepodpořila.

Administrativní komplex Karolina Park

Výsledkem I. etapy, je kromě obchodního centra a objektů pro bydlení taky komplex administrativních budov *Karolina Park*, koncipovaný jako vstupní brána do areálu Nové Karoliny. [64] Investorem byla v tomto případě společnost Passerinvest Group, samotný projekt je dílem architektů Davida R. Chisholma a Víta Másla z ateliéru CMC architects. Výstavba byla dokončena v roce 2013, o rok později, než sousední obchodní centrum.

Šestipodlažní kancelářská budova se nachází na křížení ulic 28. října a Na Karolině, na exponovaném místě u vstupu do městského centra. Stavba je řešena na půdorysu lichoběžníku se skosenými nárožími a vnitřním nádvořím, ve tvaru zkoseného obdélníku,

---

¹⁸⁴ <http://www.krasnaostrava.cz/marketa-radova-nova-karolina-se-otevira-spise-nova-fukushima-zaril-laserovy-napis-idnes-cz-21-3-2012-video/>, vyhledáno 18.4.2015

¹⁸⁵ Tisková zpráva iniciativy „Nová Fukušima“, <http://www.krasnaostrava.cz/k-architekture-a-urbanismu-obchodniho-centra-forum-nova-karolina/>, vyhledáno 18.4.2015

taktéž se zaoblenými rohy. [65] Jeho středem prochází hlavní ulice, vytvářející pomyslnou spojnici mezi centrem města a územím Karoliny. Autoři museli při projektování objektu respektovat místa tzv. výdechů plynů z bývalých důlních děl, na které se nyní vztahují ochranná pásma.¹⁸⁶ „*Situování objektu je přímo limitováno právě starým důlním dílem Karolina, které svým ochranným pásmem zároveň definuje rozměry vnitřního nádvoří.*“¹⁸⁷ Uvnitř nádvoří jsou tyto místa výdechů označeny a jsou jednou z mála připomínek průmyslové historie místa. [66] Vnější i vnitřní fasády celého komplexu jsou tvořeny souvislými prosklenými plochami, ozvláštněnými nenápadným grafickým motivem stínících potisků na každém druhém panelu. Tento systém „*snižuje tepelné zisky od slunečního záření o cca 20 % a poskytuje tak každému kancelářskému prostoru vlastní volbu stíněného skla pro zachování soukromí, nebo možnost zcela průhledného skla.*“¹⁸⁸ I díky využití tohoto principu získal administrativní komplex certifikát BREEAM a označení „zelená stavba“. Interiér budovy není téměř nijak traktován a nabízí tak variabilní řešení jednotlivých kanceláří. Kromě nich se v objektu nachází v menší míře i obchodní a restaurační plochy. Podzemí je využito pro parkovací místa.

Na rozdíl od obchodního centra Forum Nová Karolina, zachovává administrativní komplex Karolina Park výškovou hranici okolní zástavby a svou sevřenější dispozicí s vnitřním nádvořím se snaží navázat na starší městské struktury s vnitrobloky. [67] Okolní zástavba je nadto reflektována prosklenou fasádou, která ji zejména podél třídy 28. října odráží. Přestože má Karolina Park oproti obchodnímu centru více lidské měřítko, působí poněkud strohým a nepřístupným dojmem. Vnitřní průchod komplexem, který měl sloužit coby spojení mezi starou a novou částí města není v důsledku příliš funkční. Směrem k historickému centru ústí pomyslná brána do boční ulice Na Karolině a plynulé napojení na starší městské struktury komplikuje velká nárožní křižovatka. Samotné nádvoří potom nenabízí příliš míst k zastavení, třebaže na první pohled působí coby relaxační zóna, ústřední trasa vede návštěvníka přímo do areálu Nové Karoliny, tj. před obchodní centrum. Přesto v rámci nové zástavby na Karolině patří administrativní komplex k povedenějším projektům, v roce 2013 získal hlavní cenu v soutěži Stavba Moravskoslezského kraje 2012 v kategorii „Stavby občanské vybavenosti – novostavby“.¹⁸⁹

¹⁸⁶ <http://www.novakarolinapark.cz/cs/o-projektu/nova-karolina-park>, vyhledáno 21.4.2015

¹⁸⁷ CHISHOLM / MÁŠLO 2014, 97

¹⁸⁸ <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=3675>, vyhledáno 21.4.2015

¹⁸⁹ <http://www.novakarolinapark.cz/cs/tiskove-stredisko/tiskove-zpravy/9-projekt-nova-karolina-park-ziskal-hlavni-cenu-v-soutezi-stavba-moravskoslezskeho-kraje-2012>, vyhledáno 21.4.2015

Rezidence Nová Karolina

Projekt *Rezidence Nová Karolina* [68], představuje soubor obytných budov, situovaných v těsném sousedství obchodního centra a administrativního parku. Rezidence s 240 bytovými jednotkami byla koncipována na půdorysu písmene C, její delší strana probíhá podél hlavního pěšího bulváru Nové Karoliny.¹⁹⁰ [69] V přízemí budov se nachází otevřený prosklený parter s menšími obchodními a restauračními prostory. Celý komplex je vůči svému okolí uzavřeným blokem, v jeho vnitřku se nachází intimnější prostor zahrady určený pouze pro tamější obyvatele. Vzhled celého objektu je poměrně strohý, pětipatrové budovy jsou doplněny střešní nástavbou a terasami. Fasády těchto budov mají světle béžovou barvu, která mírně kontrastuje s tmavší barvou nástavby. Funkci jakýchsi spojovacích traktů mají menší čtyřpatrové budovy uprostřed delší strany komplexu. Jejich šedá fasáda je ozvláštněna jen vystupujícími balkony.

Jako celek působí Rezidence Nová Karolina poněkud sevřeně a chladně, kromě vlastního dvora nenabízí okolí příliš zeleně, která by bydlení zpříjemňovala. Naopak celý objekt stojí na kraji proluky mezi novou zástavbou a historickým Trojhalím. [70] Tato odtrženost od okolí a nefunkční vnitřní struktury areálu na Karolině způsobují, že nová bytová zástavba působí poněkud kulisovým dojmem, který nadto zdůrazňuje její málo obsazená kapacita. Postupem času zde začal každodenní chod víceméně fungovat, situace je však velmi vzdálená představám o městské zástavbě plné života.

Výsledné zhodnocení I. etapy

I. etapa projektu Nová Karolina měla být prvním krokem v transformaci prázdného území na Karolině v moderní městskou část. Práce na novém areálu byly zahájeny v roce 2008, ovšem problémy s financováním výstavby posunuly realizaci I. etapy až na rok 2010. Během tří let postupně vzniklo obchodní centrum, administrativní komplex a soubor obytných budov. Současně proběhla i rekonstrukce dvou historických průmyslových budov, tzv. Dvojhalí a Elektrické ústředny, jediných pozůstatků koksovny a Žofínské huti.

---

¹⁹⁰ <http://www.nova-karolina.cz/clanky/rezidence-nova-karolina/>, vyhledáno 22.4.2015

Přestože byly v I. etapě realizovány všechny plánované objekty, dohromady zatím nevytváří intaktní celek. Nově vzniklé stavby budí zdání, že byly koncipovány jako solitérní objekty, náhodou umístěné vedle sebe, jejich vzájemná provázanost se totiž zdá minimální. Tato špatná vnitřní struktura patří k nejpalcivějším problémům celého projektu. Areál nadto působí poněkud nedokončeně a prázdně. Obchodní centrum si své návštěvníky našlo, ovšem život v celém areálu funguje na principu přílivu a odlivu. Sen o vytvoření plnohodnotné městské části na Karolině a jejím úspěšném začlenění do zbytku města tak zůstává nesplněn. Realizace dalších tří etap, které by měly stávající zástavbu doplnit, bude trvat ještě dlouhé roky a Karolina do té doby zůstane zřejmě podobně nevyužitou šancí, jakou ostatně byla vždy.

5.7. Další plánované etapy výstavby

Dokončení projektu Nové Karoliny je úkolem budoucích etap, původně plánovaných do roku 2018. Už nyní je však jasné, že je tento odhad nereálný, „s ohledem na povahu investora, přetrvávající velmi slabou poptávku po nových plochách a standardní kritéria vyžadovaná případnými financujícími institucemi, není zřejmě reálné zahájit výstavbu dalších ploch druhé etapy v roce 2015“¹⁹¹, komentuje situaci Luboš Kočí.

Ovšem návrh na II. etapu výstavby je již zpracován, jeho autory jsou architekti z ostravského PROJEKT STUDIA, včele s Davidem Kotkem.¹⁹² Stavby, které v této fázi vzniknou, mají zaplnit proluky po I. etapě a pozornost je věnována i veřejnému prostranství před Trojhalím. Západní stranu tohoto „náměstí“ má nově uzavírat kancelářský komplex [71], situovaný za obchodním centrem, koncipovaný jako tři vzájemně propojené budovy. Šestipodlažní objekt by měl být částečně zapuštěn do země, ve spodních podlažích budou parkovací plochy. Tři hlavní bloky mezi sebou svírají dva menší dvory, plnící funkci světlíků.¹⁹³ Směrem do prostoru náměstí z čelní fasády vystupují tři mírně zkosené bloky, coby vyústění hlavních podélných traktů. [72]

Na dřívější obytnou zástavbu navazuje na východně území nový soubor obytných domů, vytvářející čtvercový blok. [73] V jeho středu jsou umístěny dvě výškové budovy a v soukromém prostoru dvorů je počítáno s patřičnou úpravou zeleně. Další obytná budova je

---

¹⁹¹ KOZIOLOVÁ 2015

¹⁹² <http://projektstudio.cz/?portfolio=ii-faze-nova-karolina>, vyhledáno 2.5.2015

¹⁹³ TÍŽKOVÁ 2013, 11

navržena podél východní strany náměstí před Trojhalím, naproti novému kancelářskému objektu. [74] Kvůli mírně svažitému terénu bude dům napůl zapuštěn do země. Okolnímu terénu je přizpůsoben i jeho lichoběžníkový půdorys. V polozapuštěném přízemí se bude opět nacházet obchodní parter. Hmotově poměrně jednoduše členěná budova, je ozvláštněna do nároží vybíhající špičkou domu, nesenou několika sloupy.¹⁹⁴ [75]

V sousedství administrativního komplexu z první etapy je počítáno ještě s jednou kancelářskou budovou. [76] Podélná pětipatrová lichoběžníková budova je ze vstupní strany ostře seříznuta. Díky tomuto kosému řezu, bude patrně jednou z nejvýraznějších staveb v celém areálu. Dominantou II. etapy a Nové Karoliny vůbec, má ovšem být výšková třináctipatrová budova situována hned u vstupu do areálu, mezi obchodním centrem a třídou 28. října. [77] Tento objekt myšlenkově navazuje na starší návrhy tzv. Domu-Skulptury z původního projektu, se kterým se společnost Multi zúčastnila developerské soutěže v roce 2006. Kónická hmota stavby se z jedné strany zužuje směrem ke střeše.¹⁹⁵ Přímo ji popisují její autoři z PROJEKT STUDIA: „*Stavba svou hmotou reaguje na klesající niveletu sousedních Frýdlantských mostů, respektive vytváří napětí tím, že se podél klesající vozovky z Frýdlantských mostů postupně zvedá, až vygraduje do hmoty nad vstupním předprostorem.*“¹⁹⁶ Její prostory by měly být využity pro další kancelářské a obchodní plochy.

II. etapa je rozsahem stavebních prací srovnatelná s etapou předchozí a nepochybně bude podobným zásahem do krajinyotvorného procesu. [78] Největší podíl v ní bude patřit administrativní a bytové zástavbě, která by měla vyplnit prázdná místa po I. etapě a celkově přispět k oživení oblasti. Situaci ale komplikuje nízká poptávka po bytech i kancelářských prostorách, sám Luboš Kočí pro Moravskoslezský deník letos v březnu uvedl, že: „*v současné době chybí obsadit zhruba 30 až 40 procent ploch v kancelářském objektu a asi 30 procent v objektu bytovém.*“¹⁹⁷

Problém nenaplněných kapacit i zcela nevyužitých, prázdných prostor přitom není záležitostí jen Nové Karoliny, už několik let se s ním potýká i sousední historické centrum města. V okamžiku, kdy nebude mít nová zástavba pro koho vzniknout, tak bude zásadně ohrožena její realizace. Nad III. a IV. etapou proto zatím visí otazník. Investor se sice

---

¹⁹⁴ TÍŽKOVÁ 2013, 13

¹⁹⁵ Ibidem 9

¹⁹⁶ <http://projektstudio.cz/?portfolio=ii-faze-nova-karolina>, vyhledáno 2.5.2015

¹⁹⁷ KOZIOLOVÁ 2015

smluvně zavázal k jejich dokončení, to však může trvat dlouhé roky. Jejich náplní budou zřejmě další obchodně-obytné dostavby areálu, ale pozornost by měla být věnována i novým zařízením pro kulturní a sportovní účely. Parkové úpravy a s nimi zřejmě spojená revitalizace nábřeží Ostravice, jsou dlouho kýženými body, bohužel zahrnutými až v posledních fázích projektu.¹⁹⁸

S ohledem na stávající situaci tak není zcela jasné, kdy bude Nová Karolina dokončena, lze jen do budoucna předpokládat další posuny a odklady jednotlivých etap.

---

¹⁹⁸ Plány na III. a IV. etapu zatím neexistují, při jejich stručném popisu jsem vycházela z dodatků ke kupní smlouvě pozemků na Karolině.

6. Závěr

V rámci územních vztahů v samotném centru Ostravy, zaujímala Karolina vždy zvláštní postavení. Do přirozeného vývoje tohoto poměrně rozsáhlého území, výrazně zasáhla na konci 19. století nastupující industrializace. Přirozená urbanizace Karoliny byla znemožněna rozrůstající se průmyslovou zástavbou, která si během první poloviny 20. století postupně podmanila celou třicetihektarovou oblast. Není pochyb o tom, že existence takového průmyslové zóny v přímém sousedství městského centra je unikátní. Ostatně průmysl byl s touto oblastí spojen více než sto let a výrazně se tak podílel na utváření obrazu města, pro které se vžilo označení „ocelové srdce republiky“.

Pro pozdější podobu Karoliny a Ostravy vůbec, byl ovšem stejně zásadní opačný proces deindustrializace. Význam těžkého průmyslu se zhruba od 70. let postupně snižoval, a v důsledku toho se začaly zastavovat i jednotlivé průmyslové provozy. Vlna „odprůmyslnění“ byla v jistém ohledu stejně radikální, jako předchozí nekompromisní industrializace. Mnohdy ukvapeně byly rušeny a likvidovány četné průmyslové provozy,¹⁹⁹ mezi nimi i koksovna Karolina s přilehlou Žofínskou hutí.

K demolici průmyslového areálu na Karolině se schylovalo už od konce 60. let, kdy se začalo se zastavováním tamějších provozů. V 80. letech byl tento proces dokonán. Z celého areálu zůstaly při jeho okraji pouze dvě průmyslové budovy, tzv. Dvojhalí a Elektrická ústředna. Takto radikální podoba asanace znamenala najednou obrát o 180 stupňů, původně průmyslovými provozy zahlušené území, se nyní stalo třicetihektarovou prolukou hned vedle historického centra města.

Současně se vedle plánů na likvidaci objevily i první úvahy, jak rozsáhlé území v centru města využít do budoucna. Od té doby vznikla postupem řada koncepčních studií a návrhů, zabývajících se novodobou transformací Karoliny a její integrací do zbytku města. Mezi prvními to byly studie pocházející z Útvaru hlavního architekta, z let 1967 a 1971. V rámci plánů na modernizaci městského centra byla na novou zástavbu na Karolině v roce 1987 vyhlášena urbanisticko-architektonická soutěž. Soutěžní návrhy však nepřinesly příliš invenční architektonické řešení a výsledek soutěže tak vyzněl do prázdna. Koncem 80. a zejména pak v 90. letech se dění na Karolině soustředilo zejména kolem nutné dekontaminace území. V roce 1991 proběhla další urbanisticko-architektonická soutěž, ovšem

---

¹⁹⁹ KUČOVÁ 2007, 14

její výsledky nebyly nikdy schváleny²⁰⁰ a soutěž časem upadla v zapomnění. Po skončení nákladné dekontaminace, se na konci 90. let obnovil zájem o přeměnu prázdného území na moderní městskou část. Vyústěním těchto snah byla v roce 2000 mezinárodní urbanisticko-architektonická ideová soutěž. Mezinárodní účast přinesla množství návrhů a nejrozumnějších přístupů. Není ale překvapením, že přes tuto pestrost řešení, zvítězil návrh polských architektů ze sousedního Slezska. V jejich návrhu se promítla právě dobrá znalost místních poměrů a porozumění průmyslové tradici místa.

Vítězný návrh později posloužil jako základ pro urbanistickou studii z roku 2003, podle které už měla skutečně probíhat nová výstavba. Situace tomu všemožně nasvědčovala, tehdejší zástupci města projekt podpořili a do územního plánu byly zaneseny potřebné úpravy. Zásadní obrat však přišel ve chvíli, kdy projekt nebyl schopen sehnat investory a město od jeho realizace nadobro upustilo. Místo toho se lukrativní pozemky nabídly ke koupi několika developerským společnostem, které se o ně ucházely v developerské soutěži, vypsané v roce 2005. Zástupci města potom vybrali vítěze, společnost Multi Development, která stojí za realizací obchodních center v Praze, Olomouci či Plzni. Není tedy takovým překvapením, že byl veřejnosti později představen projekt který, oproti soutěžnímu návrhu, počítal s výstavbou obrovského nákupního centra hned v první části areálu. Tato změna dokonale odráží skutečnost, že projekt je přece jen výsledkem developerské, nikoli architektonické soutěže, mající poněkud jiné priority. Podle investora, má být „*Nová Karolina*“ moderní městskou částí, jakýmsi protikladem sousedního historického centra. Bohužel se tato ambice nedaří naplnit. Z celkových čtyř etap projektu, byla v roce 2012 dokončena první, která však nevytvořila příliš intaktní, fungující městský prostor. V současnosti jsou hotovy plány na druhou etapu projektu, která má areál podstatně doplnit, ale třetí a čtvrtá etapa jsou vyloženy „hudbou budoucnosti“.

Proces dostavby Karoliny se zřejmě stane dlouhodobým úkolem investorů, stejně jako současného i budoucího vedení města. Rozhodně by nebylo na místě podceňovat jeho důležitost, pro budoucí vývoj města je Karolina zásadní oblastí, fungující jako spojnice mezi centrální Moravskou Ostravou a Vítkovicemi. Její současná podoba bohužel tuto snahu příliš nezohledňuje. Zlepšení můžou přinést jen zodpovědněji a hlavně kvalitněji koncipované budoucí etapy.

---

²⁰⁰ PAVLÍKOVÁ, 50

Z celého projektu se na úkor komerčních cílů vytratila snaha vytvořit nadčasovou zástavbu, která by měla úctu k průmyslové historii místa a zároveň by dokázala s jejím odkazem inovativně pracovat. Ze všech návrhů, které se kdy Karolinou zabývaly, se tomuto přístupu nejvíce přiblížil polský kolektiv architektů v čele s Andrzejem Dudou. Bohužel, vývoj událostí rozhodl v neprospěch jejich vize a v současnosti lze jen doufat, že se budoucí etapy Nové Karoliny ponaučí z chyb, které přinesla ta první. Příběh Karoliny, který kdysi začal uhlím a ocelí tak zdaleka není u konce.

7. Seznam použité literatury a odborných pramenů

Prameny

Archiv města Ostravy, fond Útvaru hlavního architekta města Ostravy, kart. č. 15, Likvidace Žofinské hutě (1971)

Archiv města Ostravy, fond Útvaru hlavního architekta města Ostravy, kart. č. 23, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, I. část (1967)

Archiv města Ostravy, fond Útvaru hlavního architekta města Ostravy, ev. č. 103, Studie dalšího využití koksovny Karolina a Žofinské hutě, grafická část.

Archiv města Ostravy, fond Útvaru hlavního architekta města Ostravy, ev. č. 104, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, II. část (1967)

Archiv města Ostravy, výstava: Kdysi na Karolině aneb Když za humny vyrostou doly a hutě, 2012.

Literatura

BARTOŇ 1989 – Miloš BARTOŇ: Asanace průmyslového areálu Karolína a jeho budoucí využití. In: Ostrava. Příspěvky k dějinám výstavbě Ostravy a Ostravska 15, Ostrava, 1989, 187-192.

FÖHL 2008 – Axel FÖHL: Záchrana průmyslové minulosti – zkušenosti z Německa. In: FRAGNER 2008, 32-41.

FRAGNER 2008 – Benjamin FRAGNER (ed.): Průmyslové dědictví. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy, Praha, 2008.

HLUŠIČKOVÁ 2002 - Hana HLUŠIČKOVÁ: Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl, H - O. Praha, 2002.

HRUŠKA-TVRDÝ 2010 – Lubor HRUŠKA-TVRDÝ (et al.): Industriální město v postindustriální společnosti, Ostrava 2010.

JIŘÍK 1967 – Karel JIŘÍK (ed.): Dějiny Ostravy, Ostrava, 1967.

JIŘÍK 1993 – Karel JIŘÍK (ed.): Dějiny Ostravy, Ostrava, 1993.

Karolina 2000 – Karolina 2000. Sborník mezinárodní ideové veřejné urbanisticko-architektonické soutěže na lokalitu Karolina v Ostravě, Ostrava 2001.

KUČA 2000 – Karel KUČA: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. IV. díl Ml-Pan, Praha, 2000.

KUČOVÁ 2007 – Věra KUČOVÁ (et al.): Industriální soubory v Ostravě vybrané k nominaci na zápis do seznamu světového dědictví UNESCO, Ostrava, 2007.

MACHOTKOVÁ 2003 – Jana MACHOTKOVÁ: Společnost Vítkovice v dokumentech 1828-2003, Ostrava, 2003.

PAVLÍKOVÁ 2012 – PAVLÍKOVÁ Klára: Urbanistické a architektonické proměny Moravské Ostravy v II. polovině 20. století. Karolina – postindustriální proměny jedné průmyslové lokality. (bakalářská práce na Ostravské univerzitě v Ostravě). Ostrava, 2012.

PROKOP 2003 – Radim PROKOP: Ostrava v procesu transformace. In: Ostrava. Příspěvky k dějinám výstavbě Ostravy a Ostravska 21, Ostrava 2003.

STRAKOŠ 2013 – Martin STRAKOŠ: Slezsko a architektonická kultura na periferii. In: Blue notes, 59-64.

SVĚTLÍK 2008 – Jan SVĚTLÍK: Kotevní místo průmyslového dědictví a rozvoje. Minulost, současnost a budoucnost Dolní oblasti Vítkovic. In: FRAGNER 2008, 196-200.

ŠVÁCHA 2012 – Rostislav ŠVÁCHA (et al.): Jan Bočan, Praha, 2012.

TÍŽKOVÁ 2013 – Věra TÍŽKOVÁ: Nová Karolina II. etapa. Oznámení o záměru, Ostrava, 2013. VORÁLEK 1926 – Karel VORÁLEK: Historický vývoj kamenouhelného revíru ostravsko-karvinského. In: Technická práce na Ostravsku, Ostrava 1926.

VYBÍRAL 2003 – Jindřich VYBÍRAL: Zrození velkoměsta: architektura v obraze Moravské Ostravy 1890-1938, Šlapanice, 2003.

ZATLOUKAL 2002 – Pavel ZATLOUKAL: Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku, Olomouc, 2002.

Periodika

CIESLAR 2003 – Karel CIESLAR: Realizace výsledků soutěže Karolina v Ostravě. In: Bulletin ČKA, 5 / 2003, 53-54.

CIESLAR 2007 – Karel CIESLAR: Sloužit se má s láskou. In: ERA 21, 6 / 2007, Polská architektura, 68.

DUDA 2007 – Andrzej DUDA: Architektonická tradice po roce 1989 v Polsku a Česku - slezská škola architektury. In: ERA 21, 6 / 2007, Polská architektura, 66-67.

CHISHOLM / MÁŠLO 2014 - David R. CHISHOLM / Vít MÁŠLO: Administrativní objekt Nová Karolina Park v Ostravě. In: ERA 21, 1/2014, Hmota a čas, 96-98.

PLESKOT 2015 – Josef PLESKOT: Trojhalí. In: Architekt, 1/2015, 17-20.

PRAŽANOVÁ 2007 – Markéta PRAŽANOVÁ: Karolina – ČKA podala návrh k ÚOHS. In: Bulletin ČKA, 1 / 2007, 44.

KOTALOVÁ 2012 – Kateřina KOTALOVÁ: Proměny Karoliny. In: ASB, 05 / 2012, 43-48.
Lávka Evy Jiříčné Novou Karolinu neozdobí. In: Konstrukce, 1 / 2011, 13.

SEDLECKÝ 2006 – Jaroslav SEDLECKÝ: V Ostravě byla vyhodnocena developerská soutěž Karolina 2006. In: Urbanismus a územní rozvoj, 4/2006, 32-35.

STRAKOŠ 2006 – Martin STRAKOŠ: Problémy s ostravskou Karolinou. In: A2, 8/2006, 23.

VÁCLAVKOVÁ 2006 – Marie VÁCLAVKOVÁ: Developerská soutěž Karolina 2006 jde do finále. In: Ostravská radnice 6 / 2006, 7-9.

VOLF 2015 – Petr VOLF: Josef Pleskot 2014. In: Architekt, 1 / 2015, 12-15.

Výstavba Nové Karoliny pokračuje, I. etapa zahrnující několik objektů má skončit v květnu 2012. In: Ostravská radnice, 2 / 2011, 3.

Internet

KUBÍČKOVÁ 2006 – Martina KUBÍČKOVÁ: Ostravský lid vybral v anketě své favority pro Karolinu. In: <http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&id=1628&type=1>, vyhledáno 12.4.2015

KUBÍČKOVÁ 2007 – Martina KUBÍČKOVÁ: Hlavní architekt Ostravy vyhrál spor s ČKA kvůli Karolině. In: <http://archiweb.cz/news.php?type=1&action=show&id=2806>, vyhledáno 12.4.2015

HELÁNOVÁ 2010 – Martina HELÁNOVÁ: Výstavba Nové Karoliny v Ostravě bude pokračovat. In: <http://archiweb.cz/news.php?type=&action=show&id=8071>, vyhledáno 16.4.2015

VLASAKUDIS 2007 – Dimitrios VLASAKUDIS: První etapa výstavby Nové Karoliny má už jasnou podobu. In: <http://ostravablog.cz/zpravy/prvni-etapa-vystavby-nove-karoliny-ma-uz-jasnou-podobu/>, vyhledáno 18.4.2015

KOZIOLOVÁ 2015 – Martina KOZIOLOVÁ: Nová Karolina se ještě rozroste. In: http://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/nova-karolina-se-jeste-rozroste-20150331.html, vyhledáno 2.5.2015

Tiskové zprávy o projektu Nová Karolina, dostupné na <http://www.nova-karolina.cz/clanky/pro-media/>:

z 2.5.2007 <http://www.nova-karolina.cz/clanek/budouci-plany-ietapy-nove-karoliny/>

z 5.2.2010 <http://www.nova-karolina.cz/clanek/vystavba-nove-karoliny-bude-pokracovat/>

Tiskové zprávy o projektu Nová Karolina Park, dostupné na

<http://www.novakarolinapark.cz/cs/o-projektu/nova-karolina-park>

<http://www.novakarolinapark.cz/cs/tiskove-stredisko/tiskove-zpravy/9-projekt-nova-karolina-park-ziskal-hlavni-cenu-v-soutezi-stavba-moravskoslezskeho-kraje-2012>

Tisková zpráva iniciativy „Nová Fukušima“, dostupná na <http://www.krasnaostrava.cz/k-architekture-a-urbanismu-obchodniho-centra-forum-nova-karolina/>

8. Seznam vyobrazení

1. Ostrava, Vítkovice, průmyslové závody s Rudolfovou hutí, druhá polovina 19. století, Ernst Wilhelm Knippel. Zdroj: <http://ostrava.idnes.cz/>
2. Ostrava, Přívoz, regulační plán, 1894, Camillo Sitte. Zdroj: <http://www.stavebni-forum.cz/>
3. Salomon Mayer Rothschild (1744-1855). Reprodukce: Uhelné hornictví v ostravsko-karvinském revíru 2003, 37.
4. Ostrava, koksovna Karolina, budova uhelného prádla, 1929. Reprodukce: HLUŠIČKOVÁ 2002, 569.
5. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, 1931. Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/>
6. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť při pohledu ze slezskoostravského hradu, kolem r. 1900. Zdroj: Archiv města Ostravy
7. Ostrava, Žofinská huť, kolem r. 1905. Zdroj: Archiv města Ostravy
8. Ostrava, Žofinská huť, stav před asanací, 1970. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag.
9. Ostrava, Žofinská huť, odstřel Žofinské hutě, 1975. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag
10. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, kolem r. 1940. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag.
11. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, letecký pohled na průmyslovou zástavbu před asanací, druhá polovina 20. století. Zdroj: PAVLÍKOVÁ 2012, 81.
12. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, schéma průmyslové zástavby v 60. letech, zeleně – koksovna Karolina, oranžově – Žofinská huť, červeně – Moravské chemické závody, modře – elektrárna Karolina, 1967. Zdroj: Archiv města Ostravy, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, 1967, nepag.
13. Ostrava, návrh na dostavbu asanovaného území na Karolině, první varianta, 1967. Zdroj: Archiv města Ostravy, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, 1967, nepag.
14. Ostrava, návrh na dostavbu asanovaného území na Karolině, druhá varianta, 1967. Zdroj: Archiv města Ostravy, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, 1967, nepag.
15. Ostrava, předpokládaný rozsah asanace areálu koksovny Karolina a Žofinské hutě, 1967. Zdroj: Archiv města Ostravy, Studie likvidace a dalšího využití areálu koksovny Karolina a přilehlého okolí, 1967, nepag.
16. Ostrava, koksovna Karolina, demolice budovy uhelného prádla, 80. léta 20. století.

Reprodukce: KUČOVÁ 2007, 9.

17. Ostrava, zčásti asanovaný areál na Karolině, 1987. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag.

18. Ostrava, šedě – uvolněné území po asanaci průmyslového areálu na Karolině. Zdroj: <http://www.risy.cz/>

19. Ostrava, ponechané Dvojhalí, 80. léta 20. století. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag.

20. Ostrava, Dvojhalí, stav po asanaci, 90. léta 20. století. Reprodukce: HLUŠIČKOVÁ 2002, 552.

21. Ostrava, Elektrická ústředna s Dvojhalí, stav před rekonstrukcí. Zdroj: <http://www.fabriky.cz/>

22. Ostrava, Karolina, vítězný návrh urbanisticko-architektonické soutěže z roku 1987. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag.

23. Ostrava, Karolina, druhý vítězný návrh urbanisticko-architektonické soutěže z roku 1987. Reprodukce: BARTOŇ 1989, nepag.

24. Ostrava, Karolina, vítězný návrh omezené urbanisticko-architektonické soutěže z roku 1991. Zdroj: PAVLÍKOVÁ 2012, 95.

25. Ostrava, okolí Karoliny, zástavba kolem 28. října a divadlo Antonína Dvořáka, konec 90. let 20. století. Reprodukce: Karolina 2000, nepag.

26. Ostrava, okolí Karoliny, Smetanovo náměstí a pohled na nezastavěné území, konec 90. let 20. století. Reprodukce: Karolina 2000, nepag.

27. Polsko, Zabrze, budova pojišťovny, A. Duda a H. Zubel, 1996. Zdroj: <http://inarko.pl/>

28. Bělorusko, Grodno, kostel Nejsvětějšího Spasitele, A. Duda a H. Zubel, 2011. Zdroj: <http://inarko.pl/>

29. Polsko, Gliwice, komplex obytných a komerčních budov, A. Duda a H. Zubel, 2012. Zdroj: <http://inarko.pl/>

30. Ostrava, Karolina, vítězný návrh mezinárodní ideové urbanisticko-architektonické soutěže, tým polských architektů pod vedením A. Dudy, 2000. Zdroj: <http://inarko.pl/>

31. Ostrava, Karolina, vítězný návrh mezinárodní ideové urbanisticko-architektonické soutěže, městské pole, tým polských architektů pod vedením A. Dudy, 2000. Zdroj: <http://inarko.pl/>

32. Ostrava, Karolina, mezinárodní ideová urbanisticko-architektonická soutěž, český oceněný návrh, Jan Bočan, 2000. Karolina 2000, 44-45.

33. Ostrava, Karolina, urbanistická studie Karolina, K. Cieslar a kolektiv polských autorů, 2003. Zdroj: <http://www.cieslar.biz/>

34. Ostrava, Karolina, urbanistická studie Karolina, K. Cieslar a kolektiv polských autorů,

2003. Zdroj: <http://www.cieslar.biz/>

35. Ostrava, Karolina, urbanistická studie Karolina, půdorysné řešení, K. Cieslar a kolektiv polských autorů, 2003. Zdroj: <http://www.cieslar.biz/>

36. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Multi Veste, 2006. Zdroj: Ostravská radnice 6 / 2006, 8.

37. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti ECE Passerinvest Group, 2006. Zdroj: Ostravská radnice 6 / 2006, 8

38. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti ING Real Estate, 2006. Zdroj: Ostravská radnice 6 / 2006, 7

39. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Sekyra Group, 2006. Zdroj: Ostravská radnice 6 / 2006, 9

40. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Orco Projekt a TriGránit, 2006. Zdroj: <http://www.ostrava.unas.cz/>

41. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Orco Projekt a TriGránit, 2006. Zdroj: <http://www.ostrava.unas.cz/>

42. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Orco Projekt a TriGránit, 2006. Zdroj: <http://www.ostrava.unas.cz/>

43. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace vítězného projektu společnosti Multi Veste (Multi Development), pohled z východu od řeky, 2006. Zdroj: <http://www.msstavby.cz/>

44. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace vítězného projektu společnosti Multi Veste (Multi Development), celkový pohled včetně lanového mostu a „Domu – skulptury“ ve vstupní části areálu, 2006. Zdroj: <http://www.msstavby.cz/>

45. Ostrava, Karolina, projekt Nová Karolina poprvé představný veřejnosti kolem r. 2008, pohled na zástavbu kolem ústředního bulváru, 2008. Zdroj: <http://www.nova-karolina.cz/>

46. Ostrava, Karolina, projekt Nová Karolina poprvé představný veřejnosti kolem r. 2008, vizualizace celkové zástavby, 2008. Zdroj: <http://www.msstavby.cz/>

47. Ostrava, Vítkovice, Dolní oblast Vítkovice, bývalý plynojem po rekonstrukci – „Gong“, Josef Pleskot, 2012. Zdroj: <http://www.dolnivitkovice.cz/>

48. Ostrava, Vítkovice, Dolní oblast Vítkovice, Svět techniky, Josef Pleskot, 2014. Zdroj: <http://www.earch.cz/>

49. Německo, Essen, průmyslový areál Zollverein zapsaný do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Zdroj: www.zollverein.de

50. Ostrava, Karolina, návrh na rekonstrukci Elektrické ústředny a Dvojhalí - tzv. Trojhalí,

Josef Pleskot, 2010. Zdroj: <http://trojhali.cz/>

51. Ostrava, Karolina, rekonstrukce Dvojhalí, 2013. Zdroj: <http://www.msstavby.cz/>

52. Ostrava, Karolina, exteriér a interiér zrekonstruovaného Dvojhalí, Josef Pleskot, 2014.
Zdroj: <http://trojhali.cz/>

53. Ostrava, Karolina, exteriér Elektrické ústředny po rekonstrukci, Josef Pleskot, 2014.
Zdroj: <http://trojhali.cz/>

54. Ostrava, Karolina, interiér Elektrické ústředny po rekonstrukci, Josef Pleskot, 2014. Zdroj:
<http://trojhali.cz/> 55.

Ostrava, Karolina, vizualizace I. etapy projektu Nová Karolina, 2010. Zdroj:
<http://www.msstavby.cz/>

56. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, 2012. Zdroj:
<http://www.msstavby.cz/>

57. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, hlavní vstup, 2012. Zdroj:
<http://www.nova-karolina.cz/>

58. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, půdorys a řez, 2012. Zdroj:
<http://www.asb-portal.cz/>

59. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, pohled do interiéru, 2012.
Zdroj: <http://www.asb-portal.cz/>

60. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, průhled do tzv. domu, 2012.
Zdroj: <http://www.asb-portal.cz/>

61. Ostrava, Karolina, původní návrh lávky, Eva Jiříčná, 2011. Zdroj: <http://ostrava.idnes.cz/>

62. Ostrava, Karolina, realizovaná lávka, spojující Forum Nová Karolina s autobusovým a
vlakovým nádražím, 2012. Zdroj: <http://www.msstavby.cz/>

63. Ostrava, Karolina, protestní akce iniciativy Nová Fukušima z 21.3.2012. Zdroj:
<http://zpravy.idnes.cz/>

64. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, CMC architects, 2013.
Zdroj: <http://www.nova-karolina.cz/>

65. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, půdorys a řez, CMC
architects, 2013. Reprodukce: ERA 21, 1/2014, 98.

66. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, pohled do dvora, CMC
architects, 2013. Zdroj: <http://www.osa-projekt.cz/>

67. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, zapojení objektu do
okolní zástavby, CMC architects, 2013. Reprodukce: ERA 21, 1/2014, 98.

68. Ostrava, Karolina, Rezidence Nová Karolina, 2012. Zdroj: <http://www.krr.cz/>

69. Ostrava, Karolina, vizualizace Rezidence Nová Karolina, 2010.

Zdroj: www.bydleni.mediashow.cz

70. Ostrava, Karolina, letecký pohled na Novou Karolinu, 2012. . Zdroj:

<http://www.msstavby.cz/>

71. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, administrativní komplex v prostoru mezi obchodním centrem a Trojhalím, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj:

<http://projektstudio.cz/>

72. Ostrava, Karolina, II. etapa projektu Nová Karolina, administrativní komplex v prostoru mezi obchodním centrem a Trojhalím, čelní pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj:

<http://www.msstavby.cz/>

73. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, nový soubor obytných domů navazující na obytný komplex z I. etapy, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj:

<http://projektstudio.cz/>

74. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, bytový dům uzavírající jednu stranu náměstí před Trojhalím, čelní pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj:

<http://projektstudio.cz/>, čelní pohled a řez <http://www.msstavby.cz/>

75. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, bytový dům uzavírající jednu stranu náměstí před Trojhalím, špička domu na sloupech, PROJEKT STUDIO, 2013.

Zdroj: <http://projektstudio.cz/>

76. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, nová kancelářská budova v sousedství administrativního komplexu Nová Karolina Park, boční pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj: <http://projektstudio.cz/>, boční pohled a řez <http://www.msstavby.cz/>

77. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, tzv. Dům – Skulptura při vstupu do areálu, boční pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj:

<http://projektstudio.cz/>, boční pohled a řez <http://www.msstavby.cz/>

78. Ostrava, Karolina, celková vizualizace areálu po dokončení II. etapy projektu Nová Karolina, PROJEKT STUDIO, 2013. Zdroj: <http://projektstudio.cz/>

9. Obrazová příloha

1. Ostrava, Vítkovice, průmyslové závody s Rudolfovou hutí, druhá polovina 19. století, Ernst Wilhelm Knippel

2. Ostrava, Přivoz, regulační plán, 1894, Camillo Sitte

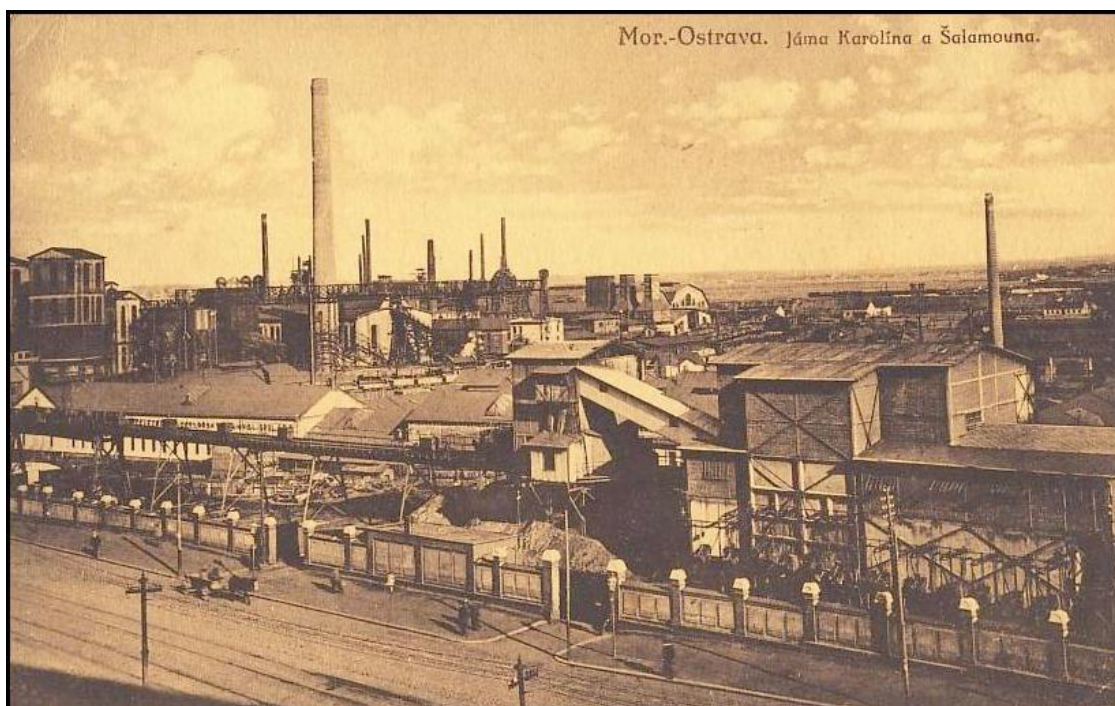

3. Salomon Mayer Rothschild (1744-1855)

4. Ostrava, koksovna Karolína, budova uhelného prádla, 1929

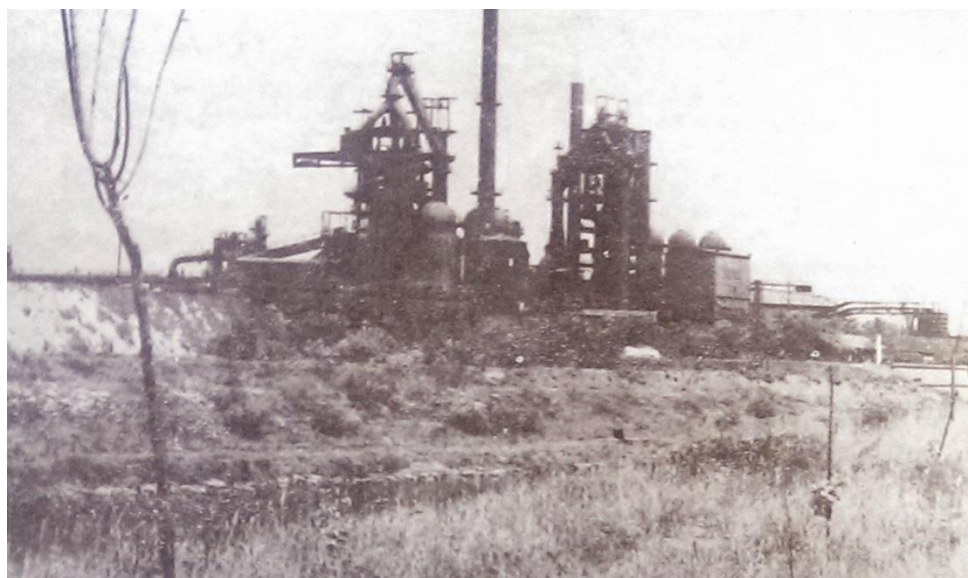
5. Ostrava, jáma Karolina, 1931

6. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť při pohledu ze slezskoostravského hradu, kolem r. 1900

7. Ostrava, Žofinská hut', kolem r. 1905

8. Ostrava, Žofinská hut', stav před asanací, 1970

9. Ostrava, Žofinská huť, odstřel Žofinské hutě, 1975

10. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, kolem r. 1940

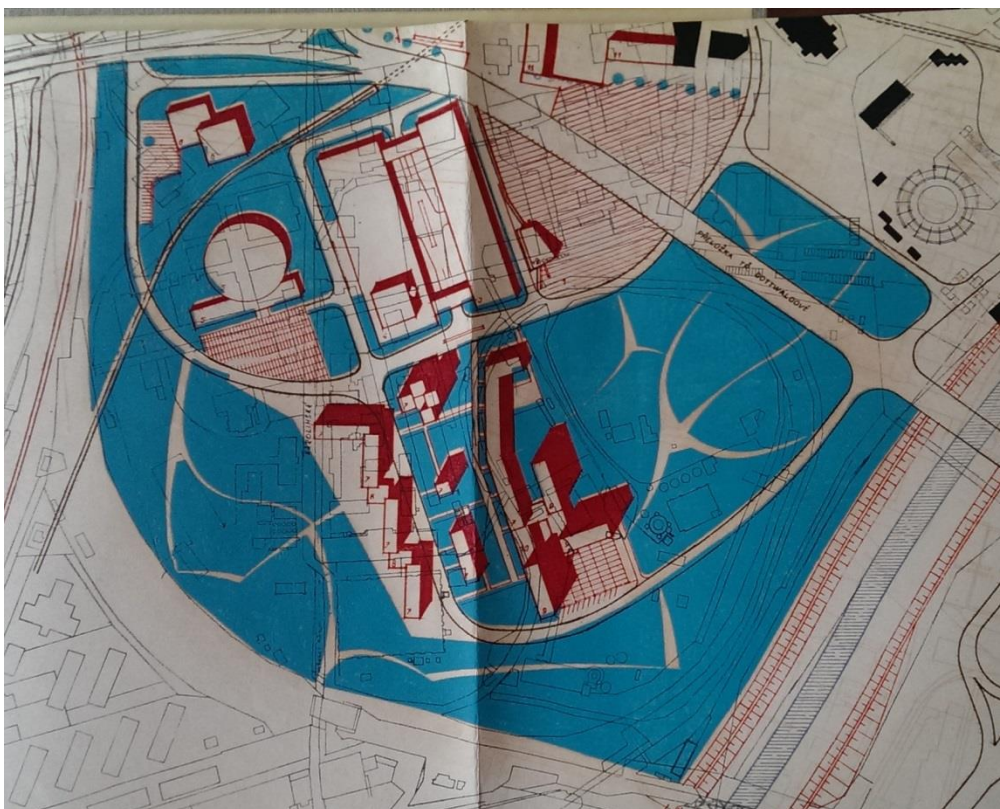

11. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, letecký pohled na průmyslovou zástavbu před asanací, druhá polovina 20. století

12. Ostrava, koksovna Karolina a Žofinská huť, schéma průmyslové zástavby v 60. letech, zeleně – koksovna Karolina, oranžově – Žofinská huť, červeně – Moravské chemické závody, modře – elektrárna Karolina, 1967

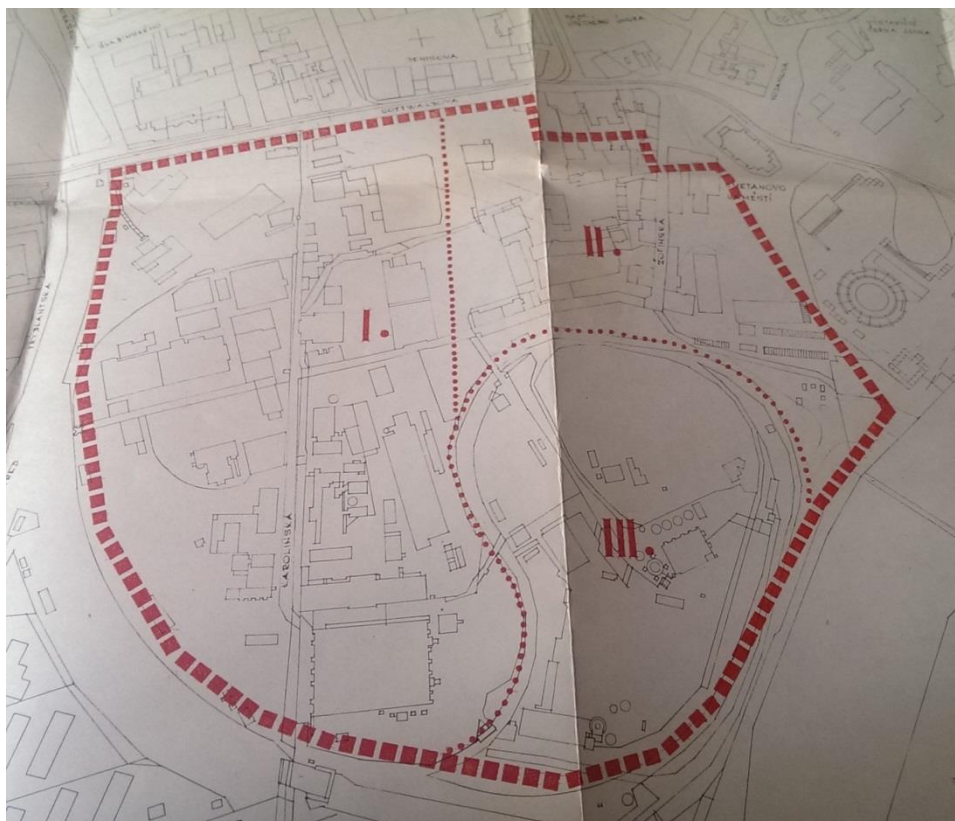

13. Ostrava, návrh na dostavbu asanovaného území na Karolíně, první varianta, 1967

14. Ostrava, návrh na dostavbu asanovaného území na Karolíně, druhá varianta, 1967

15. Ostrava, předpokládaný rozsah asanace areálu koksovny Karolina a Žofinské hutě, 1967

16. Ostrava, koksovna Karolina, demolice budovy uhlého prádla, 80. léta 20. století

17. Ostrava, zčásti asanovaný areál na Karolině, 1987

18. Ostrava, šedě – uvolněné území po asanaci průmyslového areálu na Karolině

19. Ostrava, ponechané Dvojhalí, 80. léta 20. století

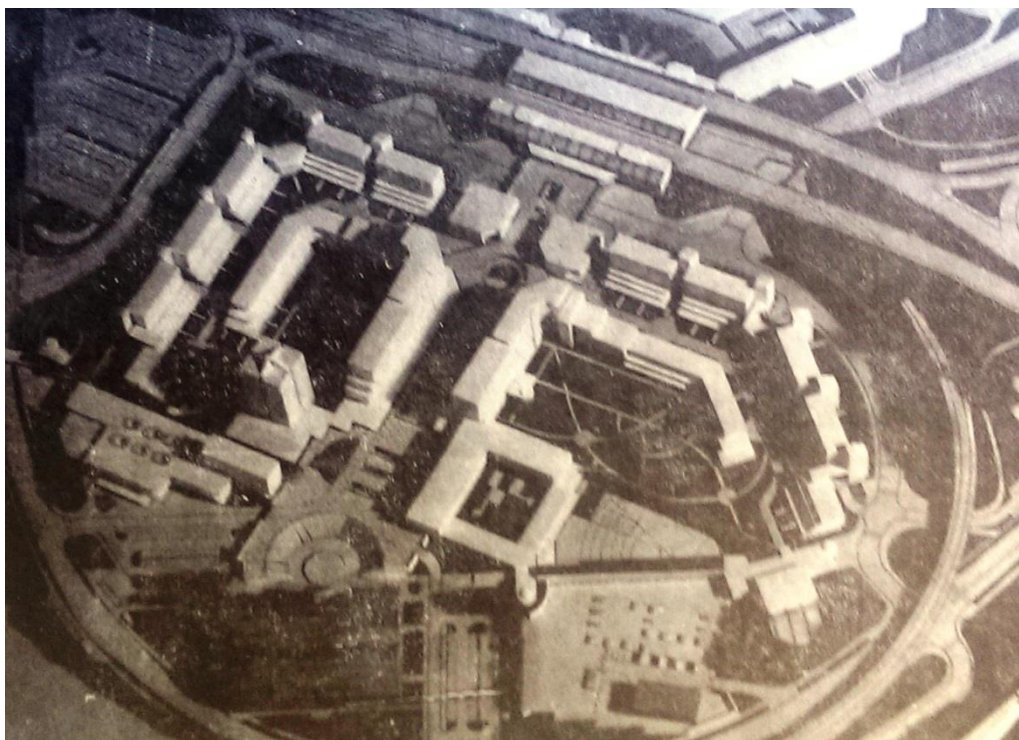

20. Ostrava, Dvojhalí, stav po asanaci, 90. léta 20. století

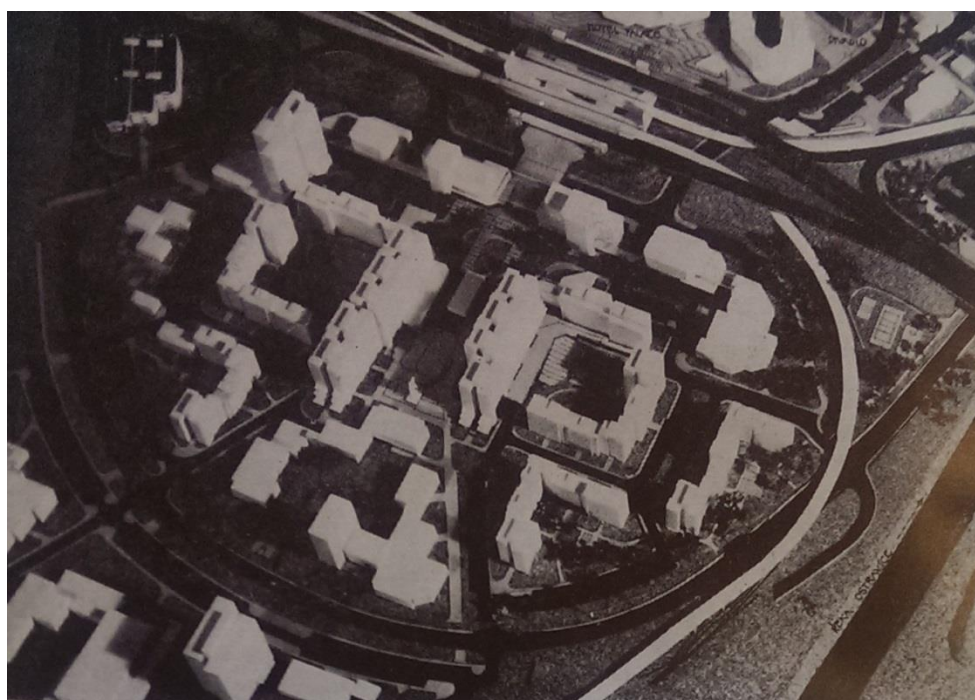

21. Ostrava, Elektrická ústředna s Dvojhalí, stav před rekonstrukcí

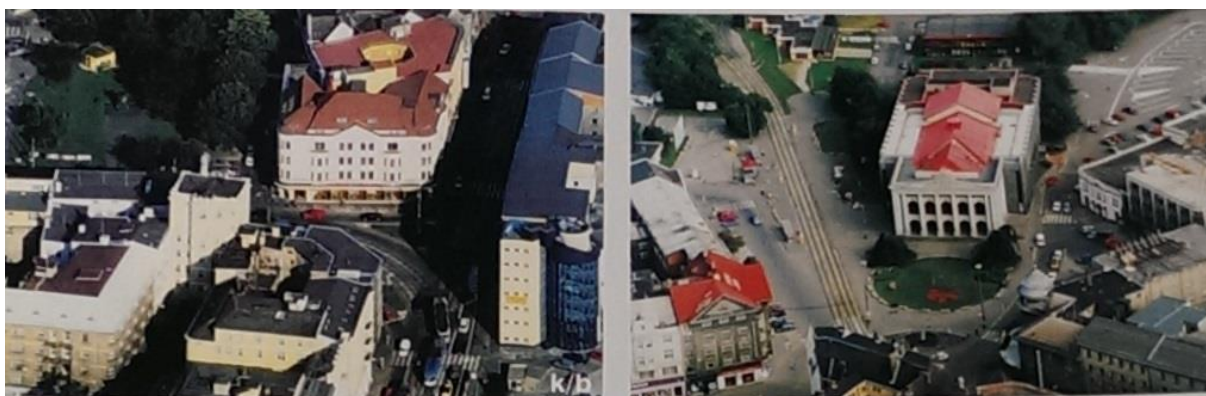
22. Ostrava, Karolina, vítězný návrh urbanisticko-architektonické soutěže z roku 1987

23. Ostrava, Karolina, druhý vítězný návrh urbanisticko-architektonické soutěže z roku 1987

24. Ostrava, Karolina, vítězný návrh omezené urbanisticko-architektonické soutěže z roku 1991

25. Ostrava, okolí Karoliny, zástavba kolem 28. října a divadlo Antonína Dvořáka, konec 90. let 20. století

26. Ostrava, okolí Karoliny, Smetanovo náměstí a pohled na nezastavěné území, konec 90. let 20. století

27. Polsko, Zabrze, budova pojišťovny, A. Duda a H. Zubel, 1996

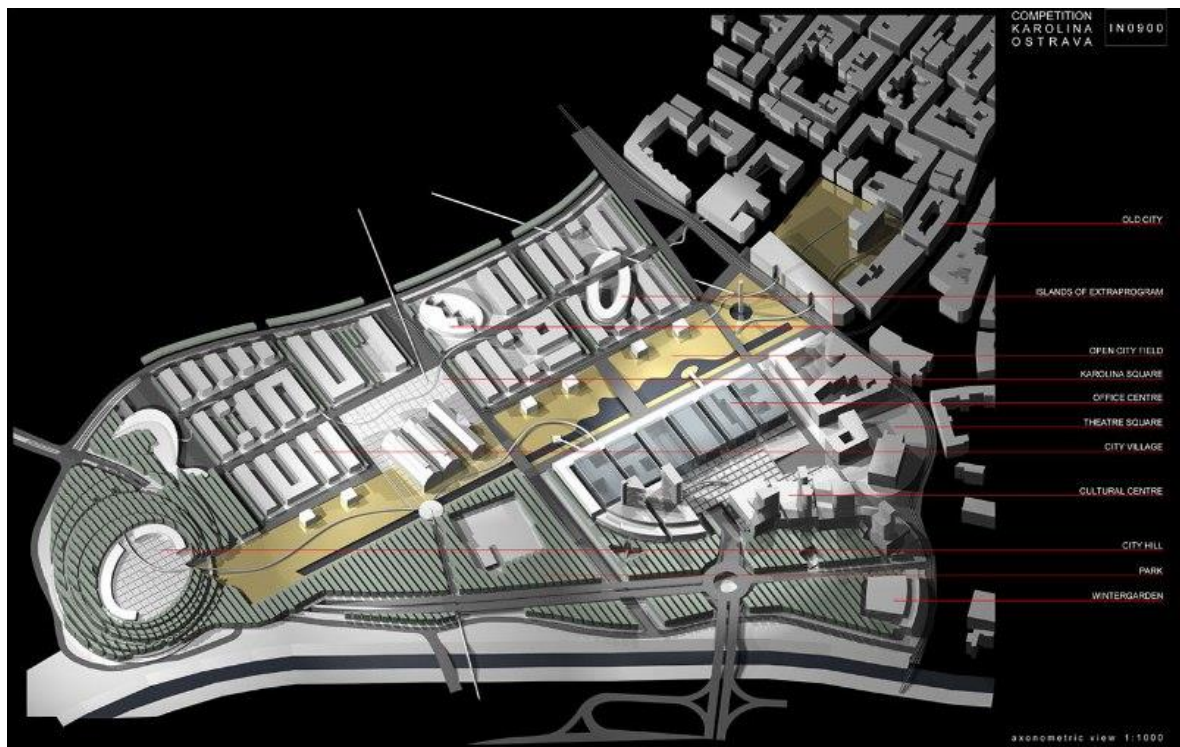

28. Bělorusko, Grodno, kostel Nejsvětějšího Spasitele, A. Duda a H. Zubel, 2011

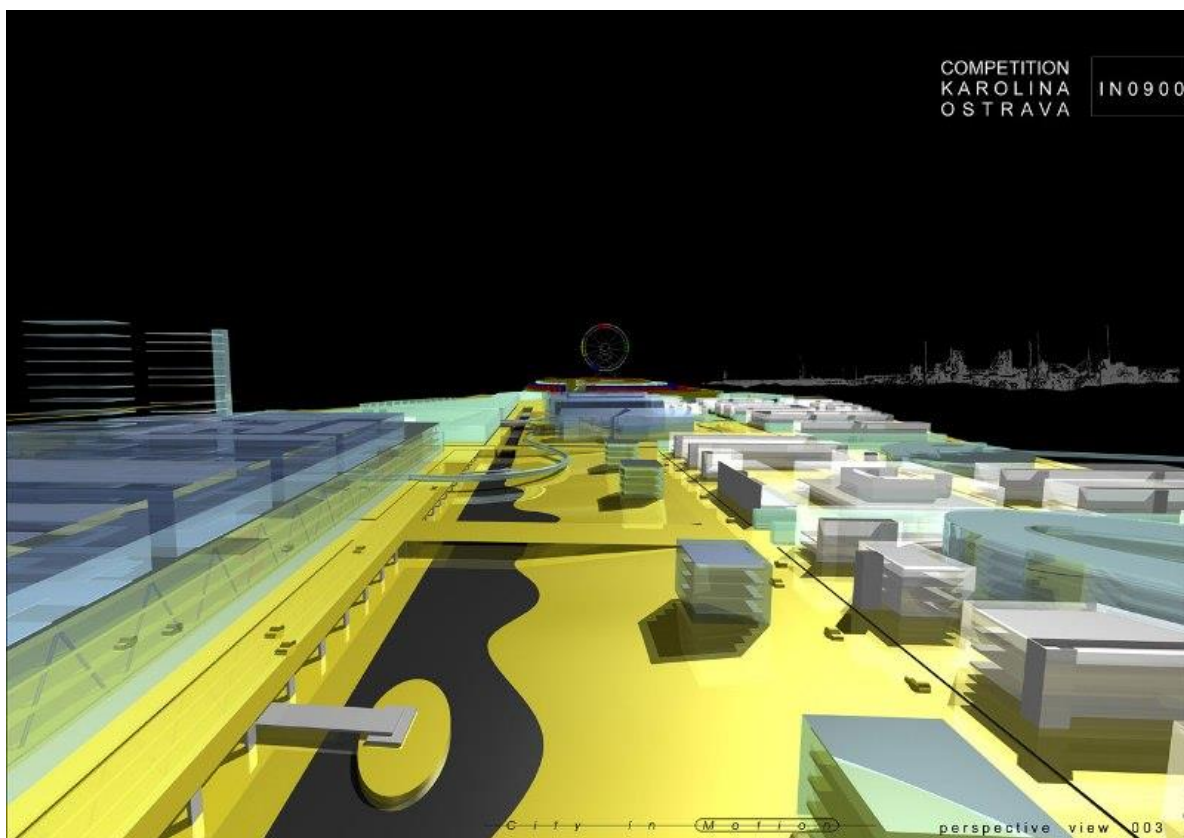

29. Polsko, Gliwice, komplex obytných a komerčních budov, A. Duda a H. Zubeł, 2012

30. Ostrava, Karolina, vítězný návrh mezinárodní ideové urbanisticko-architektonické soutěže, tým polských architektů pod vedením A. Dudy, 2000

31. Ostrava, Karolina, vítězný návrh mezinárodní ideové urbanisticko-architektonické soutěže, městské pole, tým polských architektů pod vedením A. Dudy, 2000

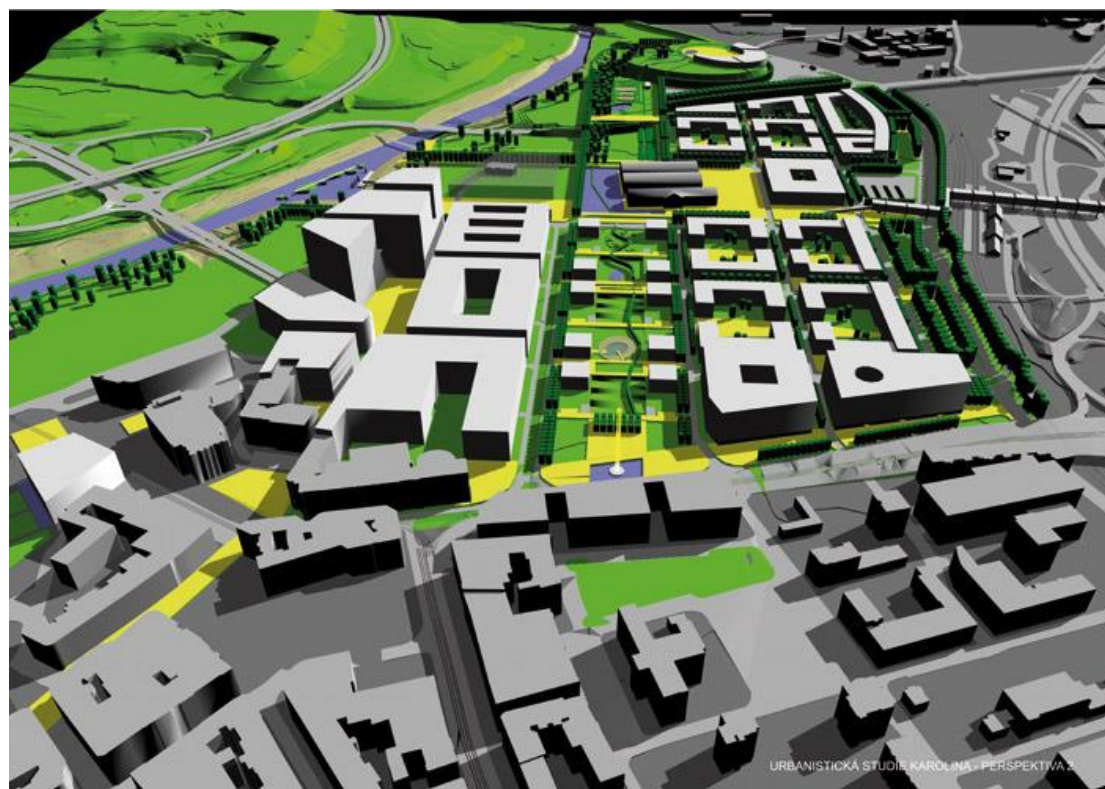

32. Ostrava, Karolina, mezinárodní ideová urbanisticko-architektonická soutěž, český oceněný návrh, Jan Bočan, 2000

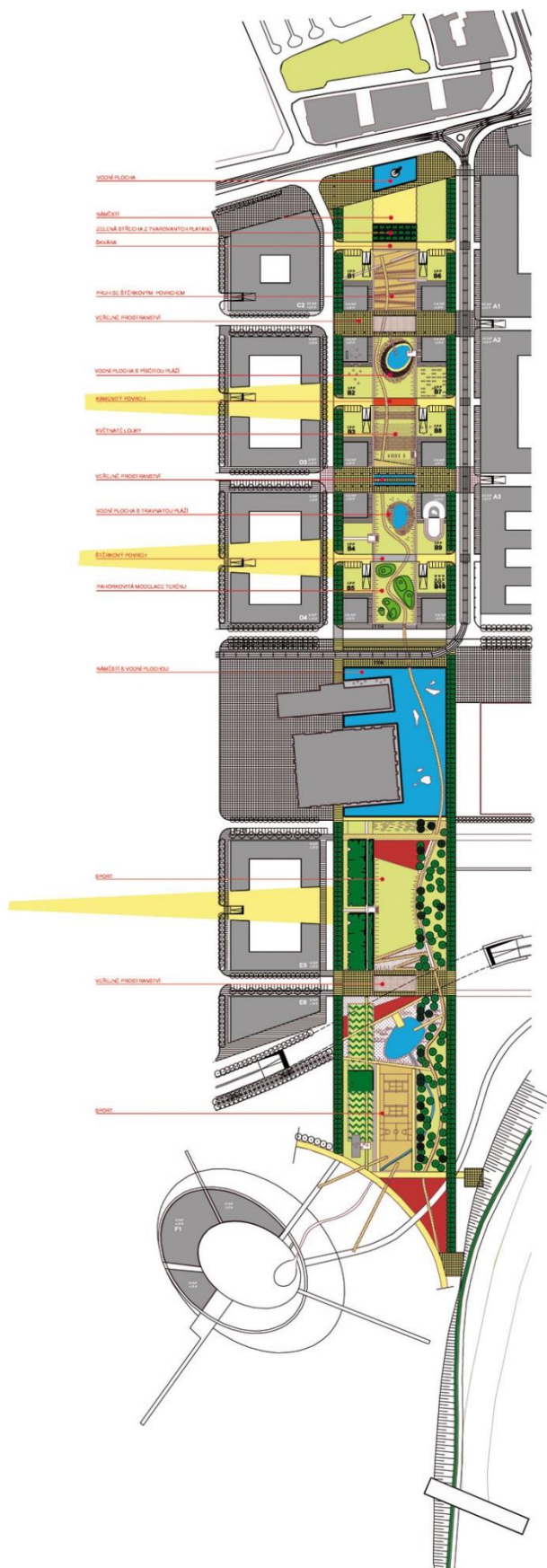

33. Ostrava, Karolina, urbanistická studie Karolina, K. Cieslar a kolektiv polských autorů, 2003

34. Ostrava, Karolina, urbanistická studie Karolina, K. Cieslar a kolektiv polských autorů, 2003

35. Ostrava, Karolina, urbanistická studie Karolina, půdorysné řešení, K. Cieslar a kolektiv polských autorů, 2003

36. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Multi Veste, 2006

37. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti ECE Passerinvest Group, 2006

38. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti ING Real Estate, 2006

39. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Sekyra Group, 2006

40. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Orco Projekt a TriGránit, 2006

41. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Orco Projekt a TriGránit, 2006

42. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace projektu společnosti Orco Projekt a TriGránit, 2006

43. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace vítězného projektu společnosti Multi Veste (Multi Development), pohled z východu od řeky, 2006

44. Ostrava, Karolina, developerská soutěž, vizualizace vítězného projektu společnosti Multi Veste (Multi Development), celkový pohled včetně lanového mostu a „Domu – skulptury“ ve vstupní části areálu, 2006

45. Ostrava, Karolina, projekt Nová Karolina poprvé představný veřejnosti kolem r. 2008, pohled na zástavbu kolem ústředního bulváru, 2008.

46. Ostrava, Karolina, projekt Nová Karolina poprvé představný veřejnosti kolem r. 2008, vizualizace celkové zástavby, 2008

47. Ostrava, Vítkovice, Dolní oblast Vítkovice, bývalý plynovod po rekonstrukci – „Gong“, Josef Pleskot, 2012

48. Ostrava, Vítkovice, Dolní oblast Vítkovice, Svět techniky, Josef Pleskot, 2014

49. Německo, Essen, průmyslový areál Zollverein zapsaný do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO

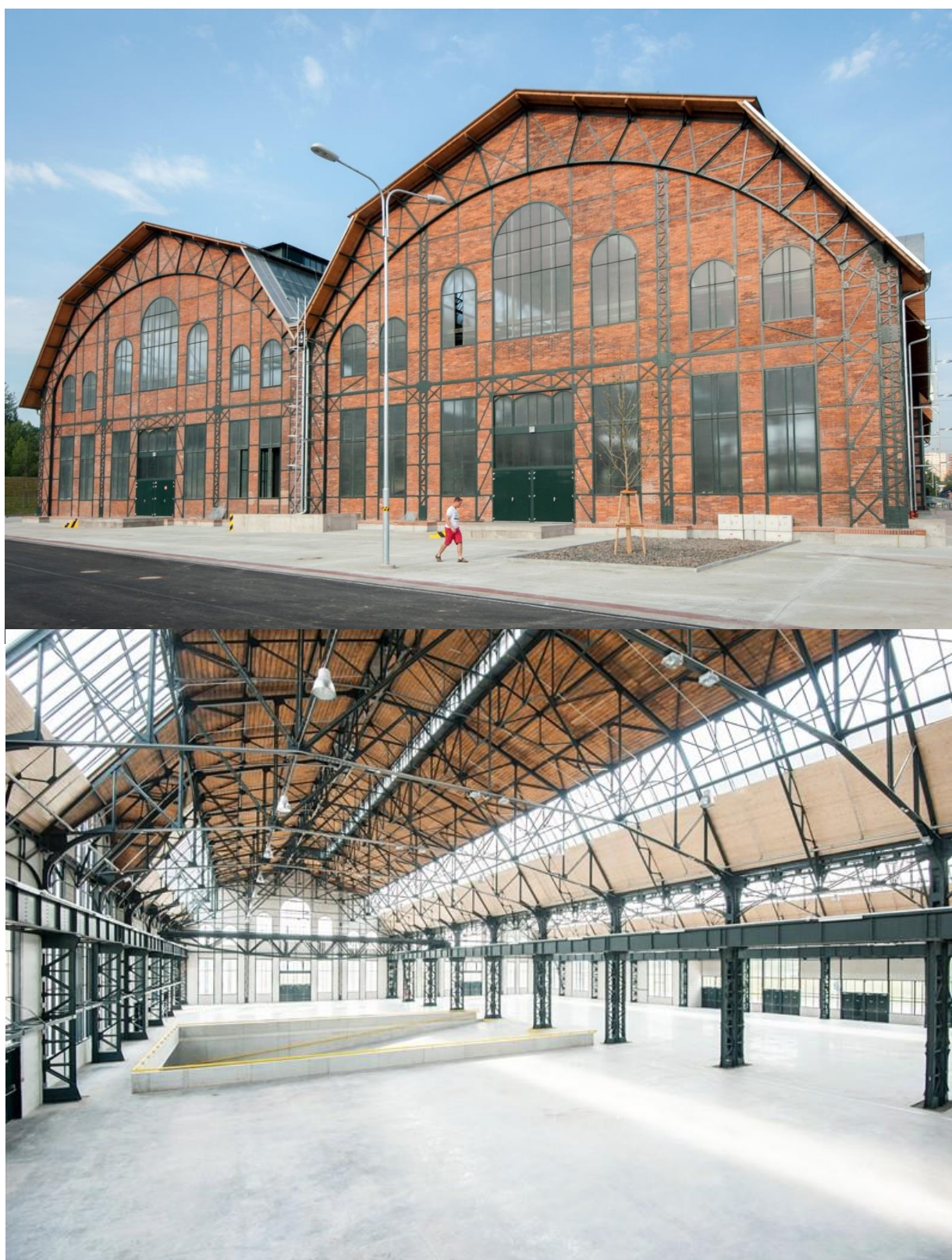

50. Ostrava, Karolina, návrh na rekonstrukci Elektrické ústředny a Dvojhalí - tzv. Trojhalí, Josef Pleskot, 2010

51. Ostrava, Karolina, rekonstrukce Dvojhalí, 2013

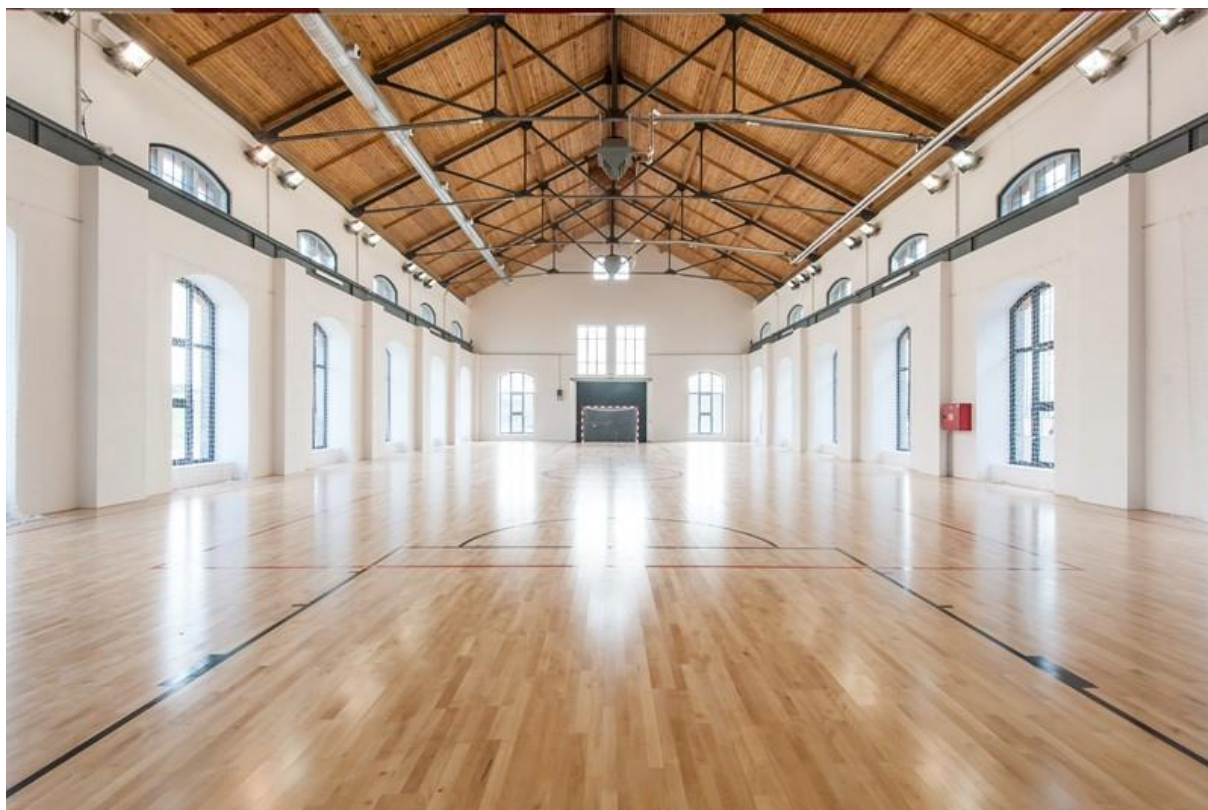

52. Ostrava, Karolina, exteriér a interiér Dvojhalí po rekonstrukci, Josef Pleskot, 2014

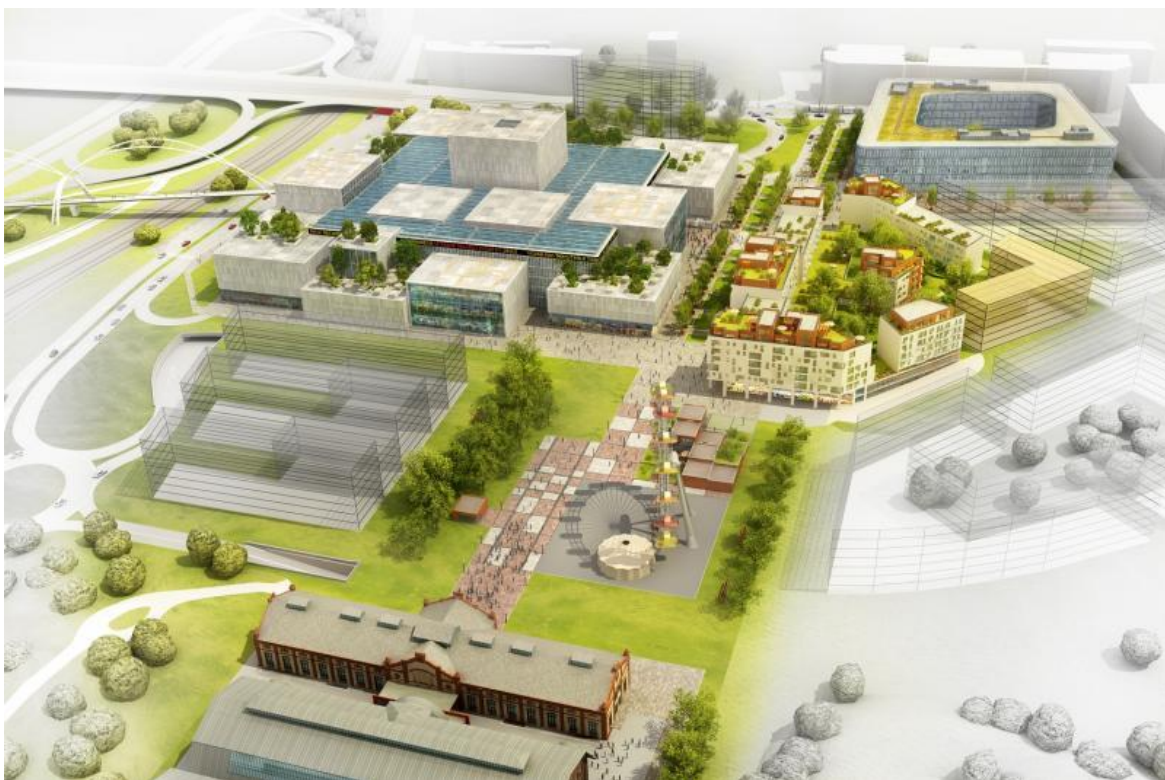

53. Ostrava, Karolina, exteriér Elektrické ústředny po rekonstrukci, Josef Pleskot, 2014

54. Ostrava, Karolina, interiér Elektrické ústředny po rekonstrukci, Josef Pleskot, 2014

55. Ostrava, Karolina, vizualizace I. etapy projektu Nová Karolina, 2010

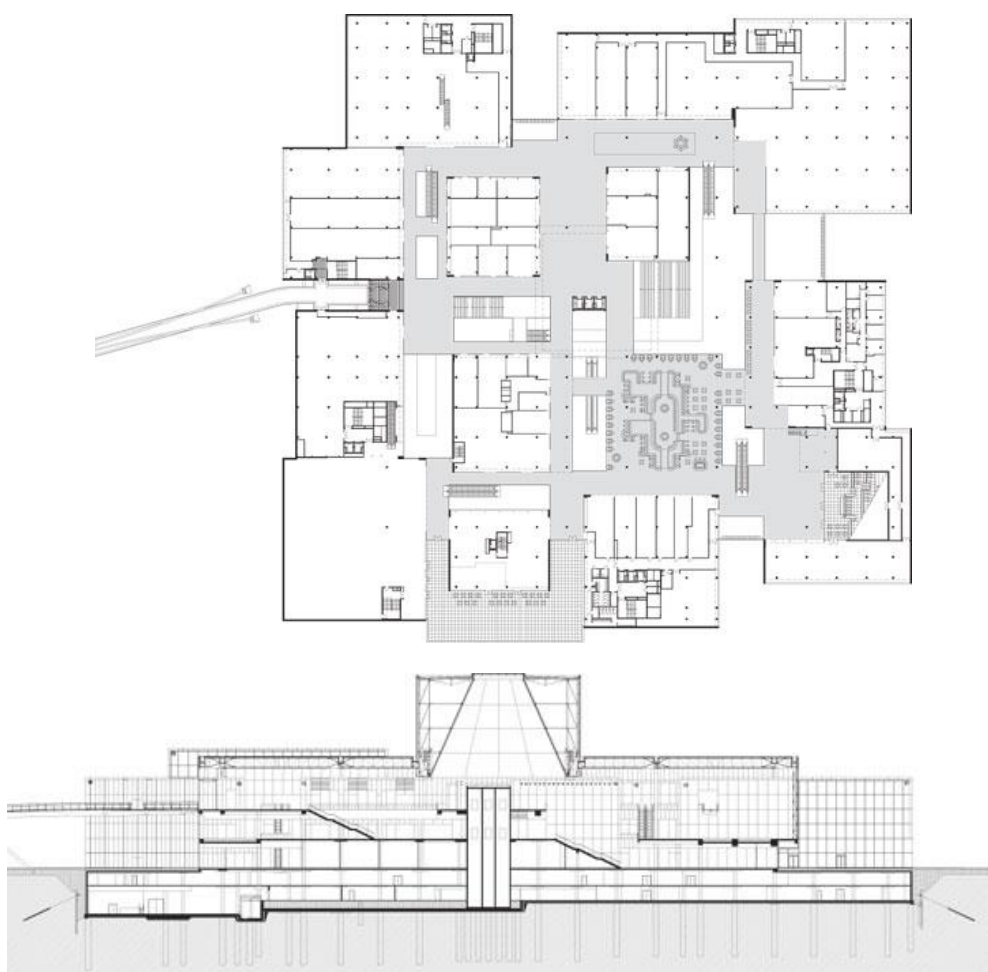

56. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, 2012

57. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, hlavní vstup, 2012

58. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, půdorys a řez, 2012

59. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, pohled do interiéru, 2012

60. Ostrava, Karolina, obchodní centrum Forum Nová Karolina, průhled do tzv. dómu, 20

61. Ostrava, Karolina, původní návrh lávky, Eva Jiřičná, 2011

62. Ostrava, Karolina, realizovaná lávka, spojující Forum Nová Karolina s autobusovým a vlakovým nádražím, 2012

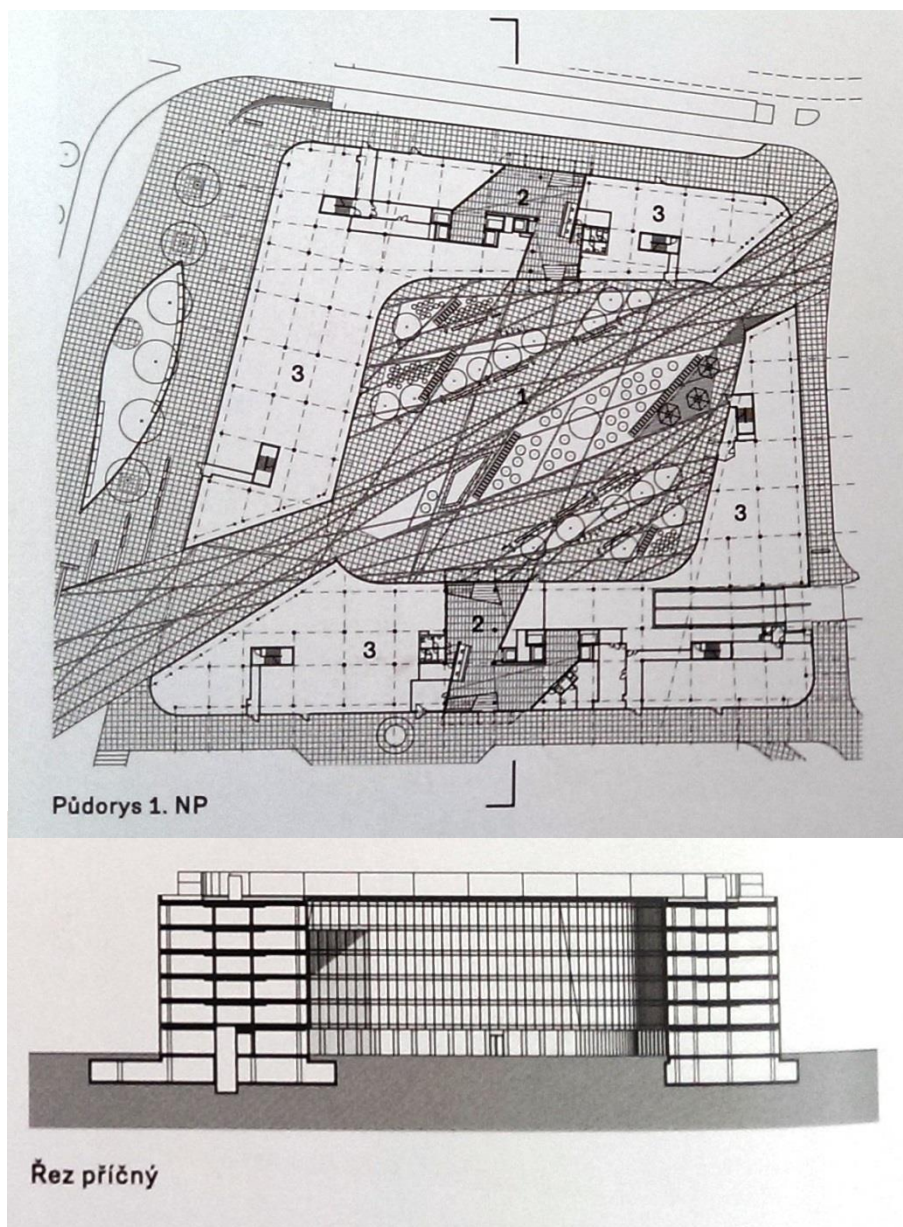

63. Ostrava, Karolina, protestní akce iniciativy Nová Fukušima z 21.3.2012

64. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, CMC architects, 2013

65. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, půdorys a řez, CMC architects, 2013

66. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, pohled do dvora, CMC architects, 2013

67. Ostrava, Karolina, administrativní komplex Nová Karolina park, zapojení objektu do okolní zástavby, CMC architects, 2013

68. Ostrava, Karolina, Rezidence Nová Karolina, 2012

69. Ostrava, Karolina, vizualizace Rezidence Nová Karolina, 2010

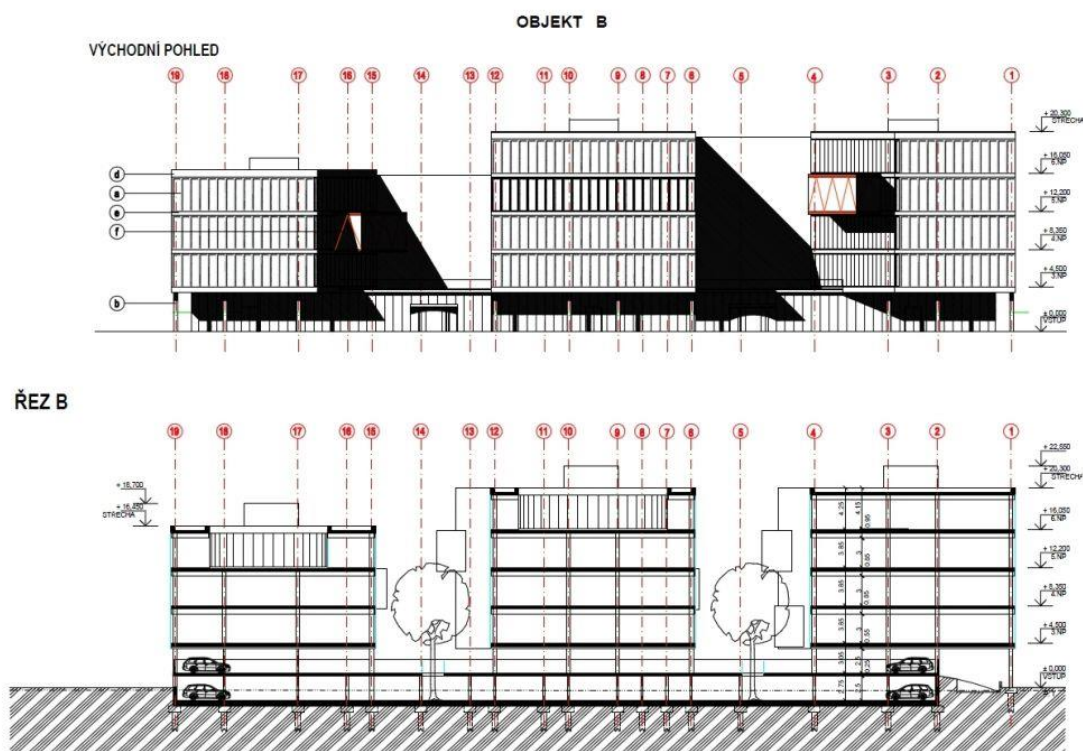

70. Ostrava, Karolina, letecký pohled na Novou Karolinu, 2012

71. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, administrativní komplex v prostoru mezi obchodním centrem a Trojhalím, PROJEKT STUDIO, 2013

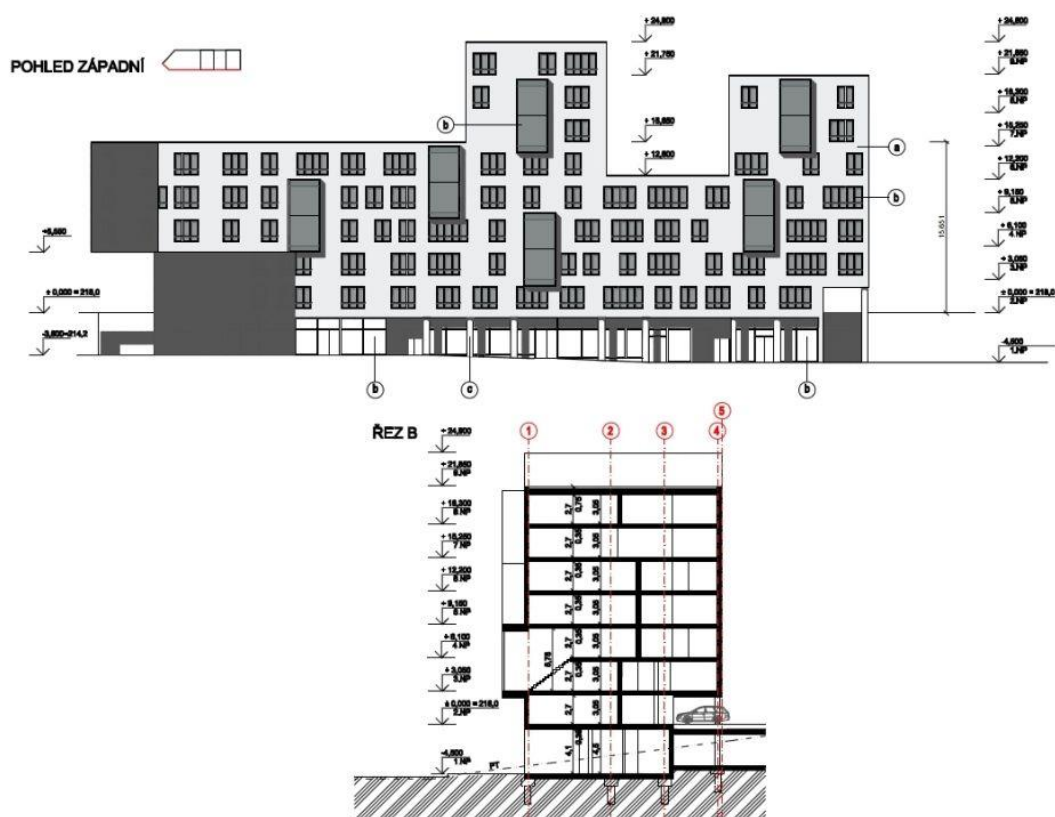

72. Ostrava, Karolina, II. etapa projektu Nová Karolina, administrativní komplex v prostoru mezi obchodním centrem a Trojhalím, čelní pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013

73. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, nový soubor obytných domů navazující na obytný komplex z I. etapy, PROJEKT STUDIO, 2013

74. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, bytový dům uzavírající jednu stranu náměstí před Trojhalím, čelní pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013

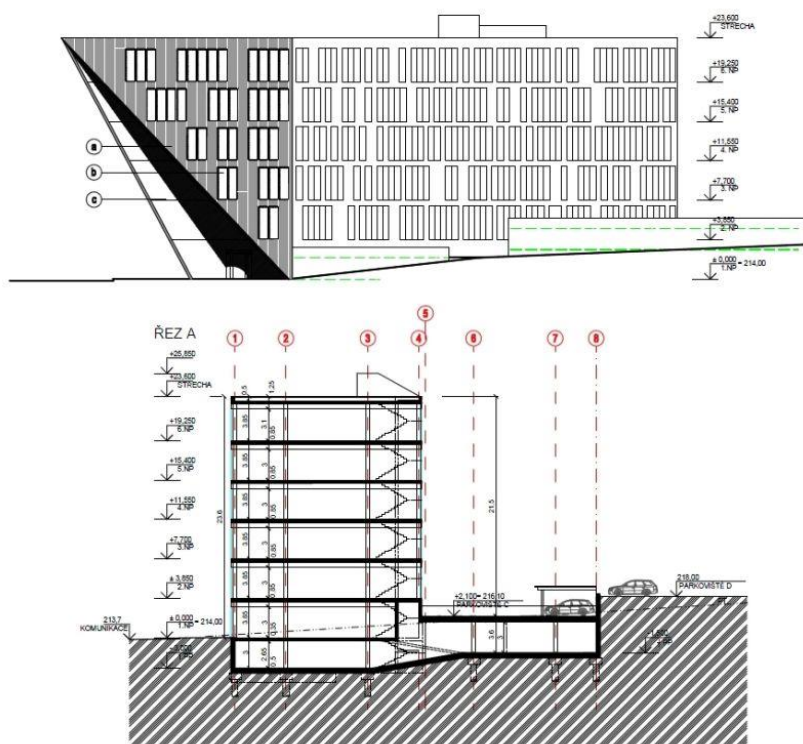
75. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, bytový dům uzavírající jednu stranu náměstí před Trojhalím, špička domu na sloupech, PROJEKT STUDIO, 2013

POHLED JIHOZÁPADNÍ

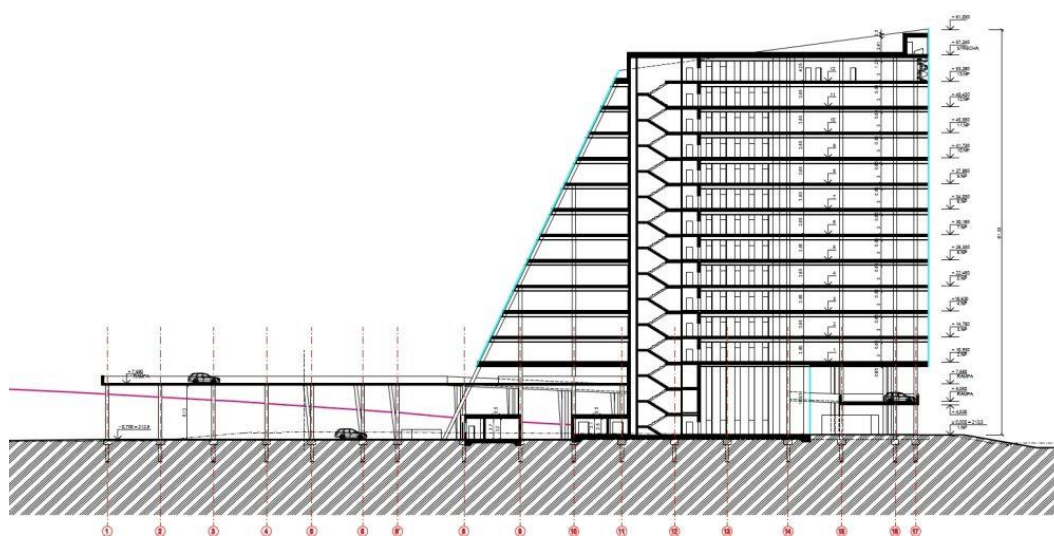
OBJEKT C

76. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, nová kancelářská budova v sousedství administrativního komplexu Nová Karolina Park, boční pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013

OBJEKT A

77. Ostrava, Karolina, vizualizace II. etapy projektu Nová Karolina, tzv. Dům – Skulptura při vstupu do areálu, boční pohled a řez, PROJEKT STUDIO, 2013

78. Ostrava, Karolina, celková vizualizace areálu po dokončení II. etapy projektu Nová Karolina, PROJEKT STUDIO, 2013